

Η ΓΥΦΤΟΠΟΥΛΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ Κ^α SOLOMB ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΝ Π. Γ. ΦΕΡΜΠΟΥ
[Συνέχεια · ἴδε σελίδα 49]

Καταβαίνουσα, καταβαίνουσα, ἀφίκετο εἰς πεδιάδα. Ὁ οὐρανὸς ἦδη ἐλευκαίνετο πρὸς ἀνατολάς. Παρατήρησε δὲ μακρὰν που στέγας πολλὰς, καὶ ἐγγύτερον μικρὴν οἰκοδόμημα πλινθόκτιστον, δὲ πρὸς ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτο σταθμὸς σιδηροδρόμου, δεῖν ὅτι πολλάκις εἶχεν ἴδῃ σιδηροδρόμους, εἰ καὶ οὐδέποτε ἀνέβη ἐπὶ σιδηροδρομικῆς ἀμαξίας.

Εὐθὺς διανοήθη ὅτι ὁ σιδηροδρομὸς ἠδύνατο νὰ τὴν μεταφέρῃ μακρὰν, τὸσόν μακρὰν, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῶσι ποτε οἱ Ἀθίγγανοι νὰ τὴν προφθάσωσι.

Προσεγγίσασα εἶδεν ἐν τῷ σταθμῷ κίνησιν πολλήν· ἄνθρωποι ἤρχοντο ἔχοντες δέματα, εἰσῆρχοντο, ἐξῆρχοντο, προσεκάλουν ἀλλήλους, ἀπεχαιρετοῦντο. Ματ' οὐ πολὺ ἐξῆλθον πάντες ἐκ τῆς αἰθούσης τοῦ σταθμοῦ καὶ συνωθοῦντο παρὰ τὴν ἀποβάθραν· μεταξὺ δὲ αὐτῶν παρεσέδυσε καὶ ἡ Μαριά.

Ἡ ὑποφώσκουσα ἡμέρα ἐπάλαυε πρὸς τὴν ὑπόπυρρον λάμπειν τῶν λαμπτήρων τοῦ σταθμοῦ. Ἐν τῷ σκόφῳ τούτῳ οὐδεὶς προσεῖχεν εἰς τὴν Μαριάν. Συριγμὸς παρατεταμένος ἀντήχησε, ἀμαξο-

στοιχία ἦλθε καὶ ἐστάθη παρὰ τὴν ἀποβάθραν, καὶ οἱ ἐπιβάται ἀνέβησαν εἰς τὰς ἀμαξίας.

Ἡ Μαριά διέλαθε τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπὶ τῶν

εἰσιτηρίων ὑπαλλήλου, καὶ εἰσπηθῆσασα εἰς ἀμαξίαν τινα ἐχώθη ἐν τικῇ γωνίᾳ. Ὁ ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων διήλθεν, ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς ἀμαξίας, ὁ συριγμὸς ἠκούσθη ἐκ δευτέρου καὶ ἡ ἀμαξοστοιχία ἐξεκίνησε φέρουσα ἀγνωστον ποῦ τὴν Γυφτοπούλαν.

ΚΕΦ. ΚΕ'

ΕΝ Τῇ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚῇ ΑΜΑΞΙᾳ·
- ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΕΥΜΟΡΦΙΑΣ. - ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΣΙΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΑΓΑΘΟΙ - ΕΝ ΦΥΛΑΚῇ - ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΓΙΝΩΣΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΛΟΙΔΟΥ ΕΝ ΩΡΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩ.

Καὶ ἡ μὲν ἀμαξοστοιχία ἔτρεχεν ἐν τῇ πεδιάδι ἐπιταχύνουσα τὸν δρόμον τῆς, ἡ δὲ Μαριά ἐξηντλημένη ἐκ τοῦ καμάτου ἀπεκραιμένη ὑπὸν βαθύτατον καὶ

οὔτε οἱ συχνοὶ συριγμοὶ τοῦ ἀτμοῦ, οὔτε οἱ ἐν ταῖς σταθμοῖς ἀποδιβαζόμενοι καὶ ἐπιδιβαζόμενοι ἐπιβάται ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ἀρπυνίσωσι· δὲν ἦτο δὲ μικρὰ ἀφορμὴ θαυμασμοῦ εἰς τοὺς ἐπιβάτας

« ΤΙ ΘΕΛΕΙΣ ΣΥ ΕΛΘΕ ; » (Σελ. 67)

ή μελαγχροινή εκείνη κορασιά ή αλλοκότως ένδεδυμένη, ή τις έκοιμάτο τοιαύτην ώραν τής ημέρας, διότι αί ώραι παρήρχοντο, ό ήλιος έδεικνυε μεσημβριάν, άλλ' ή Μαριά έξηκολούθει ύπνώτουσα, δέν άφυπνίζετο.

Μάλιστα δέ ήτο έν μεγίστη άνησυχία και ταραχή οικογένειά τις είσελθούσα είς την σιδηροδρομικήν άμαξαν περί την ένάτην ώραν. ήτο δέ ό πατήρ, ή μήτηρ, δεκαετής παιδίον και κοράσιον όλίγον τι μικρότερον. Τά παιδιά διεκαιοτο ύπό τής περιεργίας να μάθωσι τίς ήτο, πόθεν ήρχετο, πού έπορεύετο, διατί ώδοιπάρει μόνη. Πολλήν ώραν έκοιμάτο μήπως ήτο άρρωστος; και ήσαν άνω κάτω πρώτον μέν διότι ή άκίνησία τής Μαριάς ήνώχλει αυτούς και ήλιπζον έπι ίσως ό κρότος ήδύνατο να την άφυπνίση.

«Έλάτε, παιδιά μου, είνε ώρα να φάγωμεν κάτι τι» είπεν ή μήτηρ σύρουσα κάτωθεν του καθίσματος τής άμαξής κόνιστρον, όπερ άπέθεσαν έπι των γονάτων τής. Έλαβεν έξ αυτού τεμάχιον άρτου και τυρίου και διένειμε τās μερίδας είς τά πεινώτα τέκνα τής. «Καλέ μητέρα, άν πεινά τώ καίμενο τώ κοριτσάκι; είπε τώ άρρην.

— Αφ' ού κοιμάται, δέν πεινά, Μιχαλάκη μου, είπεν ή μήτηρ.

— Άλλά αφ' ού είνε ή ώρα του φαγητού! Δότε του, καλέ μητέρα, να φάγη πριν άποφάγωμεν. Δέν έχει καλαθάκι τώ καίμενον!»

Ο πατήρ έγέλα άκούων και είπε:

«Ο Μιχαλάκης είνε καλό παιδί. Εύγέ σου, Μιχαλάκη μου! Έλα, Μιχαλάκη, δός του αυτό τώ κοιμάτι τώ ψωμί».

Άλλ' ό Μιχαλάκης ήτο όλιγώτερον τολμηρός και πρόθυμος είς τά έργα ή είς τούς λόγους και έδωκε τώ τεμάχιον του άρτου είς την άδελφήν του λέγων: «Δός του τώ σύ, Σταματούλα!»

Η μικρά Σταματούλα έλαβε τώ τεμάχιον του άρτου, ήλθε πλησίον τής Μαριάς, την έσυρεν έλαφρά από τής χειρός και τη προσέφερε τώ τεμάχιον λέγουσα: «Φάγε και σύ ή μητέρα είπεν ότι είνε ώρα φαγητού.»

Η Μαριά άνεσκήρτησεν, άνωρθώθη, ήνοιξε τούς όφθαλμούς: ως δέ είδεν ένώπιόν τής ώραιαν κεφαλήν κορασιού, ξανθοπλόκαμον και γλαυκόφθαλμον μειδιώσαν, ένόμισεν ότι άνέδραμε τρία έτη είς τώ παρελθόν και άνεφάνησεν: «Εύμορφία μου!»

Άλλά ταχέως άνένηψεν έξ του ύπνου, ή μήμη της έπανήλθε και έκλινε την κεφαλήν της είς τώ στήθος περιλίκος.

«Φάγε λοιπόν!» επανέλαβεν ή Σταματούλα θαυμάζουσα δια την σωπήν της.

Η δέ μήτηρ έμειδία προς την Μαριάν και τη έλεγε: «Πάρε το, μάτια μου!»

Και ό πατήρ δέ άναμυχιείς προσέθηκε μετά φωνής γλυκειάς:

«Πάρε το, μικρούλα μου, πάρε το δέν είνε μεγάλο πράγμα, δέν είνε άπ' εκείνα όπου τρώγουν οι πλούσιοι, αλλά ή Σταματούλα μου ού τώ προσφέρει μέ την καρδιά της, και πρέπει, κορίτσι μου, να το πάρης».

Η Μαριά επείνα: όθεν δέν επέμεινεν άρνούμενη και κατεβρόχθισε τώ τεμάχιον του άρτου μετά τώσης όρέξεως, ώστε τά μέν παιδιά διεσκέδασαν οι δέ γονείς συνέκινήθησαν. Ηύχαριστήσεν αυτούς ή Μαριά όσον ήδυνήθη θερμότερον δια των νευμάτων μάλλον ή δια τής φωνής, διότι δέν ήθελε ν' άποκριθί είς τās περιεργούς ερωτήσεις των, και ύπεκρίνετο ότι δέν τους έννοεί. Άλλά δύναται τις να παύη χωρίς να συνομιλή, και συνέπαιζε μετά τού Μιχαλάκη και τής Σταματούλας φιλικώτατα ότε ή άμαξοστοιχία έστάθη.

ήτο περίπου 2 μ. μ.

«Ημείς θα μείνωμεν εδώ, είπεν ό πατήρ έγυριόμενος. Σταματούλα, δόσε όπισω τά βραχιόλια του κοριτσιού.»

Η Σταματούλα εξέγαγεν έξ του βραχιόνος της ούχι άνευ λόκης τά βραχιόλια τής Μαριάς, δι' ών την είχε στολίση διασκεδάζουσα έν όσω συνέπαιζον. Άλλ' ότε έμελλε να εξαγάγη τώ τελευταίον βραχιόλιον, ή Μαριά ένσυσεν είς αυτήν να το κρατήση, και μόνη της άνέσυρεν αυτό μέχρι του άνωτάτου μέρους του βραχιόνος τής Σταματούλας και είπεν: «Είνε δικό σου!»

Η Σταματούλα έκοκλίνισεν ύπό χαράς ή δέ μήτηρ δέν ήθελε να δεχθί τώ δώρον. Άλλ' ή Μαριά δέν ήθέλησε να το λάβη όπισω ή δέ άμαξοστοιχία έκκινήσασα διέκοψε τās ευχαριστίας και τούς άποχαριστισμούς.

Η συνάντησις αυτή ώφέλησε την Μαριάν, διότι οι άνθρωποι ούτοι ώμοιάζον προς τούς παλαιούς φίλους της και ήσαν άγαθοί και οίκτιρμονοι όπως εκείνοι. Δια τούτο ήσθάνετο άνακούφισιν, άναζωογόνησιν και θάρρος. Έν δέ μόνον την έτάραττεν, ότι δέν έγίνωσκε πού πορεύεται. Προσεπάθει να ένθυμηται τά όνόματα των διαφόρων στάσεων του σιδηροδρόμου, άλλα τά όνόματα ταυτα ήσαν είς αυτήν άνωφελη, διότι ή κυρία Άσκλητιάδου, ή γνωστή ευεργέτης και φίλη της, δέν είχε λάβη καιρύν να την διδάξη ίκανήν γεωγραφίαν.

Τέλος ή άμαξοστοιχία έστάθη όριστικώς και ή Μαριά μένουσα έντός τής άμαξής είδε πάντας τούς επιβάτας κατερχομένους των άμαξών. Θόρυθος μέγας και κακόν! Οι άνθρωποι έβάδιζον μετά σπουδής, τά μικρά άμάξια προς μεταφοράν των άποσκευών έκυλιοντο, οι θυρίδες των άμαξών έκρότουν κλειόμενοι ύπό των ύπαλλήλων του σιδηροδρόμου.

Η κίνησις αυτή διήρκεσεν επί τινα λεπτά τής ώρας, έπειτα δέ ό σταθμός του σιδηροδρόμου άπέμεινεν έρημος και σιωπηλός: άλλ' ή άμαξοστοιχία δέν έκινείτο άκόμη. Η Μαριά αφ' ού άνέμεινεν όλίγην ώραν έόησε τέλος ότι δέν ήδύνατο να μείνη εκεί και άπεφάσισε να καταδη.

Διέτρεξεν όλην την έκτασιν τής άποβάθρας ζητούσα θύραν να εξέλθη.

«Τί κάνεις σύ αυτού; Φύγε άπ' εδώ! πήγαινε να εύρης τούς συντρόφους σου! Έδώ δέν έμβαίνουν άνευ άδειας: άν σε μεταϊδώ, κακομοίρα μου, θα σε χώσω μέσα.»

Οι τραχείς ούτοι λόγοι έρρήθησαν δια φωνής έτι τραχύτερας ύπό άνδρός τινος φορούτος πηλίκιον, όστις έζηρχετο έξ του γραφείου. Την έλαβεν από του βραχιόνος και την ώδήγησε μέχρι τής έξω θύρας του σταθμού και είπεν άποθών αυτήν βιαίως έξω: «Αρόμον! και να μή σε μεταϊδώ εδώ!»

Και εκλείετο την θύραν.

Η δέ Μαριά εύρέθη μόνη έν τοίς προθύροις πόλεως άγνωστω.

Δέν την έτάραττεν ή έρημία, τούναντίον μάλιστα. Ο τραχός εκείνος φύλαξ είχεν είπη προς αυτήν: «Πήγαινε να εύρης τούς συντρόφους σου!» άρα ύπήρχον Αθίγγανοι εκεί που πλησίον τής πόλεως; ό δέ φύλαξ άναμφιβόλως ένόμιζεν ότι ούτοι την έστειλαν και είσέδυσεν είς τόν σταθμόν δια να έπατήση ή να κλέψη. Και εάν την έδλεπον οι Αθίγγανοι θα έλεγον προς τόν Μιχαλήν Σαμώϊ που να την εύρη. Άπεφάσισε λοιπόν να μή εισέλθη είς την πόλιν, μήπως συναντήση Αθίγγανόν τινα ή Αθίγγανίδα άλλα να φύγη μακράν και εύθως άνευ αναβολής, διότι είχεν ανακαυθή, είχε κοιμηθί, είχε φάγη, ώστε ήδύνατο να βαδίξη άξιόλογα.

Άλλά πού ήθελε να υπάγη;

Δέν τώ έμαντεύσατε; ήθελε να υπάγη είς τώ Παναχώρι. Ένεθυμείτο ότι τώ χωριόν εκαιοτο προς τώ μέρος όπου βύει ό ήλιος, εύτυχώς ένεθυμείτο και τώ όνομα τής επαρχίας. Πλησίον του σταθμού ήτο πυργίσκος έχων επί τής κορυφής του ανεμοδείκτην, έστρεψε λοιπόν τά νώτα προς τόν πυργίσκον ταυτον, βεβαία ούσα ότι βαδίζει προς δυσμάς, καθ' όσον την ώραν εκείνην έβλεπεν άπέναντι της επί του ούρανού ώρατα νέφη χρυσούμενα ήδη.

Έβελήσεν λοιπόν βήματι στερρηφί.

Έβάδισεν όσον ήτο ήμερα, άλλα και την νύκτα έξηκολούθει βαδίζουσα, διότι τώ ψυχός ήτο δριμύ και δέν ήτο δυνατόν να κοιμηθί έν ύπαίθρῳ και κατά γης, ή δέ κίνησις, έννοείται, έθέρμαινεν αυτήν άκ όλίγον. Άλλά τέλος την κατέλαβε κόπωσις και ύπνος και εύτυχώς παρατήρησε προς άριστεράν τής όδου πράγμα τι όπερ έφάνετο ως κατοικία. Κατηνύθη προς αυτό, ύπερσηθήσεν τόν χαμηλόν φράκτην και

εύρέθη έντός άπεράντου άγρού, είς ού τώ άκρον έφάνοντο στέγαι χαμηλαί και μεγάλαι θημωνιαί χόρτου και άχύρου. Τά παραθύρα των οικίσκων ήσαν σκοτεινά: άναμφιβόλως θα έκοιμάωντο δια τούτο δέν έτόλμησε να κρούση. Άσήςασεν ίκανόν χόρτον έξ τινος θημωνιάς και είσέδυσεν είς την σχηματισθεϊσαν κοιλότητα, εκάλυψε τώ σώμά της δια του άφαιρεθέντος χόρτου και έκοιμήθη μετ' όλίγον ύπνον άνευ όνειρων.

Την άρύπνισαν αι ύλακαί κυνός και παρευθός σχεδόν φωνή γυναικός ήκούσθη εκεί που πλησίον λέγουσα:

«Πιστέ! τί κάνεις αυτού; Έδώ, Πιστέ!»

Και επειδή ό Πιστός δέν εσάλειν, άλλ' έζηκούθει ύλακτών και παραφυλάττων πρό τής θημωνιάς, ή γυνή ήλθε να ιδη τί συμβαίνει, και έξεπλάγη ιδούσα την Γυρτοπούλαν.

«Τί θέλεις σύ εδώ;» είπε οίουσα τραχέως την Μαριάν, άπαράλλακτα όπως ό φύλαξ του σταθμού του σιδηροδρόμου. Η Μαριά δέν ήγανάκτησε δια τόν τρόπον τής γυναικός, όμολογούσα ένδομύχως ότι οι άνθρωποι είχαν δικαίον ύποπτεύοντες τούς Αθίγγανους.

«Μέ συγχωρείτε, κυρία, είπε μετά συστολής, χθές βράδυ ήμουν τόσον κουρασμένη... και εκρύωνα... άλλα δέν έπήρα τίποτε, σάς βεβαίω...»

— Αϊ, άρά γε λέγεις άλήθεια; Έβγαμε κλείση καλά παντού, άλλα οι Αθίγγανοι τρωπώνουν παντού... Και που είνε οι σύντροφοί σου;

— Δέν έχω... είμαι μόνη μου.

— Τέτοια ήλικία και όλημόναγη! Γίνεται αυτό τώ πράγμα! Μόνον αυτοί οι είδωλολάτραι άφίνουν μοναχά τά παιδιά των να γυρίζουν χωρίς να τους μέλη άν θα πάθουν τίποτε... Έλα τώρα δρόμον! και να μή σε μεταϊδώ μπροστά μου!»

Η Μαριά ούδέν είπεν, άλλ' ήγήθη, έτίναξε τά κάρη του χόρτου έξ των ένδυμάτων της και τής κόμης της και ήτοιμάζετο να απέλθη: άλλ' ή γυνή την άνεκάλεσε. Δέν ήτο τόσον κακή όσον έφάνετο.

«Στάσου λιγάκι, είπε προς την Γυρτοπούλαν. Όποιος κοιμηθί 'ς τώ σπίτι μας δέν φεύγει χωρίς και να φάγη. Μείνε εδώ!»

Και είσελθούσα είς την οικίαν επανήλθε μετ' ού πολύ φέρουσα έντός κοίλου πινακίου ρόφημα άχνίζον: συνεκινήθη δέ ιδούσα μετά κόσης όρέξεως έφαγεν ή Μαριά.

«Καθώς βλέπω δέν έδεικνησες πολύ καλά χθές βράδυ, είπε μετά φωνής όλίγον τι γλυκανθείσης. Πάρε και αυτό τώ ψωμί να τώ έχης 'ς τόν δρόμον. Πού πήγαίνης;

— Κυρία, άπεκριθί ή Μαριά, θέλω να υπάγη 'ς την πατρίδα μου. Άλλά δέν είξέρω τόν δρόμον.

— Και πού είνε;»

Ἡ Μαριά εἶπε τὸ ὄνομα τῆς ἐπαρχίας εἰς ἣν ὑπῆγετο τὸ Πανωχόρι, ἀλλὰ ἡ χωρική ἤναισε τοὺς ὀφθαλμούς της διότι δὲν εἶχε γνώσεις γεωγραφικὰς, οὐδὲ εἶχε ταξείδυσή ποτέ.

«Θὰ εἶνε πολὺ μακριὰ! εἶπε· ἀλλὰ καὶ κανεὶς ἐδῶ δὲν θὰ ξεύρη νὰ σου εἰπῇ. Ἐδῶ ὅμως κοντὰ εἶνε ἡ χώρα καὶ ἐκεῖ θὰ ξεύρουν νὰ σου εἰποῦν.

— Θὰ ὑπάγω λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν! εἶπε ζωηρῶς ἡ Μαριά.

— Στάσου λοιπὸν λιγάκι νὰ πάμε μαζί. Ἐγὼ θὰ πάγω ἐδῶ κοντὰ ἔς ἐνὸς ἄλλο χωριὸν μὲ τὸ κάρρα. Ἔλα καὶ σὺ μαζί μου νὰ γλυτώσης κάμποσον δρόμον καὶ κόπον, καὶ ἀπὸ κεῖ βρωτώντας πηγαίνεις ἔς τὴν χώραν.

Ἀσμένως συνήνεσεν ἡ Μαριά, καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐκάθητο ἐντὸς τοῦ κάρρου παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς χωρικής.

Εἰς τὸ χωριὸν ἐφθασαν περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐκεῖ δὲ ἡ χωρική συνέστησε τὴν Μαριάν εἰς τὴν ἐξαδέλφην της, ἣτις παρέλαβε τὴν Μαριάν καὶ τὴν ἔφερον εἰς τὸ χωριὸν τῆς ὀπερ ἐκεῖτο δύο ὥρας μακριὰν τῆς ποθητῆς πόλεως.

« Η ΜΑΡΙΑ ΗΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΤΟΝ ΓΗΡΑΙΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΗΣ » (Σελ. 69)

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἡ Μαριά ἐκοιμήθη περιφημότερα. Καθυπεχρέωσε δὲ τὴν φιλοξενούσαν αὐτὴν χωρικήν ἐκτελέσασα διαφόρους ὑπηρεσίας καὶ ἀντικαταστήσασα ἄριστα τὴν ὑπηρετίαν ἣτις εἶχε κτυπήσῃ τὸν πόδα καὶ ἐκεῖτο κλιγῆρης.

Ὅκτώ ἡμέρας τὴν ἐκράτησεν ἡ ἐξαδέλφη τῆς χωρικής, καὶ εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν της καὶ τῆς προθυμίας της ἐπλήρωσε τὸ εἰσιτήριο τοῦ λεωφορείου ὀπερ τὴν μετέφερον εἰς τὴν πλυσίον πόλιν.

«Ὅταν πᾶς ἐκεῖ πλέον εὐκολὰ θὰ μάθης ἀπὸ ποῦ θὰ πᾶς ἔς τὴν πατρίδα σου. Ἄμε ἔς τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, παιδί μου, καὶ καλὸ σου κατευόδιον.»

Καὶ ἡ Μαριά ἀπῆλθε δακρύουσα.

Βεβαίως ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ ἄνθρωποι ἐν ταῖς πόλεσιν ὅπως καὶ ἐν τοῖς χωριοῖς. Καὶ ὅμως ἡ Μαριά εὐρέθη ἐν τῇ πόλει σφόδρα περιπεπλεγμένη καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς χωρικοῖς οὐς εἶχε

συναντήσῃ κατὰ τὸ διάστημα τῆς φυγῆς της. Περιπλανήθη ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ἐρωτῶσα τὰ πρόσωπα τῶν διαβατῶν, εἰτινὲς τὴν πορευτήρουν περιέργως, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν διαβατῶν εἶχε πρόσωπον τοιοῦτον ὥστε νὰ λάβῃ τὸ θάρρος νὰ τον ἐρωτήσῃ.

Καὶ τὸ δευτέρον, τὰ χρήματά της ἐσώθησαν.

Νὰ ἐπατήσῃ δὲν ἤθελε. Μετὰ χαρᾶς θὰ ἐχέρευσεν ἀλλὰ πῶς νὰ χορεύσῃ ἀνεὺ τοῦ ὄργάνου της; Δὲν εἶχε τέφι. Ὅπως δῆποτε ἦλθεν εἰς ζυθοπωλεῖον καὶ ἐτραγώδησεν ἄσμα ἀθιγγανικόν.

Οἱ ἐν τῷ ζυθοπωλείῳ καθήμενοι εὐθὺς ὡς ἤκούσθησαν οἱ πρώτοι φθόγγοι τοῦ ἄσματος, πάντες ἐστράφησαν πρὸς τὴν Γυφτοπούλιν καὶ ταυτοχρόνως ἀνεζήτησαν ἐν τοῖς θυλακίοις αὐτῶν νόμισμά τι πρόθυμοι νὰ το προσφέρωσιν εἰς αὐτὴν ὅτε ἤθελε περιέλθῃ τὰ τραπέζια μετὰ τὸ ἄσμα.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ δύστυχος Γυφτοπούλα ἀπετελείωσε τὸ ἄσμα τῆς, χεῖρ στιβαρὰ συνέλαβεν αὐτὴν ὅπισθεν ἀπὸ τοῦ ὤμου καὶ φωνὴ τραχεῖα ἤκούσθη. «Ποῦ εἶνε ἡ ἀδεία σου; Τραγουδεῖς

χωρὶς νὰ ἔχῃς ἀδειαν; φυλακὴ λοιπὸν!»

Ἡ Μαριά ἐξέβαλε κραυγὴν σπαρακτικὴν. Φυλακὴ! ἀλλ' ὁ θάνατος ἦτο προτιμότερος εἰς αὐτήν!

«Ἀφῆσέ με, εἶπε πρὸς τὸν ἀστυνομικὸν κλητῆρα ἡ Γυφτοπούλα, ἀφῆσέ με νὰ χαρῆτε τὴν ζωὴν σας! Δὲν ἔκαμα τίποτε κακόν! Πηγαίνω ἔς τὴν πατρίδα μου καὶ εἶμαι περαστικὴ ἀπ' ἐδῶ.»

«Εἰς τὴν παράκλησίν της ταύτην ἀπεκρίθη φωνὴ ἄλλη, φωνὴ γλυκεῖα καὶ γνωστὴ πῶς εἰς τὴν Γυφτοπούλιν.

«Μὲ συγχωρῆτε, κύριε κλητῆρ, ἡ μικρούλα εἶνε μαζί μου. Ἐμὲ νομίζω μὲ εἰσεύρατε πολὺ καλὰ, κάθε χρόνον περὶ ἀπ' ἐδῶ καὶ τραγουδῶ τὰ παραπονετικὰ ἐκεῖνα τραγούδια μου, καὶ ποτὲ δὲν ἔδωκα ἀφορμὴν νὰ μου γίνῃ καιμιά παρατήρησις ἰπὸ τὴν ἀστυνομίαν. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μου τὸ ἀφήσετε τὸ κοριτσάκι, διότι αὐτὸ εἶνε τὸ δεξί μου χεῖρ, αὐτὸ με βοηθεῖ πολὺ νὰ κορίζωμαι τὸν ἐπιούσιον ἄρτον μου.

— Ἀφ' οὗ ἐγγυᾶσαι σὺ, γέροντά μου, εἶπεν ὁ κλητῆρ, τότε διαφέρει!»

Καὶ ὁ κλητῆρ ἀφήκε τὴν Μαριάν καὶ ἀπῆλθε νὰ χωρήσῃ δύο μεθύοντας διαπληκτικόμενους.

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγκῶσται θὰ ἐνόησαν ὅτι ὁ ἀνέλπιστος σωτῆρ καὶ προστατῆς τῆς Γυφτοπούλας ἦτο ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος αἰδὸς ὃν πρὸ πολλοῦ συνητήσαμεν τὴν ἐσπέραν τῆς ἐορτῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρ Σπύρου Φαρῆ, ὅτε ἤκούσαμεν καὶ τὸ συμπαθητικόν ἐκεῖνο ἄσμα του περὶ τῆς προδοσίας τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ὑπὸ τῶν ἀχαιρίστων οἰῶν του.

Ο ΚΛΗΤΗΡ

«Ἀκούσατε, χριστιανοί, λυπητέρη τραγουδεῖ!»

Αὐτὸς οὗτος λοιπὸν ὁ γέρον ἀιδὸς, ὡς ἀπεσταλμένος θεοῦ, ἐλύτρωσε τὴν μικρὰν μας φίλην ἐκ τῶν δεινῶν τῆς φυλακῆς. Ἐψεύσθη πρὸς τὸν ἀστυνομικὸν κλητῆρα, συκινηθεὶς καὶ λυπηθεὶς τὴν ἀπροσάτευστον κόρην, τῆς ὁποίας ἐγένισκε καὶ τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν εὐγενῆ ψυχὴν. Διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀπεφάσισε νὰ ψεύσῃ, διότι ἦτο βέβαιος ὅτι τὸ ψεῦδός του δὲν θὰ βλάψῃ ἄλλον, οὐδὲ θὰ ὠρελήσῃ τὸν ἑαυτὸν του.

Πλησιάζας λοιπὸν πρὸς τὴν Μαριάν ὁ γέρον εἶπε. «Καλὰ καὶ μ' ἐπίστευσε ὁ ἀστυνομικὸς κλητῆρ ἀλλὰ ἂν τυχόν καὶ ἀλλάξῃ γνώμην; Δὲν θὰ κάμωμεν ἄσχημα νὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ μίαν ὥραν ἀρχήτερα... Τὸ λοιπὸν δὲν σ' ἄρεζε νὰ πᾶς ἔτιν φυλακὴν, μικρούλα μου;

—Ὁ! εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ! εἶπεν ἡ Μαριά κατασπαιζομένη τὴν δεξιάν τοῦ γηραιοῦ σωτήρος της. Ἡ φυλακὴ εἶνε ὁ θάνατός μου! Πάρετέ με μαζί σας νὰ σας δουλεύω, νὰ τραγουδῶ μαζί σας, καὶ θὰ σας ἀγαπῶ πολὺ πολὺ! Καὶ πῶς με ἐγνωρίσατε; Μίαν φορὰν μόνον μὲ εἶχατε ἰδῆ ἐκείνην τὴν βραδυάν.

«Ναί, ἀλλὰ εἶναι μερικὰ πρόσωπα ποῦ δὲν λησιμονοῦνται εὐκολὰ. Καὶ ἔπειτα τὸ τραγουδάκι σου ἐκεῖνο; Ἄχ! κόρη μου, πῶς νὰ το λησιμονῆσω! Ἡμῶν περαστικὸς καὶ ἤκουσα τὸ τραγούδι σου καὶ εὐθὺς ἐγνώρισα τὴν φωνὴν σου. Ἄς σταθῶ,

εἶπα, νὰ το ἀκούσω, καὶ νὰ, εἶδες ὅτι ἐφθασα ἴσα ἴσα ἐπάνω ἔς τὴν ὠραν. Δὲν εἶν' ἀλήθεια, κόρη μου; Ἔλα τώρα πάμε νὰ ταμπήσωμεν κάτι τι καὶ νὰ μου διηγηθῆς πῶς εὐρέθης ἐδῶ μόνη, ἐν ᾧ ἐγὼ σε εἶχα ἀφήσῃ ἔς τοῦ κυρ Σπύρου Φαρῆ.

Ἡ Μαριά ἠκολούθησε τὸν γηραιὸν σωτήρα της εἰς μικρὸν τι ἐστιατόριον καὶ ἀποῦ ἐγευματίσαν ἐδιηγήθη καταλεπτῶς τὴν θλίβεραν ἱστορίαν της. Εἶχε χρεῖαν μεγίστην ἡ δύστυχος Γυφτοπούλα νὰ εἰπῇ τὸν πόνον της καὶ ἐλαφρῶσῃ τὴν καρδίαν της. Ὁ δὲ γέρον ἠκροῶτο συγκεκινημένος καὶ μετὰ προσοχῆς βλέπων αὐτήν, ὡς εἴαν ἤκουε κλαιάν τινα ἱστορίαν.

«Ἄν τὰ παθήματά σου συνέβαινον τὸν παλαιὸν καιρὸν, θὰ ἐγίνετο ὠραιότατον τραγούδι.

—Σὰν τὰ τραγουδῆ τοῦ Κάμπου τῆς Προδοσιᾶς, ποῦ ἐτραγουδῆσες ἐκείνην τὴν βραδειάν ἔς τοῦ κυρ Σπύρου τὸ ὄνομα εἶπεν ἡ Μαριά.

—Ναί, κόρη μου, ἀλλὰ τὰ παθήματα τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων δὲν γίνονται τραγούδι εὐκολὰ εὐκολὰ. Τώρα λοιπὸν, Μαριά μου, νὰ πᾶς μόνη σου ἔς τὸ χωριὸν σου εἶνε δύσκολον. Ἄν λοιπὸν θέλῃς, μένε μαζί μου νὰ κάμῃς τὸν γυρὸν ὅπου θὰ κάμω καὶ ἐγὼ ἀληθινὰ θὰ ἀργήσωμεν λιγάκι, ἀλλὰ τέλος πάντων θὰ φθάσωμεν ἀργὰ ἡ γρήγορα. Ἄν ἔχῃς ὑπομονὴν ἀκολούθησέ με. Ἀῦριον ψεύγομεν θὰ σε γράψω εἰς τὴν ἀδειάν μου καὶ θὰ σου ἀγοράσω καὶ μίαν κιθάραν, καὶ εὐκολὰ θὰ μέθῃς νὰ τὴν παίξῃς.»

Περὶ τὸν νὰ εἰπῶμεν ὅτι ἡ Μαριά εὐγνωμόνως ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν τοῦ γέροντος αἰδοῦ.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ μικρῷ ξενοδοχείῳ τοῦ Τολμηροῦ Πετεινοῦ καὶ τὴν ἐπαύριον ἔχουσα τὴν κιθάραν καὶ ἐπὶ τοῦ ὤμου περιώμιον θερμόν, διότι ὁ προστατῆς της ἐθεώρησε λίαν ἐλαφρὰ τὰ ἐνδύματά της, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως φαιδρότερα καὶ εὐθυμότερα παρ' ὅσον εἶχεν εἰσελθῆ.

[Ἐπεται συνέχεια]

Η. Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ

κατὰ παράκλησιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ τῆς Καθ. COLOMB.

Η ΜΑΡΙΑ

ΧΡΥΣΑ ΜΑΛΛΙΑ

[Συνέχεια και τέλος: βλ. σελ. 54]

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ ἥλιος ἔλαμπε ζωηρῶς. Τὰ πουλάκια ἐτραγουδοῦσαν καὶ ἐτερέτιζον. Ἡ Τίνα ἐπῆγε πάλιν εἰς τὸ δάσος καὶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ νὰ κατασκευάσῃ ἓνα στεφάνι ἀπὸ τὰ εὐμορφα καὶ δροσερὰ λουλουδάκια ποῦ ἦσαν τριγύρω της.

— Δῶσέ μου ἀπὸ τὰ λουλουδάκια σου, ἐφιθύρισε τὸ πουλάκι ἐπάνω ἀπὸ τὸ δένδρο, κτίζω τὴ φωλίτσα μου καὶ θέλω νὰ τὴν στολίσω μ' αὐτὰ.

Ἡ Τίνα τοῦ ἔδωκε τὰ εὐμορφώτερα ποῦ εἶχε, ἓνα ἄγριο τριαντάφυλλο καὶ ἄλλα κλαδάκια «μὴ μὲ λησμένει».

— Δῶσέ μου καὶ ἀπὸ τὸ χρυσάφι σου, παρακάλεσε τὸ πουλάκι. Ἡ Τίνα ἐκούνησε τὸ κεφάλι της καὶ τοῦ ἀπήντησε :

— Ὅχι! ὄχι! αὐτὸ εἶνε δικό μου καὶ δὲν πρέπει κανεὶς ἄλλος νὰ ἔχη. Τὸ πουλάκι ἐγέλασε καὶ ἐπέταξε, καὶ τὴν Τίνα ὁμῶς ἦλθεν ὁ γάτος νὰ τὴν πάρῃ ὀπίσω εἰς τὴν καλύβην.

Ἡ γρηὰ ἐκεῖ ἤρμεγε τὴν ἀγελάδα της καὶ ἐσύναιζε τὰ αὐτὰ ἀπὸ τῆς φωλιῆς τῶν κοτῶν τὴν ἐβοήθησεν ἡ Τίνα, ἐφαγε τὸ γεῦμά της καὶ ἐγύρισε πίσω ἐκεῖ ποῦ εἶχε μισοτελειωμένο τὸ στεφάνι της. Τὰ λουλουδία ὁμῶς ἦσαν μαρμαμένα καὶ χλωμὰ γιὰ τὸν ἥλιον ἦτο πολὺ ζεστός. Τὰ ἔφερνεν ἐκεῖνη εἰς τὸ ποτάμι καὶ τὰ ἐράντισε μὲ τὸ δροσερὸ νεράκι του.

Ἐκεῖ πλησίον ἐκεινοῦ καὶ αἱ χρυσᾶὶ πλεξίδες λάμπουσαι εἰς τὸν ἥλιον. Τὸ πουλάκι ἐπέταξε πάλιν καὶ ἐκάθισε εἰς ἓνα πετραδάκι πλησίον των. Ἡ Τίνα ἄμα τὸ εἶδε ἤρπασε τὰ χρυσᾶ μαλλιά της καὶ τὸ πουλάκι τῆς εἶπε :

« Ἦσυχασε, δὲν σοῦ τὰ πέρνω, δὲν σοῦ τὰ πέρνω.

Ἡ Τίνα ἐπῆρε θάρρος καὶ ἤρχισε ἑμιλία μαζίτου.

— Ἦθελα νὰ ἤξευρα, τοῦ ἔλεγε, ποῖος νὰ εἶχε αὐτὲς τῆς χρυσῆς ἀχτίδες καὶ τοῦ ἔπεσαν ;

Τὸ πουλάκι ἐγέλασε καὶ ἐψάλλε :

— Δὲν εἶνε ἀχτίδες αὐτὰ οὔτε χρυσάφι, παρὰ εἶνε τὰ μαλλιά τῆς κόρης τοῦ ἀνθρακοποιοῦ.

— Εἶνε ὁ ἥλιος παιδί τοῦ ἀνθρακοποιοῦ ; ἠρώτησεν ἡ Τίνα περιέργως.

— Ἦτον ἥλιος διὰ τὸν πατέρα σου! Ἦλιος!

Ἡ Τίνα ἐγίνε σκεπτικὴ. — Ἐνας ἥλιος εἶνε καὶ ἐφώτιζε τὸν πατέρα μου, ὅπως καὶ μένα τώρα καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἐρχονται τὰ μαλλιά. Ἐστράφη πρὸς δυσμὰς ὅπου ὑπέρυθρα τὰ νέφη

ἐτραχον γοργὰ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνεστέναξεν :

— Ἀς ἔβλεπα τὸν ἥλιον πῶς ἐφώτιζε τὸν πατέρα μου! Ἐπῆρεν ἔπειτα τὰς χρυσὰς πλεξίδας, τὰς ἔβαλε ἐπάνω εἰς τὸ κεφάλι της, ἔβαλε ἀπ' ἐπάνω εἰς αὐτὰς τὸ στεφάνι καὶ ἐκαθρεπτιζέτο μέσα εἰς τὸ ποτάμι.

— Εἶνε πολὺ εὐμορφα αὐτὰ τὰ χρυσᾶ μαλλιά, πολὺ-πολύ.

Καὶ ἐφίλησε τὰ μαλλιά καὶ ἐσυλλογίσθη τὸν πατέρα της τὸν ὁποῖον ἐφώτιζεν ὁ ἥλιος :

— Κάθισαι ἔς τὸν οὐρανὸν ἐσὺ τώρα, πατερᾶκι μου. ἄς ἐξοῦσε νὰ σέβλεπα μὲ τὸ χρυσάφι αὐτὸ τοῦ ἡλιοῦ εἰς τὸ κεφάλι.

— Φύγε ἀπ' ἐδῶ, ἤχησεν αἰφνιδίως τρέμουσα φωνή. Φύγε μὲ τὰ κατρημένα σου μαλλιά. Καὶ ἤρπασε τὰ μαλλιά καὶ τὸ στεφάνι καὶ τὰ ἔρριψεν εἰς τὸ ποτάμι.

Ἡ Τίνα ἔβαλε μιὰ φωνή, ἡ ὁποία ἀντήχησε εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐπάνω εἰς τὸ ποτάμι. Ἐπεσε ἔπειτα κάτω εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐφώναξε εἰς τὸ ποτάμι : « Δός μου τὸ χρυσάφι μου, ἦταν δικό μου, δικό μου.

— Ὅχι! ὄχι! ἐμουρμούρισε τὸ ποτάμι.

Ἡ γρηὰ-Κατερίνα ἠθέλησε νὰ πάρῃ πίσω τὴν μικρά, ἐκείνη ὁμῶς ἀντέστη καὶ ἐφώναζε δυνατώτερα ἀκόμη. Ἐπέστρεψε τότε ἡ γρηὰ μόνη ὀπίσω χωρὶς νὰ τῆς μιλήσῃ πλέον, καὶ ἐπερίμενε νὰ ἔβγουν τ' ἀστέρια, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ σηκώσῃ τὴν Τίνα.

Ἡ μικρούλα ἔμεινε ἐκεῖ εἰς τὴν ὄχθην καὶ ἔκλαιε ἕως ὅτου ἀπεκοιμήθη κουρασμένη.

Ἐκοιμήθη καὶ ὀνειρευέτο. Ἡ σελήνη ἀνέτειλεν ὑπὲρ ἄνω τῶν δένδρων, καὶ γενικῆ ἡσυχία ἔβασιλευε μόνον τὸ ποτάμι ἐμουρμούριζε σιγά.

Ἡ Τίνα δὲν ἔκλαιε πλέον. Ἐβλεπε τ' ἀστέρια καὶ τὸ φεγγάρι καὶ τῆς ἐφαίνοντο εὐμορφα ἀλλ' ὄχι ωραιότερα ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς ἡμέρας. Αἰφνης ἐτρόμαξε, τὰ γόνάτα της ἔτρεμαν. Μέσα ἀπὸ τὰ κυματάκια τοῦ ποταμοῦ ἐβγήκε ἀργὰ ἀργὰ μιὰ γυναῖκα μὲ πρασινωπὰ μαλλιά καὶ ὄχρον πρόσωπον : — Παιδί, ἔλα μαζί μου, τοῦ εἶπεν.

Ἡ Τίνα δὲν ἀπαντοῦσε. Ἐβλεπε τὸ φεγγάρι τὸ ὁποῖον ἔλαμπε ὠχρότερο ἢ ἄλλοτε καὶ ἐκαθρεπτιζέτο μέσα εἰς τὸ ποτάμι. Τότε ἠσθάν-

θη ἀσυνήθιστον πρᾶγμα εἰς τὴν καρδίᾳ της καὶ ἐζήτησε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τῆς νέμφης ἡ ὁποία ἐξεληθούσα ἀπὸ τὸ ποτάμι τὴν εἶχεν ἐναγκαλισθῆ.

— Γιατί εἶνε ἔτσι χλωμὸ τὸ φεγγάρι καὶ γιατί καὶ σὺ εἶσαι ἔτσι χλωμὴ ; ἀπήντησε περιφρόνος — ἄφησέ με, ἀφήσέ με.

— Τρελλή! εἶπεν ἡ γυναῖκα καὶ ἐσφιγγε τὸ παιδί περισσότερον.

— Δὲν μ' ἀρῶσει τὸ φεγγάρι, ἐφώναξεν ἡ Τίνα, δὲν σὲ θέλω! εἶσαι τόσο χλωμὴ!... θέλω τὸν ἥλιο! τὸν ἥλιο! Τὸ φεγγάρι ὠχρίασε περισσότερον. Καὶ τὰ ἀστέρια ἐσθούσαν καὶ τὸ ποτάμι ψιθυρίζει καὶ ἡ νέμφη ἐκάθητο.

Τρέμουσα ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸ φόβος ἐπεσεν ἡ Τίνα κατὰ γῆς ἐνῶ ἐμπρὸς τῆς ἦλθε καὶ ἐστάθη ἡ πιὸ εὐμορφη ἡ πιὸ ἀγαπημένη της γυναῖκα. Γλυκὸ φῶς τὴν ἔλουε καὶ τὰ χρυσᾶ της μαλλιά ἐκρέμαντο εἰς τοὺς ὤμους της.

— Σὲ ξέρω ἐσὺ! ἐφώναξε χαρούμενη ἡ Τίνα, εἶσαι ὁ ἥλιος. Καὶ τὸ χρυσάφι κρέμεται ἀπὸ τὸ κεφάλι σου.

Ἡ γυναῖκα ἐγέλασε. — Ὅχι, παιδί μου, δὲν εἶμαι ὁ ἥλιος. — Ποῖα εἶσαι λοιπόν ; — Εἶμαι ἡ μητέρα σου. — Καὶ τί εἶνε ἡ μητέρα ; ἠρώτησε.

Μετὰ θλίψεως ἐκύταξε τὴν Τίνα, ἐσκούψεν ἐπάνω της καὶ τὴν ἐφίλησε γλυκὰ εἰς τὸ μέτωπον. Ἦτον τὸσον θερμὸν τὸ φίλημα ἐκεῖνο, τὸσον γλυκὸ, ὥστε ἤγγισεν εἰς τὴν καρδίαν τὴν Τίναν. Καὶ τὸ φίλημα τὴν ἔκαμε νὰ ἐννοήσῃ τί εἶνε ἡ μητέρα καὶ τὴν ἠγάπησε ἀμέσως, ἐνῶ ἕως τότε κανεὶς δὲν τῆς τὸ εἶπε, κανεὶς δὲν τὴν ἐδίδαξεν.

— Μητέρα, πάρε με μαζί σου, εἶπεν.

Τὴν ἐπῆρε ἡ ὠραία γυνὴ εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ τῆς εἶπε : « Κύταξε πρὸς ἀνατολὰς. »

Ἡ Τίνα ἐστρεψε τὸ κεφάλι της ἐρυθρὸς καὶ φωτεινὸς ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, ὁ καλὸς ἥλιος καὶ ἐγίνετο ὀλονὲν μεγαλειότερος ἕως ὅτου τῆς ἐφάνη ὡσαν μίᾳ μεγάλῃ στρογγυλῇ θύρᾳ. Καὶ πίσω ἀπὸ αὐτὴν ἡ Τίνα εἶδε τὸ ἅγιον φῶς καὶ ἤκουσε μαγευτικὰ τραγουδία. Ἐπιέζετο περισσότερον ἐπάνω εἰς τὸ στῆθος τῆς μητέρας της καὶ ἠσθάνετο δυνατοὺς τοὺς παλμούς της. Ἐβλεπε τὸ γελαστὸ πρόσωπο τῆς μητέρας της, τὴν ἐσφιγγε ἐκείνη περισσότερον εἰς τὴν ἀγκάλῃ της καὶ ἔκλεισε τέλος τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὅλην τὴν νύχτα ἡ Γρηὰ Κατερίνα ἐζήτη

τὴν Τίνα καὶ ὅλην τὴν ἄλλην ἡμέραν, ἀλλὰ ματαιῶς. Ἡ Τίνα ἐκάθητο. Ἡ Γρηὰ ἐσκέπτετο ὁμῶς ὅτι ἡ Τίνα δὲν ἤμποροῦσε νὰ κάμῃ ἄλλως παρὰ νὰ γυρίσῃ πίσω. Ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεψε καὶ ἡ γρηὰ ἀπελπίσθη.

Καὶ ἰδοὺ αὐτὴ πάλιν μόνη, κατὰ μὴν μετὰ τὰς ἀναμνήσεις της, μὲ τὸ μῖσος της καὶ τὴν ἀγάπην της. Καὶ ἐξοῦσε μόνη πολλὰ πολλὰ χρόνια καὶ δὲν ἐπέβαινε.

Ἐξῶ εἰς τὸ δάσος ἦρθον τὰ φυτὰ καὶ ἐψάλλον τὰ πουλάκια καὶ μέσα εἰς τὴν καλύβην ἐκάθητο ἡ γρηὰ Κατερίνα καὶ ἐνεθε. Πλησίον της ἐκάθητο ὁ γάτος καὶ διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας εἰσῆρχετο τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλιοῦ. Τὰ πτηνὰ ἐτραγουδοῦσαν γλυκῶτα, ἀλλὰ ἡ γρηὰ δὲν ἔβλεπε, δὲν ἤκουε, διότι ἐνεθε καὶ ἐσκέπτετο. Ταχύτατα ἐστρέφετο ἡ ρόκα της, ἀλλὰ ταχύτερον αἱ σκέψεις της. Ἐσυλλογιζέτο τὴν Τίνα, τὸν ἀπωλεσθέντα ἄγγελον καὶ τὸν Σπύρον, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον εἰς τὸν κόσμον. Ἐσυλλογιζέτο τὰ καλά χρόνια, τὰ ὁποῖα ἐζήσε μαζί του ὅταν ἦτο παιδάκι, καὶ ἔπειτα ὁ νοῦς της ἐπήγαγε εἰς τὸ κοριτσάκι μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά, τὸ ὁποῖον εἶχε μισήσῃ τόσο πολὺ. Καὶ ἀργὰ ἐστρέφετο ἡ ρόκα, καὶ ὀλονὲν πιὸ ἀργὰ ἕως ὅτου ἐσταμάτησε.

Ἐστρεψε πρὸς τὴν θύραν τὴν κεφαλὴν της καὶ τότε μόνον εἶδε τὸν οὐρανὸν κατὰ χρυσοῦν καὶ ἤκουσε τὰ γλυκὰ τραγουδία τῶν πουλιῶν. Καὶ ἐσυγκινήθη τὸσον, ὥστε πρῶτην φορὰν ὑστερὰ ἀπὸ πολλὰ πολλὰ χρόνια ἔχυσε θερμὰ δάκρυα. Ἐκύταξε ἔπειτα ὕψηλὰ καὶ εἶπε, μὲ δυνατὴν φωνήν :

— Ἠμάρτησα, Κύριε, ἐλέησόν με. Σὲ ἀγάπῳ θερμότατα καὶ τὸν πλησίον μου ὡς ἐμαυτὴν.

Καὶ τὸ δωμάτιον ἐφωτίσθη καὶ ἡ στέγη ἠνοιξε καὶ ἡ γρηὰ εἶδε τὸ οὐράνιον φῶς. Ὑψηλὰ ἐστέκοντο ὁ Σπύρος, ἡ Ἐλενίτσα καὶ τὸ παιδάκι των ἡ Τίνα.

— Κύριε, φώναξέ με πλησίον σου, εἶμαι ἔτοιμη νὰ ὑπακούσω, ἐστέναξεν ἡ γρηὰ καὶ ἀπέθανε!

Ἡ καλύβη ἐγίνεν ἐρείπιον, τὰ χόρτα τὴν ἐσκέπασαν καὶ τὰ δένδρα ἠπλώσαν ἐπάνωθεν της τοὺς πρασίνους κλάδους των, ἐπὶ τῶν δ-ποιῶν τὰ πτηνὰ ἐψάλλον τὰ ὠραία των, τὰ εὐστροφῶ καὶ μαγευτικὰ τραγουδάκια, ἐξυμνοῦντα τὸν Θεόν.

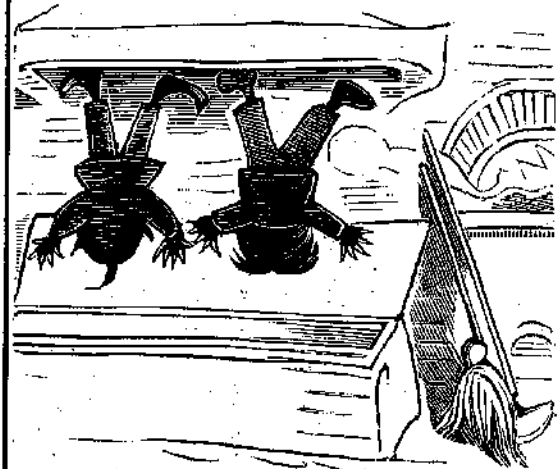
[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ]

Φακ

« Λοιπόν μιὰ μέρα πούφυγε ὁ φουρνάρης »

« Καὶ μαῦροι πίσσα ἀπὸ κάτω βγαίνουν »

« Καὶ τώρα βγαίνουν ἄσπροι σὰν τὸ χιόνι »

Ο ΨΩΜΑΣ

— Σιμάτια ὀλόφρεσκα καλοψημένα,
κουλούρια τῆς κανέλας μιὰ πεντάρα,
τσουρέκια μὲ τὸ γάλα ζυμωμένα
καθένας ποῦ τὰ βλέπει μὲ λαχτάρια!

Ὁ Χονδρολαίμης ὁ φουρνάρης κρᾶζει
καὶ τὰ παιδάκια ὅλα τον γνωρίζουν
καὶ ὅλες τῆς πεντάρες των συναῖζει
καὶ ὅλα τὰ συρτάρια του γεμίζουν.

Ὁ Παῦλος κι' ὁ Μικὲς—'στὴ μέση πάλι—
δὲν ἤθελαν κουλούρια νὰγοράσουν·
μὲ τὸ στραβό τους, τὸ ζαβὸ κεφάλι
τὰ ἤθελαν χωρὶς λιπτὰ νὰ χάσουν!

Λοιπόν μιὰ μέρα, πούφυγε ὁ φουρνάρης,
ὁ Παῦλος λέει 'ς τὸ Μικέ :— Μιὰ σκάλα
νὰ 'πᾶς 'ς τὸ σπίτι 'ς τὴ στιγμή νὰ πάρης...
Καὶ θε νὰ γίνουν πράγματα μεγάλα!

Καὶ ἔτσι εἰς τὴ στέγη ἀνεβαίνουν
καὶ πέρνουν μιὰ βουτιά ἀπ' τὸ φουγάρο
καὶ μαῦροι πίσσα ἀπὸ κάτω βγαίνουν
πὺρ μαῦροι κι' ἀπὸ τὸ σκληρὸ τὸ χᾶρο!

«Τσίχ! κρᾶχς! καὶ ἄχ! κι' ὅποιος τὸν ἄλλον σώσῃ»

Μὰ ἦταν ἀπὸ κάτω—Τί κατάρια!—
κασέλα ἀνοικτὴ γεμάτη ἄλευρι,
ἀλλέως τί κακό, καὶ τί ἀντάρξ,
τί τύχη ἤθελε τοὺς δύο τοὺς εὐρη.

Καὶ τότε βγαίνουν ἄσπροι 'σὰν τὸ χιόνι,
γοργά, γοργά τριγύρω τους κυττάζουν.
'Ἡ λιχουδιά τους 'καὶ τοὺς δύο φτερώνει,
χοροπηδοῦν, ἀπὸ τὰ γέλια σκάζουν.

Γιατὶ ἀντίκρου καρτεροῦν 'ς τὸ ράφι
τσουρέκια τρία, τρία ζαχαρένια·
—Μὰ τί ἡ τύχη τῶν τρελλῶν τοὺς γράφει
ἄχ εἶνε κάποιος ποῦ ὄλους ἔχει ἔννοια!—

Κάτω ἀπὸ τὸ ράφι τοὺς προσιμένα
καρέγλα ἀπὸ περασμένα χρόνια,
ἢ θέλησι των τῶν παιδιῶν νὰ γένη,
ποῦ μοιάζουν μόνο 'ςτὴν ἄσπριά τὰ χιόνια.

'Ἦταν καλὴ κι' ἀπατηλὴ παγίδα·
ὅτι κ' οἱ δύο τους εἶχαν σκαρφαλώσῃ
καὶ εἶδαν πρᾶγμα τὴν χρυσοῦ ἔλπιδα
'Τσίχ! κρᾶχς! καὶ ἄχ! Κι' ὅποιος τὸν ἄλλο σώσῃ.

Καὶ τώρα πλάφ! ἐκεῖ σὲ μιὰ σκάφη
γεμάτη ζύμη φρέσκια, ἀνεβασμένη,
ἀθέλητα ὁ Παῦλος κι' ὁ Μικὲς ἐτάφη...
Μὰ πάλι ζωντανὸς καθένας βγαίνει.

Μὰ τί τα θές! ὁ Χονδρολαίμης νὰ τὸν!
τὰ γέλοια νὰ βιστάξῃ θὰ μπόρῃσῃ,
ποῦ τρέχουν τὰ ζυμάρια ἀπ' τὰ κορμιά των
ποῦ βρίσκονται σὲ τέτοια ἄστεια θέσι;

Δὲν χάνει οὔτε στιγμή· εἰς τὸ τραπέζι
ἐπάνω μιὰ χερὰ σοῦ τοὺς ξαπλώνει.
—Μὴ καὶ θαρρεῖτε ὁ ψωμάς πῶς παίζει;
Γιὰ 'δέτ' ὁ φούρνος πέρα πῶς πυρώνει!

Καὶ ἔπειτα μὲ τέχνη πιά τοὺς κλάθει
τοὺς βάζει ἐπάνω 'ς ἓνα τόσο φτάρι·
τοὺς δίνει μιὰ! Ἄχ! ὁ καθὺς ἐχάθη!...
καὶ ὁ ψωμάς γι' αὐτὸ πολὺ ἐχάρη.

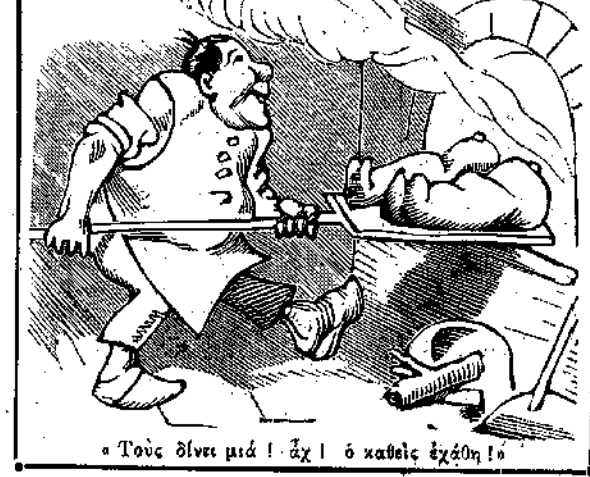
['Ἐπεται συνέχεια] ΦΑΚ
[Κατὰ τὸ Γερμανικὸν τοῦ Busch]

« Ποῦ τρέχουν τὰ ζυμάρια ἀπ' τὰ κορμιά των »

« Καὶ ἔπειτα μὲ τέχνη πιά τοὺς κλάθει »

« Τοὺς δίνει μιὰ! ἄχ! ὁ καθὺς ἐχάθη! »

Η ΑΔΕΛΦΟΥΛΑ ΜΟΥ

[Συνέχεια · ἴδα σελ. 58]

Τί ώραία ἐκκλησιὰ ἡ Φανερωμένη! Ἄν δὲν εἶνε ἡ πιὸ μεγαλοπρεπής, βέβαια ὅμως εἶνε ἡ πιὸ κομψή ἀπὸ ὅλες μας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνα τετράγωνο ἀπλοῦστατο, χωρὶς θόλους, χωρὶς στήλες. Ἀλλὰ τί ἀναλογία, τί χρώματα, τί τέχνη, τί φιλοκαλία! Δὲν βρίσκεις οὔτε μιὰ σπιθαμὴ τόπο ἐκεῖ-μέσα γυμνὸ, ἀπὸ στολίδι. Ὅλη λάμπει ἀπὸ τὸ χρυσοῦμα, ἓνα χρυσοῦμα ἐκατὸ χρονῶν, ἀλλὰ τόσο ζωηρὸ, πού νομίζεις ὅτι μόλις χθὲς ἐφυγαν αἱ τεχνίτες. Τὸ ταβάνι εἶνε σκεπασμένο ἀπὸ τεράστιες εἰκόνες, ἔργα μεγάλης τέχνης, μὲ χρυσὲς κορνίζες ἀπὸ σκαλισμένο ξύλο τὸ ἴδιο καὶ οἱ τοῖχοι γύρω, γύρω. Πλουσιώτερο σὲ γλυφῆς εἶνε τὸ τέμπλο. Ἐνας ἐσταυρωμένος ἐκεῖ ψηλὰ εἶνε ἀνεκτίμητος. Τὸ καμάριμα κάθε πόρτας τοῦ Ἱεροῦ σχηματίζουν δύο ἀγγέλοι χρυσοῖ, πού βαστοῦν ἓνα στέμμα πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι ἐκείνου πού περνᾷ ἀπὸ κάτω. Ὁ ἀμβωνας ἔς τὴ μέση ἔχει γιὰ στήριγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἓνα περιστέρι κατὰχρυσο μ' ἀπλωμένα φτερά, τὸ ζωηρότερο σημεῖο μέσα ἔς ὅλο τὸ Ναό. Πελώρια εἶνε τὰ παράθυρα μὲ τᾶσπρα γυαλιὰ καὶ τὰ κομψὰ σιδερένια δικτυα. Ἐδῶ μέσα δὲν σχηματίζεται ἡ μελαγχολικὴ συννεφιά τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν· ἐξεναντίας τὸ φῶς ἐμβαίνει εὐλεύθερο, ἀφθονο, καθαρὸ, καὶ παίζει μὲ τὰ χρυσοῦματα, μὲ τᾶσήμια, μὲ τὰ κρυσταλλά, μὲ τὰ κεριὰ, μὲ τὲς στόφες, μὲ τὰ βελουδά, μὲ ὅλην ἐκείνην τὴν καλλιτεχνικὴν ποικιλίαν, πού εὐφραίνει τὸ μάτι καὶ τὴν ψυχὴ.

Πηγαίναμε συχνὰ στὴ Φανερωμένη καὶ ἔχω ἐδῶ πολλές παιδικὲς ἀναμνήσεις. Ἡ λειτουργία στὲς 15 Αὐγούστου ἐξαφνα, μὲ τὸ Δεσπότη πού ἔλεγε στὴ μεσιανὴ θύρα τὸ «Κύριε, Κύριε! ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε...» ἦταν γιὰ μένα ἀληθινὸ πανηγύρι. Τί ώραϊος ὁ ἐπιτάφιος, πού ἔαπλόουν μέσα τὸ εἰκόνισμα τῆς Θεοτόκου νεκρῆς! ἀληθινὸ κομφοτέχημα, ἓνα κουβούκλιο ἀπὸ βαθύ βυσσινὶ βελουδο καὶ χρυσοῦμένο ξύλο, ντυμένο ἀπὸ μέσα μὲ λιλά μεταξωτὸ πολὺ ἀνοικτό. Ἐνας γέρος φίλος μας, ἀνθρώπος τοῦ λαοῦ ἀπλοϊκός, τῷ ἔλεγε κάθε χρόνο καὶ δὲν μπορούσε ὁ καύμενος νὰ το χορ-

τάση. Κάθε λίγο καὶ λιγάκι στὸ σπῆτι μᾶς ἔλεγε:

« Ὁραῖος ὁ μπαρδακῆς! » γιὰτί ἔτσι ὠνόμαζε τὸν Ἐπιτάφιο μὲ παρεφθερμένη ἰταλικὴ λέξι, — πού σημαίνει μάλιστα τὴν οὐρανίαν — ὅπως δὲ συμβαίνει πολλές φορές ἔστην Ἐπτανήσο ἐξ αἰτίας τῶν Βενετῶν, πού κάθησαν ἐκεῖ τετρακόσια χρόνια.

Ὁ φιλόκαλος γέρος πέθανε, ἀλλὰ ἡ φράσι τοῦ ἔμεινε γιὰ πολὺ μέσα ἔς τὸ σπῆτι μας παροιμιακῆ. Ἀπὸ τότες, ἅμα θέλομε νὰ ἐπαινεσοῦμε τίποτα, καὶ ἐπιτάφιος ἡ οὐρανία ἂν δὲν εἶνε, λέμε μεταξύ μας:

« Ὁραῖος ὁ μπαρδακῆς! »

Σ' ἄλλη περίστασι θὰ σας ἐπερίγραφα πλέον καταλεπτὰ τὴν Φανερωμένην, γιὰτί πραγματικῶς τὸ ἀξίζει. Ἀλλὰ τὴν δὲν μου μένει καιρὸς, γιὰτί ἅμα ὁ Παπᾶς ἔμαθε πῶς τὸν περιμένει ἡ μητέρα μου, ἐξαφνίστηκε καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὸ κελλί του γρήγορα γρήγορα. Ἦταν ἓνας γέρος πολὺ σεβάσμιος, ώραϊος, μὲ γένειν καὶ μαλλιά ἀσημόχρυσα, γενομένος ἐπιτηδες, θὰ ἔλεγε, γιὰ τὴν ἐκκλησιῶν ἐκείνη. Ἡ φωνὴ του ἦτο βαρεῖα ὀλίγο, ἀλλὰ κατανυκτικῆ. Ἐφόρεσε τὸ πετραχήλι του, ἔβγαλε τὸ καλιμαῦχί του, πῆρε τὸ μωρὸ ἔς τὴν ἀγκαλιὰ του, ἐπροχώρησε πρὸς τὰ σκαλιὰ τοῦ Ἁγίου Βήματος καὶ στάθηκε μπροστὰ ἔς τὴν ἀριστερὴν θύρα. Ἡ σιγαλὴ προσευχὴ του, ὡς ἂν βγαλμένη ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν καρδίαν, εἶχε ἓνα μυστικὸν ἀντίλαλο εἰς τὸ κενὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἐφαίνονταν πῶς μιλοῦνε πραγματικῶς μὲ τὸ Θεοῦ, καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ στείλῃ τὴ Φῶτισί του ἔς τὴν ἀδελφοῦλάν μου... Ἐκεῖ κοντὰ ὁ κανὸνδελανάπτης κρατοῦσε ἓνα κερὶ. Ἡ Μάρω ἐστέκονταν κοντὰ του μὲ κρεμασμένα χέρια καὶ σκυμένο πρόσωπο. Ἡ μητέρα μου εἶχε μείνει πίσω. Μὲ ἀνυψωμένο κεφάλι καὶ μὲ δακρυσιμένα μάτια ἀνοίγολειοῦσε τὰ χεῖλη τῆς ἔς τὴν προσευχὴν. Ἐγὼ ἐστεκόμουν ἔς τὸ πλάι τῆς, γεμάτος ἀπὸ κρυφὴ συγκίνησι ἔς τὴν ἀλησμόνητην αὐτὴ σκηνή. Γύρισε μιὰ στιγμή, μὲ εἶδε καὶ μου εἶπε:

« Κάμε τὴν προσευχὴ σου. »

Ἐἶπα σιγὰ σιγὰ Πάτερ ἡμῶν...

Ἦστερ' ἀπὸ λίγο, ὅταν ἐπαράδωκε ὁ παπᾶς τὰ παιδιὰ ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας, τὸ προσωπο τῆς ἀδελφοῦλας μου μὲς' ἀπὸ τὸ οὐρανὶ τοῦλι πού το σκέπαζε, μού φάνηκε τριγυρισμένο ἀπὸ μιὰ λάμψι ἀχτιδωτῆ, μιὰν αἴγλη Θεοῦ, ὡς ἂν ἀπάντησι ἔς τὴ σιγαλὴν προσευχὴν, πού εἶχε μυστικὸν ἀντίλαλο εἰς τὸ κενὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν ἄλλην Κυριακὴν ἔχαμε χαρὲς καὶ βαπτίσια. Τί κόσμος! ποτὲ σχεδὸν δὲ θυμῶμαι τὸ σπῆτι μας φαιδρότερο. Σ' τὴ μέση τῆς μεγάλης σάλας εἶχαν βάλῃ ἓνα τραπέζι μὲ ἀσπροκεντητὸ σκέπασμα καὶ μὲ δύο κεριὰ ἔς τῆς ἄκρες σὰν μικρὴ Ἁγία Τράπεζα· μπροστὰ ἔς τὸ τραπέζι ἓνα σκαμνὶ μεγάλο, καὶ ἀπάνω ἔς τὸ σκαμνὶ μιὰ χάλκινη κολυμβήθρα... Προτομασίες περὶ ἓνα σωρὸ. Ἐπήγαιναν καὶ ἔρχονταν οἱ ὑπῆρέτες, ἀνεβοκατέβαιναν οἱ καλεσμένοι μας, τὸ πιάνο ἀπὸ τὴν ἄλλη κάμαρα, τριγυρισμένο ἀπὸ κορίτσια ἔχυνε ἓνα πολυθρόνο βάλς... Ἦλθε καὶ ὁ Παπᾶς μ' ἓνα μεγάλο ἐπιτελεῖο. Ἀπάνω ἔς τὸ τραπέζι ἔφησε ἓνα ἀσημένιο μπουκαλάκι καὶ ἓνα βιβλίον χονδρὸ, διπλωμένο μέσα ἔς τὸ πετραχήλι του.

« Μητέρα, τί εἶνε μέσα ἔς ἐκεῖνο τὸ μπουκαλάκι; » ἐρώτησα.

« Τὸ Ἅγιον Μύρον. »

— Τί;

— Τὸ Ἅγιον Μύρον. Δὲν ἔμαθες εἰς τὴν Κατήχησι...

— Ἄ, ναι, τὸ ξέρω. Εἶνε ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μυστήρια... Μὰ τί θάν το κάνουμε;

— Νά, ἡ Δρακούλα μας θὰ γίνῃ σήμερα Χριστιανή.

— Μὰ τί; πρῶτα ἦταν Ὀρθρὰ;.. αἱ, μητέρα;

— Σιωπὴ, φλύαρε, ἀνόητε! » μού ἀποκρίθηκε ἀντὶ τῆς μητέρας μου ὁ ἀδελφός μου Νίκος, περνώντας ἀπὸ κοντὰ μας τὴ στιγμή ἐκείνη. « Πήγαινε νὰ βρῆς τὸ Χαρίλαο πού τὸν ἔφησες μονάχο. »

Ἐκατακοκκίησα... Νά με φωνάζῃ φλύαρο καὶ ἀνόητο ἔτσι μπροστὰ σὲ τὸσον κόσμον! Τί σκληρὸς!... Ἀκουσὰ μιὰ κυρία πού ἔλεγε τῆς μητέρας μου: « Αἱ, τὸ καύμενο θέλει νὰ μάθειν· κάνει κακὰ νὰ το μαλόνῃ ἔτσι ὁ με-

γάλος. Ὁ λόγος αὐτὸς ἐπολύστευσε τὴν ἐντροπὴν μου. Ἦμουν λοιπὸν φλύαρος καὶ ἀνόητος; Φλύαρος πιθανὸν νὰ ἦμουν λιγάκι, ἀνόητος ὅμως ὄχι τόσο. Τὸ ἐλάττωμά μου ἦταν μονάχο πού ἤθελα νὰ ρωτῶ, ἔτσι ἀπὸ νάζι παιδικαῖσι, ἀπὸ ἐπιθυμία χαριτολογίας, καὶ γιὰ πράγματα πού τὰ ἤξευρα ἢ πού τὰ ἐμάντευα... Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ φύγω τὴν ἀπὸ τὸν κύκλο τῆς μητέρας μου ντροπιασμένος καὶ νὰ πάγω νὰ βρῶ τὸ Χαρίλαο, πού τὸν ἔφησα μονάχο;

Ὁ Χαρίλαος αὐτὸς ἦταν ἓνας φίλος μου συνομήλικος. Δὲν ἐδιάλεξα ἐγὼ τὴν φιλίαν του τὸν συναναστρέφουμον ἐξ ἀνάγκης σὰν παιδιὸ οἰκογενείας, ἀπὸ πολὺν καιρὸ φιλικῆς μας. Ὁ πατέρας του ἦταν ἀρκετὰ πλούσιος κτηματίας, ἀλλὰ πολὺ φιλάργυρος καὶ ἀρκετὰ πρόστυχος. Ἡ μητέρα του ἦταν καλὴ γυναίκα ἢ καυμένη, κοντὴ καὶ παχουλὴ, ἀπλοϊκὴ, ἀξιαγάπητη. Τὸ γέλιο δὲν ἔλειπε ποτὲ σχεδὸν ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς, ὅπως ἡ κάλτσα πού ἔπλεκε ἀπὸ τὰ χέρια τῆς. Ἀλλὰ ὁ Χαρίλαος, ἂν κάνουμε μονάχο τὴν φιλαργυρίαν σπατάλη, ἔμοιασε περισσότερο τοῦ πατέρα του. Ἦταν δυστροπος, κακόγνωμος, πεισματάρης, περιπαυχτούλης. Ἐφαίνονταν ὅτι δὲν εἶχε καθόλου ἀνάτροφή καὶ εἶχαν χρεῖα ἀπὸ ζωηρὴν παραίνεσι καὶ ἡ γλώσσά του καὶ τὰ κινήματά του. Ἄν, καθὼς μ' ἔκραζε ὁ Νίκος, ἦμουν ἀνόητος πραγματικῶς, θὰ μ' ἔβλαπτε βέβαια πολὺ μιὰ τέτοια συναναστρόφη. Ἀλλὰ γιὰ ἓνα πού ἀπὸ μικρὸς ἔχει κάπως δυνατό χαρακτῆρα—μπορεῖτε δὲ νὰ κρίνετε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σας—τὸ κακὸ παράδειγμα, ἔως ἔς ἓναν κάποιον βαθμὸν, δὲν ἔχει καμμιάν ἐπιρροή. Ὅταν ἐξαναβρῆκα τὸ Χαρίλαο, κάτεγίνονταν εἰς ἓνα πολὺ θεάρεστο ἔργο. Ἐβασάνιζεν ἓνα μικρὸ κοριτσάκι, δειλὸ, καθισμένο μονάχο ἐκεῖ ἔς τὴν γωνίαν. Ἐγοῦρλονε τὰ μάτια του—κάτι μάτια μαῦρα καὶ πολὺ πονηρά—ἐπλησίαζε τὸ πρόσωπό του ἔς τὸ πρόσωπο τοῦ κοριτσιοῦ, σὰν ταῦρος ἔτοιμος νὰ κουτουλήσῃ, καὶ τὴν ἔλεγε μὲ βαρεῖαν φωνὴν σὰν μίση κρητὸ:

« Οὐ! νὰ καθῆς, ἀσημοκόριτσό! »

Ἐκείνη ἔκλαιγε σιωπηλῆ, ἀξιολύπητη, χωρὶς κἂν νὰ ἔχη τὴ δύναμι νὰ φύγῃ... Τὰ πράγματα αὐτὸ πρέπει νὰ ἐγίνονταν ἀπὸ πολλὴν ὄρα, γιὰτί ἔστα κόκκινα μαγουλάκια τοῦ κορι-

τσιού άπανατά εφαινονταν ίχνη από στεγνωμένα δάκρυα. Τόν έμάλωσα όπως τού έπρεπε έχάιδεφα κατόπι τή μικρή και την έκαθησύχασα. Μ' ένα ζαχαρωτό κατώρθωσα να την κάμω να χαμογελάση. Η χαρά της μ' εύχαριστούσε, όπως τού Χαρίλαο ή λύπη της. Φύσις είνε αυτή...

Τελευταίος άπ' όλους μάς ήλθεν ό νουνός. Άφησεν έπίτηδες, μου φαίνεται, να τον περιμένουμε, για να του γίνη παιό καλή ή ύποδοχή. Γιατί τές ήξευρεν ό κύρ Πετράκης τές μικρές αυτές πονηριές!.. Μόλις μπήκε μέσ τή σάλα, μέ τή μακρυά του ρεδιγκότα και τόν άσπρο του λαιμοδέτη, όλες ή κυρίες τόν περιτριγύρισαν και του έκαμαν έναν κύκλο σαν μπουκιέτο, ίσα-ίσα κάτω από τόν πολυέλαιο. Τί γέλοια, τί άστεία, τί καρμπλιμένα, τί φωνές. Θυμούμαι ζωηρά τού φαίδρον έκείνο άλαλητό. Τόν έσυγγαίρονταν διά τά ώραία όωρα, πού έπρόσφερε 'ς τή βαπτιστική του: ένα φωτίκι από άσπρη βατίστα μέ δαντέλες και μέ κορδέλες ούρανί—ό κουμπάρος μας ήταν λομβαρδιανός ριζοσπάστης, και όσοι άνήκαν 'ς αυτό τού κόμμα μεταχειρίζονταν αυτό τού χρώμα, έν ό οι πολιτικοί τους αντίθετοι, οι λεγόμενοι λιουραίοι είχαν έμβλημα κόκκινο: αυτά 'ς τή Ζάκυνθο είχαν τότε ακόμα τήν άνοσησία να τα φυλάγουν μέ μεγάλην άυστηρότητα—ένα καπελάκι παρόμοια άσπρο και ούρανί: ένα σταυρό μέ μαύρο σμάλτο, ένα ρωλογάκι χρυσό τσοσούτσικο, και ένα ζευγάρι σκουλαρίκια διαμαντένια. Τά έθαύμασα και έγώ μιά στιγμή, πού μέ άφησαν να τα ιδώ. Τό κουτάκι τους μοσχοβολούσε κόκκινη άτλαζωτή ήταν ή φόδρα του και τά διαμαντία έλαμπαν εκεί επάνω σαν δροσιές σταλαγματιές επάνω σέ ροδόφυλλο. Άπό κεινη τήν ήμέρα όσες φορές τύχη να τα ιδώ, μου θυμίζουν ακόμα ζωηρότατα τά χαρούμενα βαπτίσια τής αδελφούλας μου—τό σπίτι μας γεμάτο κόσμο, τήν κολυμβήθρα 'ς τή μέση τής σάλας, τά παράθρα δλάνοικτα εις τήν ήσυχη θάλασσα μέ τά πολλά κατάρτια, πού μάς έστειλε τή δροσιστική της αύρα, και εις τού γαλάζιον ούρανο μέ τά μικρά συννεφάκια, χρυσωμένα από τής ύστερες άκτινες τού ήλιου...

Ό νουνός μας ήταν ένας αξιόλογος άνθρωπος. Τόν έλεγαν Πέτρο Κοσμάτο ήταν μεγα-

λέμπορος. Ό πατέρας μου είχαν αδελφική φιλία μαζί του, πού δέν είχε χρεία από τήν πνευματική συγγένεια, από τήν σφραγίδα τής τορινής κουμπαριάς. Τόν αγαπούσα κ' έγώ πολύ τόν κ. Κοσμάτο, όπως όλα τά παιδιά, για τής έμμορφές του ιστορίες. Για να διηγηθώ όμως καρμιά, έπρεπε να βρισκεται σέ κέφι και αυτό ήταν τού μόνου του κακό.

« Δέν θα μάς πήτε τίποτε άπόψε, κύριε Κοσμάτε;

— «Όχι τώρα, παιδί μου, να ζήσ. Άφησε καρμιάν άλλη ώρα, να έχουμε κέφι.»

Η άπάντησις αυτή—πότε για να ζή, πότε 'ς τ' αλήθεια—ήταν στερεότυπη: ώστε κατάντησε ή φράσι ναχουμε κέφι να είνε τόσο συγχή 'ς τού στόμα τού κ. Κοσμάτου, όσο άπάνω—κάτω τού φράνι—πειά 'ς τής θειά-Κατερίνας. Άλλά όταν είχε πραγματικώς κέφι και ύποχωρούσε 'ς τή δεύτερη παράκλησι, τί γλυκομίλητο και έλευστικό στόμα ήταν έκείνο! Τί ιστορίες, τί παραμύθια, τί άστεία, τί ταξείδια!.. Πότε ξεκαρδιζόμαστε 'ς τά γέλια, πότε δακρυζάμε από τή συγκίνησι, και άλλη φορά ή ανατριχίλα μας ήταν τόση, πού φοβούμουν να πάγω μονάχος 'ς τήν κάμαρά μου, και έπρεπε να έλθω ή θειά-Κατερίνα να με φυλάξη μισοφοβουμένη κ' έκείνη, ως που μεταβιάς ήθελε αποκοιμηθώ...

Μιά από τές παιό τού διδακτικές ιστορίες ήταν βέβαια ή ιστορία τής ίδιας του ζωής. Γι' αυτό τώρα, ως πού να τελειώσουν ή τελευταίες έτοιμασίες και νάρχισω τού βαπτίσι, θα σας τήν διηγηθώ, για να γνωρίζετε και σεις τού νουνό μας καλλίτερα.

Άπό μικρό παιδί είχε μείνη όρφανός και κάμπτωχος. Μιά γρηά-Σγούρενα τόν είχε 'ς τού σπίτι της για ψυχικό, τόν έτρεφε κακά, τόν έντυνε χειρότερα, μά τόν αγαπούσε όμως ή φτωχή μ' όλη της τήν καρδιά. Ό Πετράκης τής είχε πολλά προτερήματα: άπόδειξε πως άμα μεγάλωσε λιγάκι, κατόρθωσε τού καυμένο να τρέφη μονάχος του τόν έαυτό του και τή γρηά ψυχομάνα του. Τό πρώτό του επάγγελμα ήταν γυρολόγος, γύριζε δηλαδή 'ς τούς δρόμους και πουλούσε διάφορα πράγματα, κατά τήν ώρα και τήν εποχή. Άπό τού πρώτ π. χ. μόλις έφεγγε ό Πετράκης ξεκινούσε μέ τού πά-

νεράκι του, γεμάτο από κίτρινα χωνιά καφέ και ζάχαρη: τρία λεπτά τού χωνι ό καφές και δυό ή ζάχαρη: ή φτωχή νοικοκυρά έδινε πέντε λεπτά—τί φτήνεια έκείνον τόν καιρό!—και είχε τόν πρωινό καφέ τού σπιτιού. Μαζί μέ τά χωνιά ό μικρός γυρολόγος είχε και φασινέλες, μέ άλλους λόγους δεμάτια από κλαδιά για τή φωτιά και φώσφορα από κείνα τά παλλά, άν τά θυμάστε, πού βρωμούσαν πολύ φωσφορίλας και έλαμπαν 'ς τού σκοτάδι σαν κωλοφωτιές. Εκείνον όμως τόν καιρό δέν έπερναν από αυτά και όλα τά σπίτια: γιατί σέ πολλά άναθαν ακόμη τού λύχνο τους μέ τσακμάκια μέ ύσα και μέ θιαφοκέρι. Ύστερ' από τόν πρώτο αυτό γύρο, ή μέρα προχωρούσε καλά και ό Πετράκης ξανάβγαине μέ κουκιά βρασμένα—μπαμπάκια είνε!—ή μέ φάβα μαγειρεμένη—έλυωσε!—ή μέ μπουμπότα ζεστή, κατά τήν ήμέρα: τού δέ καλοκαίρι, επειδή είχε δικούς του κάτι ξεχωρίτες, πουλούσε ύσα άμάλαγα 'ς τού κανίστρι, σταφύλια κέρια 'ς τού καλάθι ή άχλάδια και πεπόνια βαλερόζα. Σ τού τέλος, άν δέν είχε τίποτε άπ' αυτά, έβγαине μέ καλαμπόκι για τές κότες, έξη λεπτά τή λίτρα—γιατί 'ς τήν Επτάνησο έχουν ακόμα ως μονάδα βάρους τή βενέτικη λίτρα, άπάνω-κάτω τού ένα τρίτο τής όκας. Αυτά ως τού μεσημέρι: τού δέ άπόγευμά, ύστερ' από λίγη ώρα άνάπαυσι και ένα καλό νίψιμο, ό Πετράκης έβγαине πάλι πραγματευτής μέ τή μεγάλη κανίστρα, κρεμασμένη 'ς τή μέση του μέ λουρί πέτσινο από τού λαιμό και μ' ένα σιδερένιο πήχυ στό χέρι, πού χτυπούσε ντάγκντάγκ τού λιθόστρωτο, για να τόν άκούγουν. Και τί δέν είχε, μάτια μου, έκείνη ή κανίστρα! Τί δαντέλες, τί κορδέλες, τί γνέματα χρωματιστά, τί κουμπιά, τί σκουλαρίκια, τί σταυρούς, τί χάνδρες, τί καθρεπτάκια, τί κάλτσες ζωτικίες—μεγάλη πολυτέλεια τότες, πού ή γυναίκες έπλεκαν άπ' τού πρωί ως τού βράδυ—τί κλωστές, τί κουβαρίστρες, τί, τί, και τί δέν είχε!.. Σαν γυρούσε σπίτι τού δειλινό και έτρωγε, δέν έκοιμούνταν εύθως σαν κατακουρασμένος, άν δέν έκαμνε πρώτα τά μαθήματά του. Διά δάσκαλο είχε τή ψυχομάνα του, άν και σέ λίγον καιρό ήξευρε πολύ περισσότερά της γράμματα... βιβλία δέ κάτι παμπάλαια, τήν Οκτώηχο, τή

Θυσία τού Άβραάμ και έναν τόμο τής Αποθήκης τών Παιδών! Και όμως, πόσα πλουσιόπαιδα, από κείνα πού έχουν δασκάλους και βιβλιοθήκες, έχουν άραγε τή θέλησι και τήν επιμέλεια τού πτωχού γυρολόγου;

Ό Πετράκης έκαμνε καλή δουλειά. Ήταν γλυκό παιδί, συμπαθητικό, μέ καλούς τρόπους και όλοι τόν αγαπούσαν. Γι' αυτό είχε μεγάλη πελατεία. Έπειτα έκεί 'ς τές γειτονίες τόν είχαν συνειθίση. Πολλές φορές ή μετέρα έλεγε 'ς τού παιδί: «Κάνε γρήγορα να πάς σχολείο σου: ό Πετράκης πέρασε εδώ και μιάν ώρα.» Άλλη φορά ή κόρη έπεριμένε άνήσυχη 'ς τού κατώφλι τού σπιτιού της και έλεγε: «Κοντεύει να βραδυάση και ακόμη δέ φάνηκε. Θέλω να πάρω ένα κουβάρι, καλέ: δέν έχω κλωστή ούτε βελονιά.» Και όταν περούσε ύστερ' από λίγο τού παιδάκι, μαζί μέ τά λεπτά τού έφίλευε ή κόρη και κανένα μπουγαρίνι. Μπουγαρίνι—'ς άλλα μέρη τά λέγουν φούλια—είνε καθώς ξέρετε, έκείνα τά χλωμόασπρα μυριστικά άνθάκια πού τά καλλιεργούν 'ς τή Ζάκυνθο μέ πολύ έξαιρετική επιμέλεια. Γι' αυτό λές και ό άέρας τού νησιού πνέει τόσο μυροβολισμένος προς τού βράδυ τού καλοκαίριου, όταν δροσίξη και άνοιγουν άμέτρητα σαν άστέρια, επάνω 'ς τές πλατόφυλλες μπουγαρινές τά χλωμόασπρα μυριστικά άνθάκια...

Σέ λίγον καιρό μέ τούτα και μέ κείνα, ό Πετράκης εκατάφερε νάνοϊξη ένα μαγαζάκι 'ς τού σπίτι του—φαντασθήτε—ένα είδος μικρού παντοπωλείου, χωρίς όμως νάφήση όλος διόλου και τού γύρο, άπ' ού 'ς τού σπίτι μπορούσε νάφινη τήν καλή έκείνη Σγούρενα. Σ' αυτό τού στάδιο τής ζωής του, ό μικρός έμπορός βρήκε τόν προστάτη του και τήν τύχη του. Ήταν ένας έμπορος κεφαλονίτης, άρκετά πλούσιος, άποκαταστημένος 'ς τήν Πόλι, πού ήλθε για λίγες μέρας και για μιά σπουδαία του ύπόθεσι 'στη Ζάκυνθο: Έτυχε να είνε συγγενής μακρινός τής Σγούρενας από τήν μητέρα της, πού ήταν κεφαλονίτισσα, και έζήτησε να τήν ιδώ. Ό ψυχογιός της τού είνησε πολύ τήν προσοχή. Άνθρωπος αυτός μέ πείρα τού κόσμου ένόησε εύθως ότι θα έκαρποφορούσαν τού μικρού αυτού Πετράκη τά προτερήματα και ότι δέν έπρεπε να τον αφήση εκεί μέσα να χαθώ. Η ένέργειά του και τού πνεύμα του τού πολυμήχα-

νο του έκαμεν εντύπωση. Σχεδόν τὸν εθαύμασε. Ἄν τώρα μόνος του έκμνε για δέκα παιδιά, δέν ήταν ἀμφιβολία πὼς ἀργότερα θά έκαμνε για δέκα ἄνδρες.

Τὸν πήρε λοιπὸν μαζί του στὴν Πόλι. Αὐτὴ βέβαια δέν ήταν ἡ δλόφυχη θέλησι τῆς κυρᾶ-Σγούρενας. Ἄλλὰ τί νὰ κάμη! για τὸ συμφέρο τοῦ παιδιοῦ ἐπνιξε τὰ μητρικὰ δάκρυα της. Ἡ καυμένη, κρῖμα ποῦ δέν ἐπρόφτασε νὰ ἰδῆ τὸν ἀνχρηστὸ της ὅπως ἐπίθυμοῦσε. Δέν πέρασε πολὺς καιρὸς ποῦ πέθανε ἀπὸ γεράματα.

Ὁ Πετράκης ἔγεινε Πέτρος. Κατόπι κύρ Πέτρος, καὶ ὕστερα κύρ Πέτρος Κοσμάτος. Δέν εἶνε ἀνάγκη νὰ σας διηγηθῶ καταλεπτῶς πὼς ἐπρόδουσε ἔς τὸ ἐμπόριο, πὼς ἔμαθε γράμματα, πὼς ἀπὸ ὑπάλληλος ἔγεινε συνέταιρος τοῦ κεφαλλονίτη, πὼς ἔς τὸ ὕστερο τὸν ἔκανε παιδὶ του καὶ πὼς ἐκληρονόμησε τὸνομά του καὶ τὴν περιουσία του, ὅταν πέθανε χωρὶς ἄλλους συγγενεῖς. Αὐτὲς ἡ περιστάσεις παρουσιάζονται συχνά, συχνότερα ἀπ' ὅσο φαντάζονται οἱ ὀκνηροὶ καὶ μεμφίμιδοι ἄνθρωποι· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἴκη κανεὶς τὸ ζῆλο καὶ τὴν ἐξυπαδάδα καὶ τὴν τιμιότητα τοῦ δικοῦ μας, Πέτρου, για νὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ αὐτῆς. Γι' αὐτὸ τὸν εθαύμασαν ὅλοι καὶ τὸν ἐπεριποιήθηκαν καὶ τον ἀγάπησαν, ὅταν ἐγύρισε ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἔς τὴν πατρίδα του, ἄνδρας πειὰ καλοκαμωμένος καὶ πλούσιος, τὸ παιδὶ ποῦ ποῦλοῦσε ἔς τοὺς δρόμους καλαμπόκι για τὲς κότες!

Καὶ σήμερα ὁ νουνὸς τῆς ἀδελφοῦλας μου εἶχε καλὸ ὄνομα, ἕνα σπῖτι ὠραῖο ἔς τὴν Πλατεῖα καὶ ἕνα μεγάλο βιομηχανικὸ κατάστημα, ποῦ ἔκανε σαποῦνια. Συναγαστρέφονταν τῆς καλλίτερες οἰκογένειες ὅχι μονάχα τῆ δικῆ μας, ποῦ ἐπὶ τέλος δέν εἶχε κανένα ἐνδοξο παρελθόν, ἀλλὰ καὶ ἄλλες μὲ οἰκόσημα, μὲ τίτλους καὶ μὲ ὑπερηφάνειες, ποῦ δέν βρίσκεις καὶ λίγες εἰς τὸν τόπο μας. Νὰ παραδειγματῶς χάριν: ἡ κοντέσα Φισκάρδη ήταν πολὺ φίλη του. Σφιγμένη ἔς τὸ ἀπλό, ἀριστοκρατικὸ τῆς φόρεμα, ὀλόμαυρο μὲ μιὰν ἀσπρην κεντητὴ τραχηλιά, τὴν ἔβλεπα νὰ μιλῆ καὶ νὰ στεναίνεται μαζί του, ὡσάν μὲ ὁμοίότης, αὐτὴ ποῦ εἶχε εἰς τὸ σπῖτι τῆς περγαμνῆς ἀπὸ τὸ Δόγη τῆς Βενετίας Ἄγγελο Βαρβερῆγο! . . . Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δημιουργήσῃ τὴ θέσι του, ἀρκεῖ νὰ θυμᾶται

πάντα τὴν καταγωγή του — ὅπως δὰ τῆ θυμοῦνταν, εἴτε εἶχε εἴτε δέν εἶχε κέφι, ὁ κ. Κοσμάτος—για νὰ τῆ λησμονοῦν οἱ ἄλλοι, λέει ὁ λόγος.

«Λοιπὸν, τί λέτε;» ρώτησεν ὁ Παπᾶς.
«Ἐγὼ εἶμαι ἔς τὰς διαταγὰς σας» ἀποκρίθηκε ὁ νουνός.

Ὁ Παπᾶς ἐφόρισε τὸ πετραχῆλι του καὶ ἐτοιμάστηκε νὰρχίσῃ. Ἐγεινε τότε μιὰ μετακίνησι ἔς τὴ σάλα. Σηκώθηκαν ὅλοι ὄρθρι καὶ πολλοὶ ἐμβῆκαν μέσα ἀπὸ τὰ γύρω δωμάτια. Ἐγεινε σιωπὴ. Ἡ μητέρα μου τότε βγήκε ἔξω. Δέν ξέρω γιατί τὴν ἀκολούθησα. Ἀνεβήκαμε τὴ σάλα καὶ πήγαμε σὲ μιὰ κάμαρα ἔρημη, μακρυσμένη.

«Γιατί ἐδῶ;» εἶπα.
«Στάσου καὶ σὺ, καλλίτερα ποῦ ἤλθες. . . νὰ ἰδοῦμε ποῖος θὰ πρωτοπροφθάσῃ νὰ μας πῆ τὸνομα.

— Ποιὸ ὄνομα;
— Ποῦ θὰ δώσουν τῆς Δρακούλας.
— Αἶ, καλά· καὶ πρέπει νὰλθοῦν ἐδῶ νὰ μάς το ποῦν; δέν πάμε κάτω νὰ τ' ἀκούσουμε;
— Ὅχι, δέν κάνει. Ἐτσι συνειθίζου.»

Ἐμεινα. Ἡ καρδιά μου κτυποῦσε ἀπὸ περιέργεια καὶ ἀπὸ συγκίνησι. Σὲ λίγο ἀκούσαμε βήματα τρεχάτα ἔς τὴ σάλα. Ἀνέβαιναν δύο-τρεῖς, ὅπου πρωτοτρέξῃ καὶ ὅπου πρωτοπροφθάσῃ. . . Ἐξαφνα ἀνοίγει ἡ πόρτα μὲ βία καὶ ρίχνεται μέσα ἡ νταντά, κατακόκκινη, μὲ πιασμένη φωνὴ ἀπὸ τὸ τρέξιμο, ποῦ μόλις μπόρεσε νὰ προσφέρῃ:

«Λουκία. . . Λουκία τὴν εἶπαν.»
Ἡ μητέρα μου χαμογέλασε γεμάτῃ χαρὰ καὶ τῆς ἔδωκε εὐθύς ἕνα τάλληρο ἀσημένιο—τὰ συγχαρίκια της. Τὴν ἴδια στιγμὴ φάνηκε ὁ μάγειρας καὶ ἀπὸ πίσω του μιὰ ἄλλη γειτόνισσα, ἀλλὰ ήταν πειὰ ἀργά.

«Αἶ, δέν πειράζει, κυρὰ μου, νὰ σου ζῆσῃ.»
— Εὐχαριστῶ.
— Λουκία; εἶπα τότε ἐγὼ ὠραῖο ὄνομα.
— Ναί· εἶνε τῆς μακαρίτισσας τῆς γιαγᾶς σου. . . καὶ θὰ τῆ λέμε Λιλῆ χαϊδευτά.
— Λιλῆ. . . Λιλῆ! καλλίτερα εἶνε.»

Κατεβήκαμε ἔς τὴ σάλα. Ὅλος ὁ κόσμος ἔλεγε ἔς τὴ μητέρα μου νὰ σου ζῆσῃ ἡ Λιλῆ, νὰ σου ζῆσῃ. . . Ἐγεινε μ' αὐτῆς τὲς εὐ-

χές τόσοσ θόρυβος, ποῦ μόλις ἀκούγονταν ὁ παπᾶς καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ ξεροβήξῃ δυσαρσησθημένος. Ἡ ἡσυχία ξαναῆλθε.

Τὸ Μυστήριον ἐπροχώρησε. Μ' ἔβαλαν καὶ εἶπα πιστεύω μὲ φιλή, τρεμουλιαχτὴ φωνή, κατακόκκινος ἀπὸ τὴ ἐντροπή μου. Ὁ Νίκος μὲ εἶδε ἀπὸ μακρῶ καὶ μου εἶπε «Ἀνόητε!» ἀλλ' ἄμα ἐτελείωσα μ' ἐπλησίασε ὁ πατέρας καὶ μου χαϊδεψε τὰ μαλλιά. . . Θυμοῦμαι τὴ στιγμὴ ποῦ ἐβαπτίστηκε ἡ ἀδελφοῦλα μου «ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ Λουκία». Ὁλόγυμνο σάν ἀγαλλματάκι τὸ μωρὸ τὸ ἐκρατοῦσε ὁ Παπᾶς καὶ τὸ βούτησε μιὰ, δύο, τρεῖς φορές. Ἐκείνη φώναζε καὶ ἐστίριζε σὰ νὰ τῆς ἔκαναν τὰ μεγαλῆτερα κακὰ· ἀλλὰ ὅλοι γύρω τῆς ἐγελοῦσαν. Ἡ θεῖα-Κατερίνα τῆς ἔλεγε «Φτάνει πειὰ, καυμένο, φτάνει πειὰ!» καὶ ἐβοηθοῦσε τὴ μαμμή, τὴν κυρὰ-Φρόσω, ποῦ τὴν παράλαβε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ νουνοῦ, διπλωμένη μέσα ἔς ἕνα μεγάλο χνουδωτὸ προσόφι. Καὶ ἔγεινε πειὰ ἡ δρακούλα μας Χριστιανὴ σωστή, Λιλῆ μὲ τὸνομα. . . Λιλῆ ἐπάνω, Λιλῆ κάτω. Ἀπὸ σήμερα αὐτὴ ἡ λέξι κνητοῦσε γλυκά μὲς τὸ σπῖτι καὶ μὲ αὐτῆς τὲς δύο μικρῆς καὶ μελωδικῆς συλλαβῆς ὠνόμαζα τὴν ἀδελφοῦλα μου—ὄλο τὸν ὄγκο τῆς ἀγάπης μου καὶ τῆς εὐτυχίης μου.

Δ.

Σ ΤΗΝ ΕΒΟΧΗ.

Τὴν ἄλλη μέρα ἀπὸ τὰ βαπτίσια, πήγαμε ὅλοι ἔς τὴν ἐξοχὴ. Εἶχαμε σκοπὸ νὰ μείνομε ἐκεῖ ὄλο τὸ Σεπτέμβριο, ἕως τὲς ἀρχῆς ἡ καὶ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου, μὲ τὰ πρωτοβρόχια, ποῦ γυρίζουν πειὰ ἔς τὴν πόλι ἡ οἰκογένειες, ἀφ' οὗ φάγουν ἔξω καὶ τὰ πρῶτα ραδίκια. Ἄλλες χρονῆς πηχίναμε ἔς τὴν ἐξοχὴν ἀπὸ τὸν Ἰούλιο φέτος μὰς ἀργοπύρησε ἡ Λιλῆ. Ἡ μητέρα μου ὁμως δέν ήταν δυσαρσησθημένη καθόλου. «Αὐτῆς ἡ λίγες ἡμέρες—μὰς ἔλεγε—σάν κάθε πρᾶγμα λίγο καὶ καλὸ, θὰ μου φανοῦν ἀκόμα ὠραιότερες.»

Τὸ κτῆμά μας δέν ήταν καὶ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι, τρία τέταρτα τῆς ὥρας μονάχα μὲ τὴν ἄμαξα. Εὐρύχωρο ὑποστατικὸ, φουτευμένο ἀπὸ λίγες σταφίδες καὶ ἀπὸ περισσότερα σταφύλια, ήταν πλούσιο καὶ εἰς καρποφόρα δένδρα. Ὅλοι του οἱ δρόμοι, τὰ στρατόνια ὅπως τα λέμε μεις, ἦσαν καμωμένα ὠραῖες δειδροστοιχίης ἀπὸ ἀχλαδιῆς, κερασῆς καὶ βερ-

κοκίης, χωρισμένες ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀπὸ ψηλά καταμαυρα κυπαρίσσια—Μὰ τὸ ψηλότερο, ἀπ' ὅλα τὰ δένδρα ἦταν ἐκεῖ μιὰ θεάρατι ἀργυρόφυλλη λεῖκα, εὐαίσθητη καὶ εἰς τὸ παραμικρότερο φύσημα, σάν αἰολικὴ καθάρα, ποῦ ἔκανε πάντα ἕνα θόρυβος, ὡσάν ἀπὸ δάσος ὀλόκληρο. Ἐνα ποταμάκι ἡσυχο περνοῦσε ἀπὸ τὴ μέση, μὲ στρυφογυρίσματα σάν ἕνα φεῖδι τρισμέγιστο. Βαθειὰ ήταν ἡ κοίτη του, ἀλλὰ λίγο τὸ νερὸ του τώρα τὸ καλοκαῖρι, ἄν καὶ τὸ χειμῶνα ἐφουσκωνε, ἐθέριβε καὶ πολλές φορές ἐσκέπαζε τὴν κομψὴ σιδερένια γέφυρα, ποῦ ἔνωσε τὲς καλαμοφυτεμένες του ὄχθες. Ἄν καὶ μικρὸ τὸ σπῖτι, εἶχε ἕνα ὠραῖο ἀγροτικὸ σχέδιο· ψηλό, στενὸ, μὲ σκέπη πολὺ γυρτὴ, κοκκινοθαμμένη, μὲ καμαρωτὰ παράθυρα, μ' ἕνα εὐρύχωρο ἐξώστη ἔς τὴ μέση, μὲ δύο σκάλες πέτρινες ἀπέξω. Ἀπὸ τῶνα μέρος καὶ ἀπὸ τᾶλλο ἐγέρναν δύο φουντωτῆς ροδοδάφνης. Εἰς τὸ πίσω μέρος ἦταν μιὰ μεγάλη τεράτσα, σκεπασμένη ἀπὸ πυκνὴ κλημάταριά. Ἐδῶ ἐτρώγαμε τὲς περισσότερες φορές, καὶ ὅταν ἦταν τὸ τραπέζι μας πειὸ ἐπίσημο, ἀπλώναμε γύρω-γύρω κατὶ ἄσπρα καὶ οὐρανὶ παραπετάσματα.

Ἡ θεῖα, μάλιστα ἀπὸ τὸν ἐξώστη, ήταν μαγευτικὴ. Τὴν ἀπέραντη καταπράσινη πεδιάδα μὲ τᾶσπρα σπιτάκια, σπαρμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἐπερῖζωναν τὰ βουνὰ μικρὰ καὶ μεγάλα, ἀλλοῦ μαῦρα, ἀλλοῦ στακτερά, ἀλλοῦ γαλάζια, τὰ μακρυνότερα ἀόριστα σὰ σύννεφα, σάν ὄνειρο—μιὰ γραμμὴ ἀκανόνιστη τριγύρω ἔς τὸν ὄριζοντα. Κατὰ τὴ δύσι ἡ ἄλυσίδα αὐτὴ τῶν βουνῶν ἐσποῦσε ἀπότομὰ καὶ ἔλαμπε ἔς τὸ βάθος γλυκερὰ γαλανὴ θάλασσα. Τὰ μικρὰ τῆς ἀφρισμένα κύματα—πάντα ἔς τὸ μέρος αὐτὸ εἶνε ταραγμένη—ἐψυχούσαν μὲ φλοῖσθο ἔς τὴν ἔρημ ἀμμουδιά, ἐκεῖ ποῦ ἐτελείωνεν ὁ ἀκαρπος πλέον κάμπος. Ἐνα τέταρτο τῆς ὥρας μόλις χρειαζοῦμαστε για νὰ φθάσομε κεῖ πέρα νὰ λουσοῦμε καὶ νὰ μαζεύσομε ἀχιβάδες. Ἀπὸ τὴ χώρα δέν διακρίναμε παρὰ τὸ Κάστρο μὲ τὰ μακρῶ του τείχη καὶ μὲ τὴν στοργυλλὴ του πολεμίστρα, καὶ δέν ἀκούγαμε παρὰ τὴ βαρεῖα καμπάνα τοῦ ἀγίου Διονυσίου. Στὰ προπόδια τῶν βουνῶν ἐβλέπαμε εὐδ-τρια χωριά· ἡ μαζοῦλες τῶν ἀσπρῶν σπιτιῶν τῶν ἐφαίνονταν ἀπὸ μακρῶ σάν κοπάδια ἀπὸ πρῶτα τραμαγμένα, στοιβαγμένα, ποῦ γυ-

ρεύουν καταφύγιο κάτω απ' τή σκεπή του βουνού.

Τά έξοχικά θέλγητρα μου ήταν ωραιότερα φέτος πού είχαμε και τή Λιλή. Τι χαριτωμένο πλασματάκι! Ζωηρά και δλάνοιχτα τὰ ματάκια της, χωρίς νά κλείνουν πολύ 'ς τὸ φῶς, προσηλώνουνταν μὲ καθαρή αντίληψη, τριγύρω 'ς ὅλα τὰ σημεῖα. Τὸ ρόδινο στοματάκι της μιλοῦσε αἰώνια χωρίς νά λέγη λέξι... Ἐκλαιγε ἀκόμα συχνά· ἀλλὰ εἶχε καὶ στιγμὲς πού φαίνονταν σὰ νά χαμογελοῦσε, ἀμυδρά και ἀόριστα τὰ πρῶτα χαμογέλια... Ἐκλαιγε ὅμως, τί τὰ θέλετε! Ἡ μοῖρα θέλησε νὰρχίζουμε τὴ ζωὴ μας μὲ κλάμματα· δὲν ξέρει κανεὶς γιατί· εἶνε ὅμως 'ς τὸ χέρι μας νά την τελειώσουμε μὲ γέλια. Γιὰ τέτοιο τέλος, μου φαίνεται, θάρκοῦσε μονάχη ἡ ἰδέα ὅτι ἔζησε κανεὶς πάντα μ' ἐργασία τιμημένη και μὲ ἀρετὴ ἀκηλίδωτη.

Τὲς καλλίτερες ὥρες τὲς περνοῦσα, ἐννοεῖται, διασκεδάζοντας μὲ τὴν ἀδελφοῦλα μου. Μ' ἄρεσε πολὺ νά την πέρνω ἀπ' ἐδῶ και ἀπ' ἐκεῖ μαζί μὲ τὴ νταντά της, νά της δείχνω τὸ Νῆλο—σθαρό καθὼς πάντα— και νά της λέγω «Νά, ὁ Λάλας ὁ μεγάλος» ἢ νά ζουλώ καμμιὰ ρῶγα σταφυλι μὲς τὸ στοματάκι της. Ὅταν ἔβλεπε ἀπὸ τὸ μπαλκόνι ἕναν ἀνεμόμυλο στημένο ἀπάνω 'ς τὸ λόφο, νά γυρίζη μὲ τὰ λευκά πανιά, εἰκονοῦσε τὰ χέρια της και ἐφώναζε: βιά, βιά, βιά! και ὅταν ἀνεβαί-

ναμε 'ς τὴν καλύβα— ἡ καλύβες μας εἶνε στημένες ψηλά, σὲ στύλους, γιὰ νά κάθεται ἀπάνω ὁ φύλακας και νά ἐπιβλέπη ὅλο τὸ κτήμα— κ' ἐξαπλωνόμαστε 'ς ἕνα στρώμα τρικτὸ ἀπὸ ξερὰ χόρτα, ἡ Λιλή ἔκαμνε ἀ, ἀ, ἀ! και ὅταν κατεβαίναμε κάτω 'ς τὴν ἀνήσυχη θάλασσα και στεκόμαστε 'ς ἕνα μέρος πού τὸ κύμα ἐσπύσε μὲ κρότο 'ς ἕνα σκόπελο, ἡ Λιλή ἐφώναζε μ' ὅλη της τὴ δύναμι οὐ, οὐ οὐ. Αὐτὴ ἦταν τότε ὅλη της ἡ γλώσσα, ἂν και καμμιὰ φορά, ἐννοεῖτε, μπορούσε 'ς τὴν καλύβα νά κάμῃ οὐ και 'ς τὸν ἀνεμόμυλο ἀ... Τι ὡραία ζωὴ ἡ ἰδικὴ μας! Περίπατοι 'ς τὰ μακρυνὰ στρατόνια, ἐκδρομὲς 'ς τὴ θάλασσα, καρτσάδες 'ς τὰ χωριά, τραπέζια σὲ σπηλιές, λειτουργίαι πανηγυρικὲς ἐρημοκλήσια— 'ς τὸν τόπον μας εἶνε χιλιάδες—καλὰ παιχιδία, φαιδρὲς διηλίεις, και τί δὲν εἶχαμε, και τί δὲν ἀπολαμβάναμε! Ἀπ' ὅλη τὴ μεγάλη και διασκεδαστικὴ αὐτὴ ἡμέρα λίγες ὥρες μονάχα ἀφιέρωνα σὲ μιὰν ὠφέλιμη πλῆξι, πού ἔμενα δηλαδὴ μονάχος ἢ μὲ τὸν ἀδελφό μου και μελετοῦσα γιὰ τὰς ἐξετάσεις μου. Φαντασθῆτε πειὰ ἐξετάσεις παιδιοῦ ὀκτῶ χρονῶν σὲ μαθήματα ἀλληλοδιδασκτικῶν. Ἀλλὰ σὰς βεβαίονω ὅτι δὲν μου φάνηκαν πειὸ δύσκολες ἢ διδακτορικὲς, πού εἶδινα ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια... Ὅλα 'ς αὐτὸ τὸν κόσμον εἶνε σχετικὰ.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΛΙΓΟΝ ΑΠ' ΟΛΑ

Μέγεθος ἀνθρωπίνου σώματος.

Τὸ σύνθετος ὕψος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μετὰ τὴν φυσικὴν του τελείαν ἀΐτησιν εἶνε 1 μέτρον και 80 ἐκατοστὰ παρὰ τοῖς ἀνδράσι και 1,70 παρὰ ταῖς γυναῖκι.

Ὅταν ἐκτείνωμεν ὀριζοντίως τοὺς βραχίονας ἡ ἀπόστασις τῆς μῖας χειρὸς και τῆς ἄλλης εἶνε ἴση πρὸς τὸ ὕψος τοῦ σώματος.

Παιδαγωγικὸς φωνογράφος.

Ἀμερικανικὴ ἐφημερὶς διηγεῖται ὅτι εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην πατήρ τις ἀνησυχούμενος ὑπὸ τῶν συνεχῶν θρήνων και φωνῶν τῆς θυγατρὸς του, τὴν ἔφερε πρὸ τοῦ φωνογράφου ὅπως τελειώσῃ τὰς φωνὰς της. Ὁ

ταν μὲν ἡμέρας ἡ κόρη του ἦτο ἡσυχος τὴ ἔφερε τὸν φωνογράφον, ὅστις ἤρχισε νά ἐπαναλαμβάνῃ τὰς φωνὰς και τοὺς θρήνους της.

Τὰ μεγαλειότερα μαχαίρια τοῦ κόσμου.

Ἀμερικανικὴ ἐφημερὶς ἀναφέρει ὅτι ἔμπορος τις ἐκ Κιγκινιάτης εἶνε κύριος μαχαίρας κατασκευασθεῖσας ἐν Γερμανίᾳ παρὰ τινος ἐργάτου, ὅστις ἐχρειάσθη πρὸς τοῦτο ἐν ἔτος.

Τὸ μαχαίριον τοῦτο γνωστὸ, εἰς ὅλον τὸν τόπον ἐκεῖ, ἔχει 560 λεπίδας και στοιχίζει 2,500 ὀρ. Ἀλλ' ὑπάρχει και μεγαλιότερον ἀκόμη, τὸ ὅποιον εἶνε κτήμα κατοικοῦ τινος τοῦ Σέφιλδ. Ἐγίαινε ὑπὸ τοῦ Ἰωνάθαν Κρούξ και περιέχει 1831 λεπίδας.

Οἱ ἀλλόσποντες κατοικίαν συνδρομητὰ παραλαμβάνουσι νά γνωστοποιώσιν ἡμῖν ἐγκαιρῶς τὴν νέαν των διευθύνσιν συναποστέλλοντας και 25 λεπτῶν γραμματὸσημον διὰ τὴν δαπάνην τῆς ἐκτυπώσεως τῆς νέας ταινίας.

Παράπαν κερὶ μὴ λήψουσ φύλλον γινόμενα μετὰ ταρτέλιον ἐνὸς μηνὸς τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως των ἐπιστ' ἀποκριμάτων.

«ΕΚΑΘΙΣΕΝ ΕΠΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΛΙΘΟΥ» (Σελ. 84)

Η ΓΥΦΤΟΠΟΥΛΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ Κ^α COLOMBE ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΝ Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

[Συνέχεια· ἴδε σελίδα 64]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'

ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΙΣΘ. — ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ — ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΝΔΡΑΝ

Ἐν ᾧ δὲ ἡ Μαρία ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κύρ Σπύρου Φαρῆ ἠσθάνετο ταραχὴν και ἀγωνίαν διότι δὲν ἐλάμβανεν ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς, ἦν ἡ κυρὰ Σπύραινα, ὡς ἐνθυμείσθε, κατεκερμάτισε και διεσκόρπισεν εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο και ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου, διατρίβουσα, ὡς εἶδομεν, παρὰ τινι φίλῃ της ἐν τῇ πόλει ἐθαύμαζε και ἠπόρει διότι δὲν ἐλάμβανεν εἰδήσεις περὶ τῆς Μαρίας. Ἐγραφε δὲ συχνάκις πρὸς τὸν υἱὸν της ἐρωτῶσα τί γίνονται οἱ μικροὶ μαθηταὶ της και μάλιστα ἡ Γυφτοπούλα, ὑπὲρ ἧς ἰδιαιτέρως ἐφρόντιζε και ἐμερίμνα. Ὁ δὲ ἰατρὸς ἀπεκρίνετο λακωνικῶς γράφων ὅτι ἦτο καλὰ και ὅτι εἶχε νά την ἴδῃ ἀπὸ τινος χρόνου. Καὶ ἀλήθειαν ἔγραφε, διότι ἐγίνωσκε τὸν ἰατρὸν τοῦ Ὀρφανοτροφείου και δι' αὐτοῦ ἐμάθησε περὶ τῆς ὑγείας τῆς μικρᾶς· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔγραφε

πρὸς τὴν μητέρα του ὅτι ἡ Γυφτοπούλα δὲν ἦτο πλέον εἰς τὸ Πανωχώρι. Ὅτε δὲ ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου ἠθέλην ἐπανέλθῃ εἰς τὸ χωρίον τότε ὁ ἰατρὸς θὰ ἔβλεπε πῶς νά οικονομῆσθαι τὰ πράγματα... ἀλλ' ὅμως ἔπρεπε νά βεβαιωθῇ ὁ ἰατρὸς περὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς τῆς Γυφτοπούλας.

Ἐν τούτοις ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον της και ἐλυπήθη σφόδρα ὅτε ἔμαθε τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς Μαρίας, ὅτι δὴλα δὴ εἶχε σταλῆ εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον.

«Διατί νά μὴ την κρατήσῃς σύ, υἱέ μου, εἶπε πρὸς τὸν ἰατρὸν.

— Μά, μητέρα μου, τί νά σας εἰπῶ· τὸ κοριτσάκι αὐτὸ ἦτο βέβαια διασκεδαστικὸν και καλόν, ἀλλὰ πολὺ ἀλλοκότου χαρακτήρος και πολὺ ἀνυπότακτον.

— Ὅχι δὰ και σύ, υἱέ μου! Ἐγὼ τὸ ἐκμνον ὅπως ἤθελα... Πρέπει νά γράψῃς τώρα εὐθὺς εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, ἤκουσες;

— Ἀφ' οὐ ἐπιμένετε και καλὰ... Ἐγὼ τὴν ἤθελα, μητέρα μου, ἀλλὰ ἐφοβούμην μὴ-

πως σας φέρη ἐνόχλησιν. Ἀς τὴν παραλάβω-
μεν λοιπὸν πάλιν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ τὴν
ἀποπέμψωμεν ἐάν δὲν φέρεται καλῶς. Ἡ μόνη
δυσκολία εἶνε ὅτι ἡ Γυφτοπούλα δὲν εἶνε πλέον
εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, τὴν ἐτοποθέτησαν εἰς
τὴν οἰκίαν κτηματίου τινὸς καὶ οἱ κύριοί της
δὲν εἶνε δυσηρεστημένοι.

—Τὰ βλέπεις λοιπὸν, υἱέ μου, ὅτι οἱ κύριοί
της δὲν εἶνε δυσηρεστημένοι; Γράψε ἀπόψε, ἡ
ἐπιστολὴ θὰ φύγῃ αὐριοῦ πρωῒ. Δὲν βλέπω
τὴν ὥραν πότε νὰ ἀρχίσω πάλιν νὰ ἡμερώνω
τὸ μικρὸ μου ἀγγίρι.»

Ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη καὶ ἐστάλη ἀντὶ δὲ νὰ
ἐλθῇ ἡ Μαριά, ὡς πάντες ἠλπίζον, ἦλθεν εἰδω-
σα ἀνέλπιστος, ὅτι ἡ Γυφτοπούλα εἶχε γίνῃ
ἀφαντος· τὴν εἶχε στείλῃ ἡ κυρία της εἰς τὸ
δάσος νὰ φέρῃ ξύλα καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον.
Οὐδεὶς ἐγίνωσκε τί ἀπέγινε. Πλησίον τοῦ δά-
σους ὑπῆρχον ἴχνη δεικνύοντα ὅτι εἶχε κατα-
σκηνώσῃ συνοδεία Ἀθιγγάνων. Ἴσως τοὺς πα-
ρηκολούθησεν ἡ Γυφτοπούλα, καὶ τότε θὰ ἦτο
πολὺ δύσκολος ἡ ἀνεύρεσις αὐτῆς.

Ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου κατεπλάγη καὶ ἦτο
σφοδρὰ περίλυπος.

«Ὀἶμοι! ἀνεφώνησεν ἡ εὐγενὴς γραῖα, οἶμοι!
πάλιν ἐπεσεν εἰς τὸν βίον ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐγὼ
ἤθελα νὰ τὴν ἀποσύρω. Τώρα πλέον θὰ λησμο-
νήσῃ αὐκόλως ὅσα μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὴν
εἰδίδαξα! Τὸ καιμένον τὸ κορίτσι! Πόσον το
ἠγάπησα, καὶ ἀπορῶ πῶς δὲν εἶχεν ὀλίγον τι
περισσότεραν ὑπομονὴν ἢ κυρὰ Μαριά τοῦ κύρ
Πέτρου. Καὶ πόσον τὴν ἠγάπα τὴν Εὐμορ-
φίαν! καὶ τὴν ζωὴν της ἐκινδύνουσε διὰ νὰ τὴν
σώσῃ· τούτο τούλάχιστον δὲν ἔπρεπε νὰ το
λησμονήσουν.»

Ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου ἔλεγε ἀλήθειαν
ἀλλ' οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Λοιπὸν ἐπανε-
λαβε τὸν ἥμερον καὶ ἤσυχον βίον της μετὰ τοῦ
υἱοῦ της, μετὰ τῶν πτωχῶν της, μετὰ τοῦ
κῆπου της, οὐχὶ δὲ σπανίως ἐστέναζεν ἐνθυμου-
μένη τὴν Γυφτοπούλαν.

Ὄτω παρῆλθεν ὁ χειμὼν, καὶ ὁ Μάρτιος
ἐπανεφέρει τὰ πρῶτα ἴα.

Ἡμέραν τινὰ ἠλιολάμπῃ τὸ ὠρολόγιον τῆς
ἐκκλησίας τοῦ χωρίου ἐσήμανε διὰ τοῦ ἐρα-
γισμένου ἤχου τοῦ δωδεκάκις. Τὴν ὥραν ἀκρι-
βῶς ἐκείνην ἡ κυρὰ Ἀστέρω, ἡ γνωστὴ μας
διευθύντρια τοῦ Χανίου τῆς Κουκκουναριάς ἐξ-

ἦλθεν εἰς τὴν φλιάν τοῦ καταστήματός της νὰ
ἴδῃ ἐάν τὸ λεωφορεῖον ἔφερε ξένους διὰ τὸ παν-
δοχεῖόν της. Ἐφαίνετο δὲ μακρόθεν ἐρχόμενον
τὸ λεωφορεῖον, ἡ δὲ ὀξεῖα ὄσμη τῶν φαγητῶν ἡ
ἐξερχομένη ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θύρας τοῦ πανδο-
χείου ἦτο ἰκανὴ νὰ κινήσῃ τὴν ὄρεξιν τῶν
διαβατῶν.

Τὸ λεωφορεῖον ἐστάθη, οἱ ἐπιβάται κατέ-
βησαν καὶ ὡς εἶχε προῖδη ἡ κυρὰ Ἀστέρω, οὐκ
ὀλίγοι ξένοι ἐτίμησαν τὸ κατάστημά της ἐσπυ-
σμένως ζητοῦντες φαγητόν.

Ἡ πανδοκεῦτρια μετὰ προθυμίας περιποι-
ήθη αὐτοὺς καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐκάθησεν εἰς τὴν
τράπεζαν, ἐξῆλθεν αὐθὺς εἰς τὴν θύραν νὰ ἴδῃ
ἐάν ἐρχονται καὶ ἄλλοι, διότι τὸ Χάνι τῆς
Κουκκουναριάς εἶχε πολλὰς καὶ μεγάλας χυ-
τρας καὶ ἠδύνατο νὰ διαθρέψῃ πλείστους ὄσους
δαιτυμῆνας.

Καὶ πράγματι ἤρχοντο δύο, ἐλθόντες οὐχὶ
διὰ τοῦ λεωφορείου, ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῆς κόνεως
ἣτις ἐκάλυπτε τὰ ἐνδύματά των καὶ ἴδια τὰ
ὑποδήματά των. Ἡ κυρὰ Ἀστέρω ἔθηκε τὴν
παλάμην της ἀνοικτὴν ὑπεράνω τῶν ὀφθαλμῶν
της διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἀκτῖνα ἠλιακὴν ἐμποδι-
ζουσαν αὐτὴν νὰ βλέπῃ.

«Πᾶ! σύ εἶσαι, γέροντά μου! ἀνεφώνησεν
ἰδούσα τὸν γνωστὸν μας γέροντα ἀειδὸν ἐρχό-
μενον μετὰ τινος κόρης. Σὺν τὰ χιόνια! καλέ,
πόσον καιρὸν ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν τὰ εὐμορφα
τραγουῖδιά σου. Καὶ βλέπω ἔρχεσαι καὶ οἰκο-
γενειακῶς. Ποῦ τὴν ἐπέτυχες αὐτὴν ὃὰ τὴν
κοπέλλα;

—Δὲν με γνωρίζετε, κυρὰ Ἀστέρω, εἶπεν
ἡ Μαριά μετὰ συστολῆς.

—Πᾶ! τί; Μὰ τὸ καί, ἡ Γυφτοπούλα τοῦ
κύρ Πέτρου τοῦ δασοφύλακος τοῦ Πανωχωριῶ;
Καὶ ἔλεγε ὅτι ἐκάθησεν, ὅτι σ' ἔφαγαν οἱ λύκοι
καὶ ἐγὼ δὲν εἰζεύρω τί ἔλεγε!

—Σὺς παρακαλῶ, κυρὰ Ἀστέρω... ἡ κυ-
ρία Ἀσκληπιάδου; ὁ ἰατρός; ἡ Εὐμορφία;

—Ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου εἶνε πολὺ καλὰ,
αἱ, βέβαια δὲν ἐγίνεν εἰκοσι ἐτῶν γέα! ἀλλὰ
βαστεῖται καλὰ καὶ καταγίνεται μὲ τοὺς πτω-
χοὺς της. Ὁ ἰατρός εἶνε ζωηρὸς ζωηρὸς, παλ-
ληκαράκι. Ἀλλὰ 'ς τοῦ κύρ Πέτρου τὸ σπῆτι
δὲν πᾶν καλὰ τὰ πράγματα. Ὁ καιμένος ὁ
κύρ Πέτρος ἔχει ρευματισμούς καὶ ἡ μητέρα
του... δὲν εἰζεύρω τί ἔχει, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι

αὶ γειτόνισσαι εἶνε ὑποχρεωμέναι νὰ πηγαίνουν
νὰ τὴν δουλεύουν. Ἡ μικρούλα ἐγγόνη της δὲν
ἐβγήκε μεγάλον πρᾶγμα, εἶνε νέα τραλλούτσικη
καὶ ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ δὲν κάμνει ἄλλο
παρὰ νὰ κυττάξῃ τὰ μούτρα της τὰ εὐμορφα
'ς τὸν καθρέπτην... Δὲν ἔρχεσθε ἀπὸ μέσα,
γέροντά μου, νὰ πάρετε μίαν σούπαν;

—Πῶς ὄχι, κυρὰ Ἀστέρω μου, ἀφ' οὗ μᾶ-
λιστα ἀπὸ τὸ πρωῒ περιπατοῦμεν. Ἐμπρὸς Μα-
ριά, ἐμβαίνει... Τὸ εἰζεύρω ὅτι βιάζεσαι καὶ
δὲν πεινάς· ἀλλὰ βλάπτει τὴν ὑγίαν ἢ συγκι-
νήσις ὅταν ὁ στομάχος εἶνε ἄδειος. Ἐλα νὰ βί-
ψης κάτι μέσα σου καὶ ἔπειτα πηγαίνεις.»

Ἡ Μαριά ὑπήκουσε στεναζούσα καὶ εἰσελ-
θοῦσα ἐκάθησε πρὸ τῆς μεγάλης τραπέζης πλη-
σίον τοῦ γέροντος ἀειδῶ. Προσεπάθησε νὰ φάγῃ,
ἀλλὰ τὸ φαγητὸν δὲν ἐπήγαυε κάτω, εἰ καὶ
ἦτο νοστιμώτατον, διότι ἡ συγκίνησις ἐκλείει
τὸν λακμόν της.

Τούτο παρατηρήσας ὁ γηραιὸς εἶπε πρὸς τὴν
Μαριάν.

«Δὲν πηγαίνει κάτω, εἰ; τότε λοιπὸν πῆγαυε
ὅπου θέλεις καὶ θὰ μ' εὖρης ἐδῶ θὰ σε περιμένω.
Καὶ ἐν θέλουν νὰ μ' ἐρωτήσουν ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ
ἔτοιμος νὰ μαρτυρήσω ὅτι εἶσαι καλὸ κορίτσι.»

Ἡ Μαριά δὲν ἤκουσε τὸ τέλος τῆς φράσεως.
Εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων λέξεων τοῦ γέροντος
διεσκέλισε τὸ ξύλινον κάθισμα καὶ ἐπέταξε ὡς
πτηνόν. Ἐν ἀκαρεῖ εὐρήθη σύρουσα τὸ σῦμα
τοῦ κωδωνίσκου τοῦ ἱατροῦ. Τόσον δὲ βιαίως καὶ
σφοδρῶς ἐκωδώνισεν, ὥστε πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ
ἐδραμον ὑποπτευόντες κίνδυνόν τινα αἰφνιδίον.

Ποικίλη συναυλία κραυγῶν διαφόρων καὶ
ἀναφωνήσεων ἀπετελέσθη τότε. Καὶ ὁ μὲν ἱα-
τρός ἐγέλα ἀναφωνῶν:

«Ἄ! μικρά μου μάγισσα! μικρά μου μάγισσα!»

Ἡ δὲ κυρὰ Ἐλένη καὶ ἡ Χρυσούλα ἀνέκραζον:

«Καλὴ ποὺς νὰ το ἔλεγε; ἦλθε πάλιν! καὶ
πῶς ἐμεγάλωσε! Πῶς θὰ χαρῆ ἡ κυρία!»

Ἡ δὲ κυρία Ἀσκληπιάδου προσελθοῦσα τε-
λευταία ἠνοιξε τὰς ἀγκάλας της πρὸς τὴν Μα-
ριάν ψιθυρίζουσα:

«Πουλάκι μου! πρόσατόν μου ἀπολωλός!
εὐρέθης πάλιν!...»

Καὶ τὴν παρέλαβεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, οὗ
τινος τὰ ἐπιπλα ἡ Μαριά ἀνεγνώρισε μετὰ
συγκινήσεως ἀπεριγράπτου καὶ καρδίας παλ-
λομένης. Ἐκάθησε τὴν Γυφτοπούλαν πλησίον

της ἐπὶ τοῦ ὑποποδίου της ὅπου ἄλλοτε ἐκά-
θητο ὅτε ἐμάθηθεν ἀνάγνωσιν.

Ὁ δὲ ἰατρός ἀκολουθήσας αὐτὰς εἶπε κα-
θεζόμενος ἐπὶ τινος καθέδρας:

«Δὲν ἔχει μουσικὴν σήμερον σύ, μικρὰ μά-
γισσα, θὰ εἶσαι δήμερον ἢ μουσικὴ μας. Διη-
γήσου μας ὀλίγον πῶθεν ἔρχεσαι!»

«Ἐμείνα ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸ Ὀρφανοτρο-
φεῖον, ἐξοχώτατε, ὅπως εἰζεύρετε.

—Μάλιστα, κόρη μου, καὶ ἔπειτα ἐμείνες
εἰς ἐνὸς κτηματίου κύρ Σπύρου Φαρῆ. Δὲν
μου λέγεις, σὲ μετεχειρίζοντο μὲ καλὸν τρόπον,
μικρούλα μου;

—Ὅχι τόσον... Ὅταν ἔμαθαν ὅτι ἤμουν
Γυφτοπούλα ἐγίναν θηρία. Τότε ἦλθα εἰς τὸν
νοῦν μου καὶ ἐνόησα τὴν κακίαν μου καὶ τὴν
ἀνοησίαν μου καὶ μετενόησα. Εἶπα μὲ τὸν νοῦν
μου ὅτι ἡ μητέρα τοῦ κύρ Πέτρου, ἡ κυρὰ Μαριά
ἡ χρυσὴ ἐκείνη γυναῖκα θὰ με συγχωρήσῃ ἴσως,
ἐν μάλιστα σῆς τὴν παρακαλέσετε, καὶ δι' αὐ-
τό σας ἔγραψα γράμμα καὶ τὸ ἐπήγην εἰς τὸ
ταχυδρομεῖον ἢ κυρὰ μου, ἢ κυρὰ Σπύραινα.

—Δὲν εἰζεύρω ἂν το ἔδωκεν εἰς τὸ ταχυ-
δρομεῖον, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡμεῖς δὲν
το ἐλάβαμεν. Καὶ ἔπειτα; ἔφυγες;

—Δὲν ἤθελα νὰ φύγω, διότι ἐπερίμενα εἰ-
δήσεις σας. Ἀλλ' ἕνα πρωῒ μ' ἐστειλαν 'ς τὸ
τὸ δάσος νὰ φέρω ξύλα καὶ χωρὶς νὰ το κατα-
λάβω ἐπροχώρησα πολὺ... καὶ ἐξαφνα βλέπω
ἐμπρὸς μου τὸν Ζάκην!

—Ἄ! τὸν παλαιόν σου φίλον, ὅστις δὲν ἄφινε
τὴν κακὴν ἐκείνην Ἀθιγγάναν νὰ σε δέρνῃ. Τὸν
ἠκολούθησες βέβαια. Ἦτο μαζί μὲ συντρόφους;

—Ὄ! ἕνα τάγμα. Μ' ἐπῆραν 'ς ἕνα ἀ-
μαξὶ ὅπου ἦσαν γυναῖκες καὶ εἶχαν γνωρίσῃ τὴν
μητέρα μου. Ἐτραγωδοῦσα καὶ ἐχόρευα 'ς τὰ
χωρὶα διὰ νὰ κερδίξω τὸν ἐπιούσιον ἄρτον μου.
Ἐκάμαμεν μεγάλην περιουσίαν.

—Καὶ τοὺς ἀφησες; Ἀφησες καὶ τὸν φί-
λον σου τὸν Ζάκην;

Ἡ Μαριά ἐγίνεν ἄλαλος ἐπὶ μίαν στιγμὴν.
Ἀληθῶς εἶχεν ἀφήσῃ τὸν Ζάκην, καὶ ὅμως
τὸν ἠγάπα πολὺ. Ἐνθυμηθεῖσα δὲ τὴν πρὸς
αὐτὸν ἀποστροφὴν της κατελήφθη ὑπὸ δακρύων
καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς κυρίας Ἀσκλη-
πιάδου κρᾶζουσα:

«Ἄ! Ζάκη! Ζάκη! Ἐξ αἰτίας του! Πόσον
ἠλλαξεν! ἂν εἰζεύρατέ!»

Και κατά μικρόν λαμβάνουσα θάρρος διά τῶν ἡπίων ἐρωτήσεων τῆς γηραιᾶς δεσποίνης ἡ Μαριά διηγήθη καταλεπτῶς ὅσα ἡμεῖς ἤδη γινώσκομεν. Πῶς, δὴλα δὴ ἀφ' οὗ παρῆλθον αἱ πρῶται στιγμαὶ τῆς χαρᾶς, αἱ κακίαι τῶν Ἀθιγγάνων ἐνεποίησαν αὐτῇ φρίκην καὶ ἀποστροφήν καὶ ποῖος καὶ πόσος ἀπελπισμὸς τὴν κατέλαθεν ὅτε εἶδε καὶ ἐβεβαίωθη ὅτι καὶ αὐτὸς ἐνέκρινε καὶ συνεμερίζετο τὰς κακίας τῶν ὁμοφύλων του. Περιέγραψε μετὰ ζωηρότητος τὴν νυκτερινὴν φυγὴν τῆς, τοὺς κινδύνους οὓς διέφυγε, τὸ ταξιδεῖόν της καὶ τὰς περιπετείας μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν συνήντησε τὸν γέροντα αἰδόν.

« Ἀπὸ τότε ἤμουν πάντοτε μαζί του καὶ δὲν ἔλειπα μίαν στιγμὴν ἀπὸ κοντὰ του. Ποτέ μου δὲν θὰ λησμονήσω τὴν καλωσύνην του. Μ' ἔμαθε πολλὰ τραγούδια καὶ τὰ ἐτραγωδούσαμεν μαζί καὶ ἐκερδαίναμεν τὸν ἐπιούσιον ἔρπον μας. Ἐπήγαμεν εἰς πόλεις καὶ χωρία τῶν ὁποίων δὲν ἐνθυμούμαι τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ ὅπου καὶ ἂν ἐμείναμεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐβλέπον μετὰ χαρᾶς καὶ τον προσεκάλουν νὰ διηγηθῇ διαφόρους ιστορίας. Τί ὠραίας ιστορίας ὅπου διηγείται! Μ' ὑπεσχέθη νὰ με φέρῃ ἐδῶ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἤμουν καλὴ κόρη καὶ ὅτι δὲν ἔχει παράπονον ἐναντίον μου' εἰμπορεῖτε νὰ τον ἐρωτήσετε αὐριὸν ὅταν θὰ ἔλθῃ.

— Καλὰ! δὲν ἀμφιβάλλω, μικρὰ μου μάγισσα, εἶπεν ὁ ἰατρός. Θὰ ὑπάγω νὰ τον εὕρω, ὄχι διὰ νὰ τον ἐρωτήσω δι' ὅσα μας εἶπες, ἀλλὰ διὰ νὰ τον βάλω νὰ τραγωδησῆτε μαζί, διότι δὲν εἰξεύρεις πόσον μ' ἀρέσουν τὰ λυπηρὰ του ἄσματα.

— Ὅλα καλὰ, νιέ μου, ὑπέλαθεν ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου. Ἀλλὰ θὰ περιμείνῃς ὀλίγον, θὰ λάβῃς ὀλίγην ὑπομονήν. Ἡ Μαριά βιάζεται περισσότερο νὰ ἰδῇ τὴν κυρὰ Μαρίαν, τὸν κύρ Πέτρον καὶ τὴν Εὐμορφίαν παρὰ νὰ τραγωδησῇ ἄσματα παλαιὰ ἢ νέα. Πήγαινε ἂν θέλῃς νὰ ἡμιλήσῃς με τὸν γέροντα, καὶ ἐγὼ με τὴν Μαρίαν θὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸ Πανωχώρι.»

Καὶ ἐξεκίνησαν.

Ἡ Μαριά ἠσθάνετο ὅτι εἶχε πτερά, ἀλλὰ μετ' ὀλίγην πορείαν παρετήρησεν ὅτι ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου μετὰ δυσκολίας ἀνέβηκε τὸ ὄρος καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ στηριχθῇ ἐπ' αὐτῆς.

Ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου εἶπε μειδύσα μετ'

ἀγαθότητος: « Ἐἴμαι γραῖα, καθὼς βλέπεις, καὶ δὲν εἰμπορῶ νὰ βραδίω ὅσον θέλω γρήγορα. Θὰ γίνω αἰτία νὰ βραδύνη νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐπιθυμία σου, διότι θὰ ἀναγκάζωμαι νὰ κάθημαι ἐκ διαλειμμάτων. Ἀλλὰ δὲν θὰ χάσῃς τίποτε' διότι πρέπει νὰ σου διηγηθῶ ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ κύρ Πέτρου κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου, καὶ δὲν εἰμπορῶ νὰ περιπατῶ καὶ νὰ ἡμιλῶ.»

Καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ μεγάλου λίθου κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ.

« Πρέπει νὰ εἰξεύρῃς, κόρη μου, εἶπεν ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου, ὅτι οἱ φίλοι σου εὐρίσκονται εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, καὶ ἔχουν χρεῖαν ἀνθρώπου δραστηρίου καὶ γενναίου, νὰ μὴ φοβῆται τοὺς κόπους καὶ νὰ ἐργάζεται χάριν αὐτῶν. Ἐὰν θέλῃς σύ νὰ εἶσαι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, θὰ τοὺς πληρώσῃς ὅσα καλὰ σου ἔκαμαν καὶ θὰ τοὺς κάμῃς νὰ λησμονήσουν τὰς παιδικὰς ἀνοησίας σου. Εἶσαι κόρη τῆς καρδιάς, Μαριά μου, ἔχεις θάρρος καὶ θέλησιν καὶ ἡ συνειδήσις σου ἐπιθυμεῖ τὸ καλόν, ἀφ' οὗ γενναίως φερομένη ἀπεφάσισες νὰ ἀφήσῃς τοὺς ὁμοφύλους σου καὶ νὰ φύγῃς, διότι ἐφοβείσο μήπως σὲ παρασύρουν τὰ κακὰ παραδείγματα. Τώρα λοιπὸν πρέπει νὰ δείξῃς τί ἀξίζεις, καὶ θὰ ἴδῃς τί κέρδος θὰ ἔχῃς, τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων κατὰ πρῶτόν λόγον καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς σου.

— Μάλιστα, θὰ κάμω ὅ τι εἰμπορῶ! Τόσον ἐργάστην διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ κύρ Σπύρου Φαρῆ χωρὶς νὰ ἀκούσω ἕνα γλυκύν λόγον, καὶ δὲν θὰ ἐργασθῶ με ψυχὴν καὶ με ζῶην διὰ τοὺς πρῶτους μου εὐεργέτας, ἂν θέλουν νὰ μ' ἀγαπήσουν ὀλίγον; Ἐμάθη νὰ συγυρίζω, νὰ μαγειρεύω, νὰ τὰ κάμω ὅλα! Θὰ εἴμαι μίαν καλὴ δουλίτσα!

— Καὶ ἔχουν μεγάλην ἀνάγκην. Ὁ κύρ Πέτρος συχνὰ μένει περιωρισμένος ἀπὸ τοὺς ρευματισμούς του' αἱ παλαιὰ πληγαὶ του ἐξυπνούν καὶ τον κρατοῦν κλινῆρη. Ἡ κυρὰ Μαρία εἶνε γραῖα, δὲν ἔχει πλέον δυνάμεις. Ἡ Εὐμορφία εἶνε παιδί πρᾶγμα, δὲν καταλαμβάνει τίποτε ἀπὸ οἰκιακὰς ἐργασίας, καὶ Κύριος εἶδε τί καταστροφή θὰ ἐγένετο ἐκεῖ μέσα ἂν δὲν ἤρχοντο αἱ γειτόνισσαι, πότε ἡ μία πότε ἡ ἄλλη, νὰ τῆς μαγειρεύσουν, νὰ τῆς πλύνουν, νὰ ἐπιδορθώσουν τὰ ραῦχά των φαντάσου λοιπὸν εἰς ποῖαν ἀξιολύπητον κατάστασιν εὐρί-

σκεται ἡ καλὴ αὐτὴ οἰκογένεια. Καταλαμβάνεις λοιπὸν πόσον θὰ τοὺς φανῆς ὠφέλιμος;»

Ἡ Μαριά ὕψωσε πρὸς τὴν κυρίαν Ἀσκληπιάδου ὀφθαλμούς λαμπόντας ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἐγερθεῖσαι ἐπανάλαβον τὴν πορείαν των.

Ἡ καρδιά τῆς Μαρίας ἠσθάνετο δυνατοὺς παλμούς, ἀναγνωρίζουσα τὰ γνωστὰ μέρη δι' ὧν διήρχετο καὶ τὰς διαφόρους καμπὰς τῆς ὁδοῦ, ἣν ἄλλοτε τοσάκις εἶχε διέλθῃ. Ἰδοὺ μακρῶθεν φαίνονται αἱ συστάδες τῶν δένδρων, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐμφωλεύουσι μυριάδες μικρῶν πτηνῶν ἰδοὺ αἱ στέγαι τῶν οἰκίσκων τοῦ χωρίου καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς πλατείας ἰδοὺ ἡ ἐκκλησία μετὰ τοῦ ὕψλου κωδωνοστασίου τῆς. Τὸ δὲ ὠρολόγιον τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἂν ἤθελε νὰ χαιρετίσῃ τὴν ἐπάνοδον τῆς Γυφτοπούλας, ἐτήμαινε διὰ τοῦ ἐρραγισμένου ἤχου τοὺς ὥρας ἐκέστον δὲ κτύπον ἀκούουσα ἡ Μαριά συνεκινεῖτο σφόδρα

καὶ ὠχρότης ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν της, διότι αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ἤρχοντο σωρηδόν.

Διέρχονται πρὸ τῆς φυλακῆς ἥτις τὴν ἐφιλοξένησε τὴν πρώτην νύκτα τῆς ἀφίξεώς της εἰς τὸ Πανωχώρι, διέρχονται πρὸ τῆς μικρᾶς ὁδοῦ τῆς Πρασίνης Δρυός, πρὸ τοῦ μαγειρίου τῶν Τριῶν Πελαργῶν καὶ μετ' ὀλίγα βήματα, ἴστανται πρὸ τοῦ οἰκίσκου τοῦ κύρ Πέτρου.

Ἡ κυρία Ἀσκληπιάδου ὠθεῖ τὴν θύραν καὶ μετὰ φωνῆς χαρμοσύνου ἀναφωνεῖ:

« Καλημέρα, κυρὰ Μαρία! Ἀκόμη ἀρρωστη; Μὴ ἀνησυχῆτε διὰ τῆς δουλειᾶς τοῦ σπιτιοῦ καὶ σας ἔφερα μίαν δουλίτσα καλὴν, ἡ ὅποια ἄλλον μισθὸν δὲν θέλει παρὰ ὀλίγην ἀγάπην.»

[Ἔκτεται συνέχεια]

Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ

κατὰ παράκλησιν ἐκ τοῦ Gallmeister
17, Κος. COLOMB.

Η ΔΑΚΤΥΛΗΘΡΑ

Ἡ Μελομένη ἦτο ἐνδεῖα ἐτῶν καὶ ἐπήγαινε εἰς τὸ Ἀρσάκειον ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο δεκαοκτὼ ἐτῶν καὶ ἦτο δευτεροετῆς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἡ πρώτη ξανθῆ, με ὠραία χρυσαφένια μαλλιά, με γαλανὰ μάτια, με χεῖλη κατακόκκινα, τὰ ὁποῖα ἐχαμρογελοῦσαν τόσον νόστιμα! ὁ δεύτερος μελαχροινός, με μαῦρα μάτια σάν ἐληές ἔλαφρους γνοὺς μυστακὰς ἤρχισε νὰ διαγράφεται εἰς τὸ ἐπάνω χεῖλός του ἡ πρώτη ζωηρὰ, εὐκίνητος, φαιδρὰ ὁ δεύτερος σοβαρός, σκεπτόμενος πολὺ καὶ ἡμιλῶν ὀλίγα. Καθόλου δὲν ὠμοίαζον τὰ δύο αὐτὰ ἀδελφία! Εἰς τὸ χρῶμα, τὴν φυσιογνωμίαν, τὸν χαρακτήρα ἡ ἀδελφὴ ἦτο ἡ ἀντίθετος τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐν τούτοις εἰς ἕν πρᾶγμα ὠμοίαζον: εἰς τὴν ἀγάπην τὴν ὁποῖαν εἶχον νὰ μαυθάνωσι.

Δὲν ἦτο ἡ κοινὴ ἐκείνη φιλομάθεια τὴν ὁποῖαν ἔχουν μερικαὶ διὰ νὰ λάβουν καλὸν βαθμόν, ἢ διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς γονεῖς των, φιλομάθεια ἀπὸ φιλοτιμίαν ἢ ἀπὸ φιλοσοφίαν ὄχι! ἡ φιλομάθεια αὐτῶν ἦτο μίαν ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, μίαν ἐσωτερικὴ ἀνησυχία, ὅπως ἡ πείνα, ὅπως ἡ δίψα ἔπρεπε νὰ κατευνασθῇ ἄλλως

δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσουν. Ἦτο φαίνεται κληρονομικόν ὁ πάππος των ἐσημίζετο ὡς πολὺ λόγιος ἄνθρωπος εἶχε τὴν μεγαλειετέραν βιβλιοθήκην τοῦ καιροῦ του καὶ ὅτι εἶχον τὰ βιβλία μέσα των δὲν ἔμενε μόνον τυπωμένον εἰς τὰ φύλλα των, ἀλλ' εὐρίσκετο ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του.

Ἡ φιλομάθεια αὐτῆ ὅμως, ὅσον καὶ ἂν ὠμοίαζε κατὰ βάθος ἦτο ἐν τούτοις ὡς πρὸς τὴν μορφήν της, δηλαδὴ πρὸς τὸ ἐξωτερικόν της μέρος, ὅπως διόλου διαφορετικὴ τῆς Μελομένης ἦτο φιλομάθεια ζωηρὰ, εὐκίνητος, ἀνήσυχος τοῦ Θεμιστοκλείους ἦτο σοβαρὰ, ἐμβριθής. Οὗτος ἦτο ἰκανὸς νὰ κάθηται πρὸ τῶν ἀνοιγμένων βιβλίων του, πέντε, ἕξ, ἑπτὰ ὥρας, καὶ ν' ἀπορροφᾷ γνώσεις ἐκείνη ἦτο ἐν ζωντανὸν ἐρωτηματικόν «Μὰ διατί αὐτὸ εἶνε ἔτσι; πῶς γίνεται ἐκεῖνο; πότε συνέβη τὸ τάδε; Καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἐρριπεν ἡ τύχη πλησίον της ἂν δὲν ἤξευρε, τὴν ἐπάθαινε ἂν ἐβαρύνετο, ἀκόμη χειρότερον ἐκείνοι οἱ δύο ὀφθαλμοὶ οἱ προσηλωμένοι με τὴν ἐπιμονὴν ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ ἐρωτώμενου, ἐκεῖνο τὸ ἡμιανοιγμένον στόμα διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου ἐφαίνοντο

οι λευκοί μαργαριταρένοι οδόντες της, εκείνη ή σύσπασις των όφρων ή όποια έρυτίδου έλαφρώς τό μάτωπόν της, ή έντασις εκείνη των μυών όλου του προσώπου της ήνάγκαζον τόν δυστυχή να είπη ό,τι ήξευρε, όπως τό ήξευρε διά να άπαλλαχθή από τόν όχληρόν εκείνον δανειστήν.

Έννοείτε ότι συχνά πυκνά ή μικρά έφορτώ- νετο και τόν αδελφόν της τότε συνέβαινόν κωμικαί σκηναί. Τόν έβλεπε βυθισμένον εις τάς μελέτας του έπλησίαζε με όλην της τήν άπάθειαν, έθετε τήν παλάμην της επί του ώμου του κ' έν ώ εκείνος έστρεψε τήν κεφαλήν του διά να ιδή τί συμβαίνει, εκείνη χωρίς να τώ άφήση καιρόν ν' άρνηθή έλεγε διά μίας, με μίαν άναπνοήν κινουούσα να πειγί, τήν έρώτησίν της. Τότε εκείνος έπρεπε ν' άπαντήση, έκλειε τό βιβλίον του και θέτων έν τώ μέσω τόν δάκτυλόν του διά να μή χάση τήν σελίδα, άπήν- τα εις τήν έρώτησιν. Άπάντα δέ πάντοτε όπως πρέπει, διάτι ή κεφαλή του ήτο πηγή άκένω- τος γνώσεων ως επί τό πλείστον ήσθάνετο εύ- χαρίστησιν διάτι ή αδελφή του τώ έδιδεν ά- φορμήν να δείξη τήν πολυμαθειάν του αλλά κάποτε, όταν ήτο βυθισμένος εις κανέν ένδια- φέρον θέμα, ή διακοπή τώ έφαινετο πολύ δυσά- ρετος, ή έρώτησις όχληρά ή φιλομάθεια της αδελφής του έμπόδιζε τήν ιδιικήν του διά τουτο έλαβε τό εξής μέτρον όταν ήσθάνετο επί του ώμου του τήν μικράν άδιάκριτον χείρα έξέβαλε τό ώρολόγιόν του και χωρίς να στρέψη τήν κε- φαλήν του προς τήν άνωπόμονον έπισκέπτριαν έλεγεν άπλουστάτα: μετά μίαν, ή μίαν και ήμισιαν ώραν! Έπειτα έστήριζε τό μάτωπόν του εις τήν παλάμην του και έβυθίζετο εις τήν μελέτην του, άδιαφορών άνοι όφθαλμοί, τά ό- φρύδια, τό μάτωπον, τό στόμα της αδελφής του έξέφραζον περιέργειαν, προσδοκίαν. Όταν ήρ- χετο ή ώρισμένη ώρα έκλειε τό βιβλίον του, έπλησίαζεν εις τήν αδελφήν του, και τρίβων τάς χείρας του έλεγε μειδιών: — Λοιπόν; . . .

Εκείνη με κάπως κατσαυφιάσμένον πρόσω- πον άπέτεινε τήν έρώτησίν της: ό αδελφός έδωκε τήν άπάντησιν ώραιαν, ευκρινή, σαφή και τότε οι όφθαλμοί της μικράς πάλιν ήστραπτον, και έκφρασις ευχαριστήσεως έξωγοίει τήν έξύπνον μορφήν της.

Όλίγον κατ' όλίγον έν είδος άγώνος ήρχισε να συνάπτεται μεταξύ της αδελφής και του

αδελφού. Δός του έρωτήσεις αυτή, αλλά δός του άπαντήσεις εκείνος. Μα όλα πλεία τά ξεύρει! έσκέπτετο ή μικρά.

Μίαν ήμέραν κατεγίνετο εις έν εργόχειρον έν ώ αι χείρες της ειργάζοντο μηχανικώς τό άνήσυχον πνεύμα της έτρεχεν έδω κ' εκεί: τά βλέμματα τυχαίως έπεσαν επί της δακτυλήθρας της.

— Δακτυλήθρα! έψιθύρισε τί ξεύρω δι' αυ- τήν; ότι χρησιμεύει διά να μη τρυπούμε με τό βελόνι τό δάκτυλό μας; άλλο τίποτε; όχι! και όμως θάχη και αυτή τήν ιστορίαν της.

Έσκήωθη από τήν θέσιν της, εισήλθεν ά- κροποδητή εις τό δωματίον όπου ειργάζετο ό αδελφός της, έξέβαλε τήν δακτυλήθραν από τό δάκτυλόν της και έθηνε αυτήν επί της άνοικτής οσλίδος, ακριβώς επί του, μέρους όπου έπιπτον τά βλέμματα αυτού. Ό Θεμιστοκλής έστρεψεν όργίλος διά να έρωτήσει τί είδους άστειόν ήτο αυτό; άλλ' ή μικρά κινούσα τήν κεφαλήν, προ- σηλούσα, συγκενρώσα τά βλέμματα της επ' αυτού εκίνησε τήν χείρά της ή μάλλον τούς τρεις τελευταίους δακτύλους ως να ήθελε να είπη: Τί ειν αυτό;

— Τί θέλεις; είπεν ό αδελφός μη έννοών τί- ποτε εκ της μιμικής εκείνης.

Η Μελοπομένη τώ έδειξε τήν δακτυλήθραν.

— Μετά μίαν ώραν! τή είπεν.

Εκείνη έκαμε μικρόν νόστιμόν μορφασμόν και άπεμακρύνθη χωρίς να είπη τίποτε, αλλά δυσχε- ρστημένη διάτι δέν ικανοποιήθη ή περιέργειά της.

Μετά μίαν ώραν ό Θεμιστοκλής ήτο πλη- σίον της Μελοπομένης.

— Δεσποινίς μου, είπε, τώρα είμαι εις τήν διάθεσιν σου και άλλοτε σε παρακαλώ να λεί- φουν οι μορφασμοί όταν δέν σου γίνεται άμέ- σως τό θέλημά σου ή φιλομάθεια εινε προτέ- ρημα άλλ' ή περιέργεια εινε έλάττωμα.

Η μικρά έμεινεν όλίγα λεπτά σκεπτική ως να ήθελε να έμβαθύνη εις τήν έννοιαν της τε- λευταίας φράσεως, και έπειτα επανέλαθεν άργά άργά τονίζουσα έκάστην λέξιν:

— Η φιλομάθεια εινε προτέρημα, ή περιέρ- γεια εινε έλάττωμα. Σωστά; τώρα όμως είπέ μου τί εινε και ή δακτυλήθρα, αί;

— Η δακτυλήθρα, είπεν ό Θεμιστοκλής, εινε άρχαία εφεύρεσις βέβαια όταν άκόμη ό άν- θρωπος εύρίσκετο εις βάρβαρον κατάστασιν και ένδύετο με φλοιούς δένδρων, και ως βελόνην μετε-

χειρίζετο μυτερά κόκκαλα, ζώων ή ψαριών, τότε δέν έχρειάζετο καμμίαν δακτυλήθραν όταν όμως ήρχισε να ράπτη με μεταλλίνας λεπτάς βελόνας τότε ήσθάνθη τήν ανάγκην της δακτυλήθρας.

Τάς πρώτας δακτυλήθρας κατασκεύασαν οι άνθρωποι από κόκκαλον ή από μέταλλον. Εις μερικά μουσεια της Ευρώπης εύρίσκονται ται- αύται πανάρχαια δακτυλήθρα αι όποιαι εκρύ- πτοντο εις τά βάθη της γης και έπειτα διάφο- ροι άνασκαφαι τάς έφεραν πάλιν εις τό φώς, μετά πολλούς αιώνας. Εις τό Ηράκλειον της Ιταλίας, τήν πόλιν τήν όποιαν τοκίπασε με λάβαν ό Βεσούβιος τώ 79 π.Χ. εύρέθησαν κατά τάς άνασκαφάς δακτυλήθρα με δύο άνοιγματα.

Άλλας πληροφορίας όμως δέν έχομεν οι συγ- γραφείς δέν έκαμαν εις τήν δακτυλήθραν τήν τιμήν να γράψουν και περι αυτής τίποτε.

Άλλά μία άγια της καθολικής Έκκλησίας, ή άγια Χιλδεγάδη κάμνει λόγον περι της δα- κτυλήθρας ή έν λόγω άγια ήθελε να κάμη μίαν παγκόσμιον γλώσσαν, όπως εις τάς ήμέ- ρας μας ως τιαύτην επροσπάθησαν να κά- μουν τήν Βολαπύκ, και έγραψεν έννεακοσίας λέξεις, αι όποιαι ήσαν τά όνόματα των μά- λλον έν χρήσει πραγμάτων. Μεταξύ των λέξεων τούτων εύρίσκεται και δακτυλήθρα, ή άγια εις τήν παγκόσμιον γλώσσαν της τήν επανώ- μασε: «Τσιρισκάντζ!»

Τούτο άποδεικνύει ότι ή δακτυλήθρα τόν καιρόν εκείνον ήτο εις μεγάλην και πάγκοινον χρήσιν.

Εις τήν Άγγλίαν συνήθιζαν να χαραζον έν ψαλιδι επάνω εις τήν επιτύμβιον πλάκα των καλών νοικοκυρών, ως έμβλημα φιλοπονίας δυ- στυχώς δακτυλήθραν δέν εύρίσκομεν επί κανενός τάφου, τούτο όμως δέν έχει μεγάλην σημασίαν ή δακτυλήθρα εινε πολύ άρχαιοτέρα του ψαλι- διού, τό όποιον, υπό τήν τωρινήν μορφήν του ήτο άγνωστον εις τους άρχαίους.

Και άλλοι συγγραφείς αναφέρουν τήν δακτυ- λήθραν, αλλά κανείς δέν δίδει ώρισμένας πλη- ροφορίας περι αυτής διά τουτο μόνον από τά μουσεια είμπορούμεν να μάθωμεν περι αυτής εις τόν δέκατον τρίτον και δέκατον τέταρτον αιώνα δέν ήτο όδούλου κοινή τό ύλικόν από τό όποιον τήν κατασκεύαζον ήτο όρείχαλκος ή σι- δηρος ήτο πλατεία και κοντή, χωρίς στολίδια.

Άργότερα εις τήν εποχήν της Αναγεννήσεως ήρχισαν οι δακτυληθροποιαι να δίδουν καλλι-

τεχνικά σχήματα εις τό έργον των. Οι Παρίσιοι, τό Άμστελδοαρον, ή Κολωνία, ή Νυρεμβέργη ήσαν τά πρώτα κέντρα εις τά όποια κατασκευ- αζοντο τιαύται.

Εις τόν δέκατον έβδομον αιώνα ή κατασκευή των δακτυληθρών προώδευσεν άκόμη περισσότε- ρον: πλην των συνήθων κατασκευάζοντο και πο-λυτελείς δακτυλήθρα αι όποιαι ένεκα της καλ- λιτεχνικής των καταργασίας καθίσταντο άληθή γυναικεία κοσμήματα. Μεταξύ των άντικειμέ- νων της προικός δέν έλησιμονούντο και αι δα- κτυλήθρα. Άλλά τό άριστούργημα των δακτυ- ληθρών, αδελφούλα μου, εύρίσκεται εις τό μου- σείον της Νυρεμβέργης. Αυτή ή δακτυλήθρα δέν εινε διά ράψιμον, διάτι όχι μόνον καμμία κυρία άλλ' ουδέ γίγας κανείς έχει τόσον χονδρόν δάκτυλον διά να τήν φορέση ως προς τό σχήμα εινε δακτυλήθρα αλλά πραγματικώς εινε πο- τήριον τό όποιον πρό τριακοσίων περίπου έτών ή συντεχνία των δακτυληθροποιών επρόσφερεν εις τήν συντεχνίαν των ραπτών.

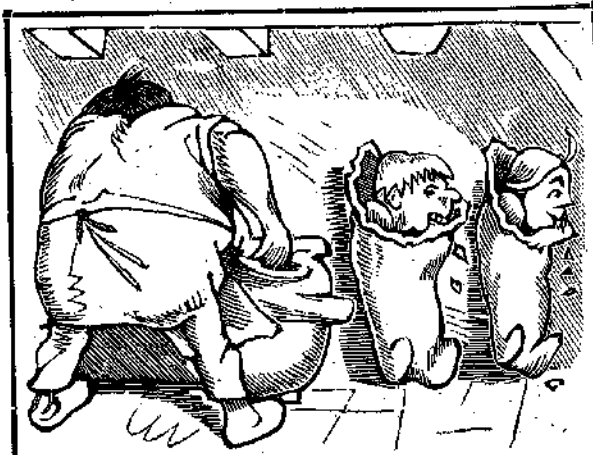
Εις τήν Γαλλίαν, εις τήν Ολλανδίαν και εις άλλα μέρη κατασκευάζοντο δακτυλήθρα με γλυφάς αι όποιαι παρίστανον ανθρώπους, πτη-νά, άνη και τά παρόμοια.

Όπως βλέπετε, είχε και ή δακτυλήθρα τήν δόξαν της. Τώρα όμως όσον πηγαίνει παρακ- μάζει επ' όσον τό ράψιμον έγινετο μόνον με τό χέρι ή δακτυλήθρα ήτο της πρώτης ανάγκης άλλ' ή ραπτομηχανή ειργάζεται πολύ γρηγο- ρώτερα από τό χέρι, όπως ξεύρει, και διά τουτο όχι μόνον οι ράπται και αι μοδίστραι αλλά και αι οικογένειαι ήρχισαν να τήν μετα- χειρίζωνται μόνον εις τάς επαρχίας, εις τά χω- ρια γίνεται ή εργασία ως επί τό πλείστον με τό χέρι. Άλλά και εκεί θα δειχθθή όλίγον κατ' όλίγον ή ραπτομηχανή. Κατ' αυτόν τόν τρό- πον ή δακτυλήθρα γίνεται όλον έν περιττή και μετά εκατόν ή διακόσια χρόνια, όταν πλέον εις κανέν μέρος οι άνθρωποι δέν θα ράπτουν με τό χέρι, αι ταλαιπωραι δακτυλήθρα θα εξαφανι- σθούν και μόνον εις τά ιστορικά μουσεια θα εύ- σκεται καμμία ως δείγμα των ήθων περασμέ- νων χρόνων. Εκεί τά δυσέγγονα ή τριεγγονά μας θα τάς παρατηρούν με περιέργειαν και θα συλλογίζωνται πόσον άπλοϊκοί άνθρωποι ήσαν εκείνοι οι πρόγονοί των.

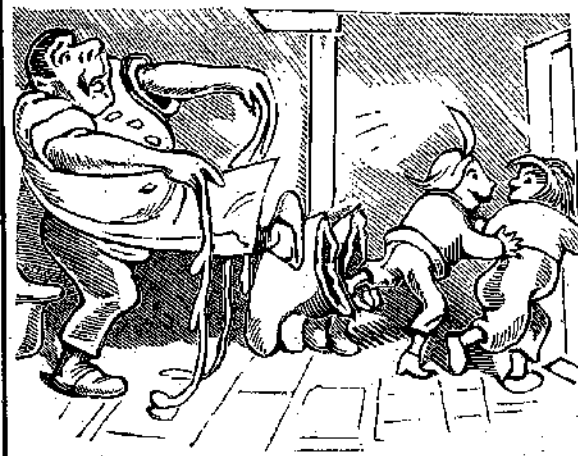

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΜΙΚΕΣ

[Συνέχεια και τέλος: ίδια σελ. 72]

« Τη ζύμη τρώνε τρώνε τραμασμένοι »

« Σαστίζει σαν απόπληκτος 'πομένει »

« Γιατ' είχαν κατορθώσει να τον σχίσουν »

Καλοψημένους έπειτα τους βγάξει,
σε μια γωνιά όρθους τους στήνει
και 'μπρός 'στη σκάφη τα καλά του βάζει
και παίρνει η ζύμη του, παίρνει και δίνει!

« Α! τους φτωχούς τί 'πάθανε! Τί κρίμα! »
πιστεύω όλοι τώρα πώς θα λέτε.
'Όχι δεν βρήκανε τη ζύμη μνημα,
— γιατί έτσι είν' η τύχη' τί τὰ θέτε! —

Αυτοί από μέσα κατορθούν να έβγουν,
τη ζύμη τρώνε τρώνε τρομασμένοι
και ο ψωμάς που τους κυττά να φεύγουν
σαστίζει, 'σαν απόπληκτος 'πομένει!

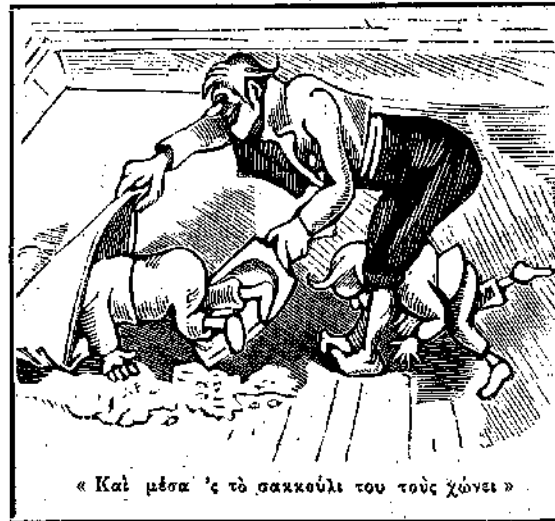
Σ ΤΟΝ ΜΥΛΩΝΑ!...

Πή! πά! 'ετο ρεύμα κάτω καθεμέρα
γοργά γοργά ο μύλος του Σταμάτη
κ' η αποθήκη φαίνεται 'εκει πέρα
εις τη ραχούλα 'πάνω, μακρυνά κομμάτι.

Τον Πάνο τον καλό τον παραγού του
μια 'μέρα στέλνει 'πάνω για σιτάρι...
'Αρπάζει αυτός το σάκκο 'ετο πλευρό του
και δρόμο ώσαν αξιο παλληκάρι.

Μα δίγως ο 'κυρ Πάνος να τὸ 'νοιώση,
ο σάκκος, που σηκώνει, άδειος μένει,
γιατ' είχαν οι δύο τους κατορθώσει
να τότε σχίσουν κάπου 'καί κρυμμένοι.

Και τώρα τὰ 'μυρίστηκε' γυρίζει.
τους έρπαικε τους καλούς 'ετην αποθήκη
κ' η μοτρα των παιδιών 'σαν να μαυρίζη
γιατί ο Πάνος είν' η θεία Δίκη.

« Και μέσα 'ε το σακκούλι του τους χώνει »

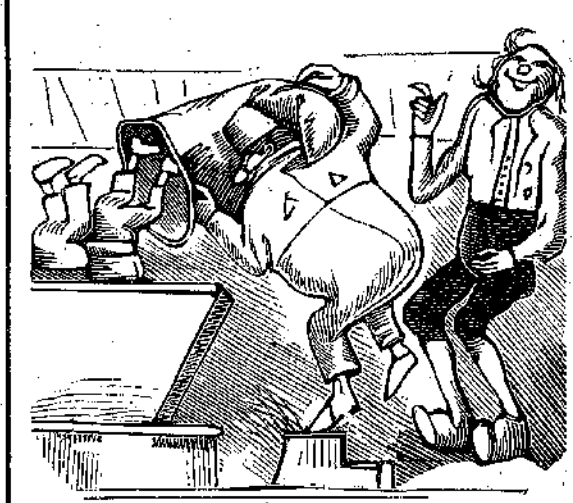
« Τί φέρνεις; λέει ο Μυλωνάς 'ε τον Πάνο »

Και δίγως λόγια μία και τους αρπάξει
και μέσα 'ε το σακκούλι του τους χώνει
ο Παύλος κλαίει, ο Μικές ταραίζει
και μοναχός ο Πάνος καμαρώνει.

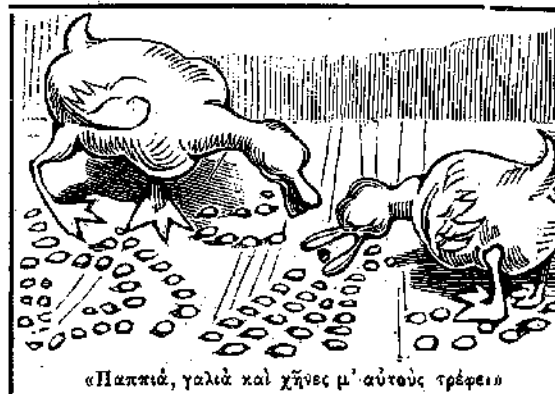
Τὸ σάκκο δένει στερεά από 'πάνω,
τόν ρίχνει μια 'ε τον ώμο του και δρόμο.
« Τί φέρνεις », λέει ο μυλωνάς 'ε τον Πάνο
« τί βλέπω; τ' είν' αυτά που χεις 'στον ώμο; »

— Μην έρωτῆς, μα γρήγορ' άλεσε τα
— Καλά λοιπόν! » Κ' οι δύο μέσα μπαίνουν,
τὰ ρίχνουν μέσ' 'ε το μύλο και για ιδέ τα
μικρά κομμάτια τὰ παιδάκια βγαίνουν.

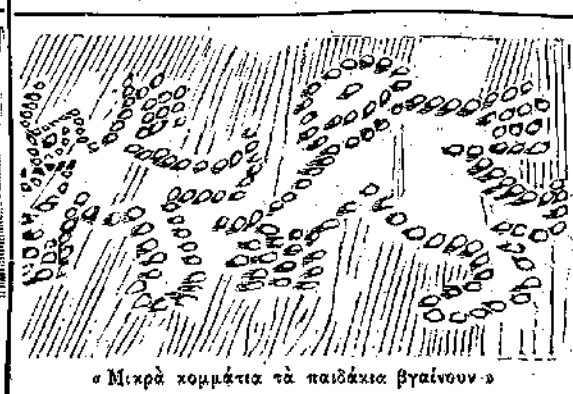
Κότες μ' αυτούς, πακπιά, γαλιά και χήνες
τρέφει ο μυλωνάς την ίδια ώρα.
Κ' ένω για να παχύνουν θέλουν μήνες
τουλούμια 'γίναν τὰ παυλιά του τότε!...

« Τὰ ρίχνουν μέσ' 'ε το μύλο... »

« Πακπιά, γαλιά και χήνες μ' αυτούς τρέφει »

« Μικρά κομμάτια τὰ παιδάκια βγαίνουν »

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

— Ο κόσμος όλος 'ς τὸ χωριὸ γυρίζει
τὴν τύχη τῶν παιδιῶν τοῦ Μκάρμπα-Στάθη.
'Αλλά γι' αὐτοὺς κανένας δὲν θαυροῦζει
γιατὶ κανένας ὁμοίος δὲν ἐστάθη!

«Οἱ ἄλλοι», λέει ὁ ράφτης, «θὲ νὰ μάθουν».
«Τέτοια κεφάλια», λέει πάλι ἡ χήρα
«ἔτσι τοὺς ἔπρεπε, καλὰ νὰ πάθουν».
'Ο Στάμος: «Τέτοια ἔργα τέτοια μοῖρα».

Καὶ ὁ φωμᾶς φωνάζει κάθε ὥρα:
«Κ' οἱ δὺς τοὺς δίκαια πολὺ δίκαια πάνε».
'Ο θεὸς μόνος συλογιέται τώρα
πῶς ἤμποροῦν κινάκια τέτοια γάνε!

Καὶ τέλος 'ς τὸ χωριὸ ἀπ' ἄκρη 'ς ἄκρη
πηδοῦν, χοροῦσαν, καὶ κρασάκι πίνουν,
κανεῖς δὲν ἔχουσε οὐδ' ἓνα δάκρυ,
ἐνῶ γιὰ ἄλλους πόσα δάκρυα χύνουν!

[Κατὰ τὸ Γερμανικὸν τοῦ Busch]
ΦΑΚ.

Η ΑΔΕΛΦΟΥΛΑ ΜΟΥ

[Συνέχεια ἴδε σελ. 74]

Πραγματικῶς σὲ λίγον καιρὸν ἀναγκάστηκα,
ὄχι μὲ λίγη λύπη καὶ ἀγωνία, νὰ φήσω τὴν
ἀδελφοῦλα μου καὶ νὰ ἐμῶ 'ς τὴ χώρα γιὰ
νὰ παρουσιαστῶ 'ς τὸ σχολεῖο. Θυμοῦμαι ποῦ
μ' ἐπῆγε ὁ πατέρας μου. Τὰ μαθήματα εἶχαν
ἀρχίσῃ. Ἡ μεγάλη σάλα ἦταν γεμάτη· τὰ
παράθυρα ὀλάνοικτα καὶ φυσοῦσε ἓνας ὁροσι-
στικός ἄερας ἀπ' τὴ θάλασσα. Τὰ παιδάκια,
καθισμένα 'στὰ χαμηλὰ θρανία ἐδιάβαζαν ὅλα
μαζὶ μὲ δυνατὴ φωνή, ποῦ ἀντηχοῦσε ἡ κάμα-
ρα. 'Σ τοὺς τοίχους πίνακες καὶ ἐπιγραφές καὶ
εἰκόνες. 'Σ τὴν ἀψηλὴ ἔδρα ἐκάθονταν ὁ δά-
σκαλος, νέος γαλανός μὲ ξανθὰ γένεια καὶ μ' ἓνα
δείκτη 'στὰ χέρια. Ἄμα μᾶς εἶδε, ἄφησε τὴν
ἐφημερίδα ποῦ διάβαζε, σηκώθηκε, κατίσθηκε
καὶ προχώρησε πρὸς τὸν πατέρα του. Τοῦδωκε
τὸ χέρι καὶ τοῦκανε ἓνα σωρὸ κομπλιμέντα.
Αὐτὸ παρηγορεῖ λιγάκι τὸ μᾶθητή. Τί καλὸς
δάσκαλος ποῦ φαίνεται! ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου
στεκόμενος ἐκεῖ παράμερα καὶ ἀδέξια μὲ τὴν
ἄσπρη μου ποδίτσα καὶ τὴν καινούργια μου
σάκκα κρεμασμένη ἀπ' τὸν ὦμο.

«Θέλει νὰ δώσῃ ἐξετάσεις» ἄκουσα ποῦ ἔ-
λεγε ὁ πατέρας μου ἀγία νὰ μπορέσῃ νὰ μπῆ
'ς τὸ συνδιδασκτικόν.

— Χμ! σὰν μικρὸς πολὺ μοῦ φαίνεται, κύ-
ριε Βαλλίδη» ἐπαρητήρησεν ὁ δάσκαλος καὶ
ἔριξε πᾶνω μου τὸ γαλανὸ του βλέμμα.

«Αἶ, νὰ ἴδουμε πῶς θὰ τα καταφέρῃ» ἀπο-

κρίθηκε ὁ πατέρας μου μ' ἓνα γέλοιο γυρίζον-
τας καὶ ἐκείνος ἐπάνω μου τὰ μάτια του. Ἐγὼ
ἐσκύφα τὸ κεφάλι ὑποθέτω ὅτι θὰ ἤμουν κα-
τακόκκινος.

«'Ορίστε λοιπὸν νὰ σας ὀδηγήσω στὸν κύριο
Διευθυντή».

'Ο δάσκαλος ἀνοίξε μιά πόρτα καὶ μᾶς ἄ-
φησε νὰ προπεράσουμε. Ἡ δευτέρη κάμαρα
ἦταν πολὺ περὶ μικρότερη, ἀλλὰ περὶ κομψή,
περὶ εὐχάριστη. Λιγώτερα τὰ θρανία, λιγώτε-
ροι οἱ μαθηταὶ καὶ ἄκρα ἡσυχία. 'Ο κύριος
Διευθυντὴς ἐγύριζεν ὄρθιος μ' ἓνα βιβλίον 'στὸ
χέρι καὶ μ' ἓνα ραβδὶ κάτω ἀπ' τὴ μασχάλῃ
του. Εἶχεν ἔμμορφο, ἀνοικτὸ πρόσωπο, ἀλλὰ
τὸ βλέμμα του, ἓνα χρῶμα ἀτσάλιου, μοῦ φᾶ-
νηκε τόσο αὐστηρὸ, ποῦ χαμήλωσα εὐθὺς τὸ
δικό μου. Δὲν ἦταν τότε παῖζε-γέλασε τὰ
σχολεῖα καὶ οἱ δασκάλοι! Ἦξευρα ὅτι σὰν
ἐθόλων ἐκεῖνο τὸ ἀτσάλινο μᾶτι ἀπὸ θυμὸ,
τὸ ραβδὶ ἀπ' τὴ μασχάλῃ του θὰ ἔσπυσε
'ς τὴ ράχη μου. Σήμερα εἶσθε εὐτυχισμένα
τὰ παιδιὰ, ποῦ δὲν ἔχετε παιὰ τέτοιους φό-
βους. Οἱ δασκάλοι σας εἶνε καλοὶ καὶ εὐγενεῖς,
ὅπως εἶνε καλοκτιμένα τὰ σχολεῖα σας καὶ
καλοτυπωμένα τὰ βιβλία σας. Αὐτὰ ἔλαμε,
καὶ θὰ κάμῃ περισσότερο ἀκόμη, ἢ πρόδοος
καὶ ὁ πολιτισμός. Ἄλλὰ, ἔως ἐδῶ καὶ λίγα
χρόνια ἢ μούρες καὶ μάλιστα οἱ τρόποι τῶν
δασκάλων μᾶς ἦταν φοβεροὶ, ὅπως καὶ ἡ δὴθεν

εικονογραφίαι τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας καὶ τοῦ
'Αλφαθηταρίου μᾶς... δι' αὐτὸ 'ς τὸ βλέμμα
ἐκεῖνο εἶχα χαμηλώσῃ τὸ δικό μου καὶ ἐστ-
κόμουν ἐκεῖ φοβισμένος, μ' ἓλαφρὸ καρδιοκτύπι.

«'Α, ὄχι» ἀποκρίθηκε ὁ κύριος Διευθυντὴς
ὅταν ἄκουσε μὲ πόζα τὸν πατέρα μου. «Δὲν
εἶνε χρεῖα νὰ κάμῃ ἐξετάσεις. Μποροῦμε νὰ
τὸν κατατάξουμε εὐθὺς 'ς τὸ συνδιδασκτικόν. Εἶ-
μαι βέβαιος ὅτι 'ς τὸ διάστημα τοῦ καλοκαιριοῦ
θὰ μελέτησε πολὺ».

— Θὰ τὸν ἴδῃτε, κύριε Διευθυντά, θὰ τὸν
ἴδῃτε.»

Καὶ μ' ἔγραψε εὐθὺς 'ς τὸν κατάλογό του, μ'
ἓνα στρογγυλὸ, καθαρὸ χαρακτῆρα σὰν τύπου:
Κωνσταντῖνος Βαλλίδης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 8,
πατὴρ ἐμπόρου, Ζακύνθιος, ὀρθόδοξος. 'Ο
πατέρας μου, ἀπ' οὗ ἐπιστοποίησε ὅλ' αὐτὰ
μὲ τὴν ὑπογραφή του, ἔφυγε καὶ μάφησε μο-
νάχο. Ἐκάθησα 'ς ἓνα θρανίον ἀπέναντι ἀπὸ τὸ
Δάσκαλο, ἀνάμεσα σὲ δύο ἀγνωστὸς συνομη-
λικούς μου. Τί πληξί, Θεέ μου, καὶ τί μελαγ-
χολία ποῦ μ' ἐπίασε! Ἄθελα ἢ προσοχὴ μου
ἐμακρύνονταν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ δασκάλου
καὶ τὸ μᾶτι μου γύριζε ἀπὸ τὸ βιβλίον πρὸς τὸ
παράθυρον, ὅπου ἔβλεπα ἓνα κομμάτι θάλασσας
νὰ λαμποκοπᾷ 'ς τὸν πρωινὸν ἥλιον. Σὲ μιά
γωνιά τῆς κάμαρας ἔστηκε τιμωρημένος ὁ Χα-
ρίλαος, ὁ φίλος μου, τὸ κακὸ ἐκεῖνο παιδί ποῦ
ἀπαντήσαμε 'ς τὸ βαπτιστὶ τῆς Λιλῆς. Ἦταν
ὄρθιος, μὲ σηκωμένα τὰ χέρια καὶ μὲ μιά μαύρη
πινακίδα μομφῆς, περασμένη σὰν παράσημο
ἀπ' τὸ λαμό του. Ποῦς τὸ ξέρει τί ἔκανε πάλι
ὁ κακὸς τῶπος γιὰ νὰ τιμωρηθῇ ἔτσι... Αὐτὸς
ὅμως χαμπάρι δὲν εἶχε! Ὅταν ἐγύριζα καὶ
τὸν ἔβλεπα χαμογελοῦσε ἀδιάντροπα, ἐνῶ ὅλο
τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀστραπὴ τοῦ μαύρου πονηροῦ
ματιοῦ του τὴν ἐφύλαγε ὅταν τὸν ἀντίκρυζε
τὸ βλέμμα τοῦ δασκάλου. «Τί κακός! ἔλεγα
μὲ τὸ νοῦ μου, τί κακός!» Καὶ ἡ πληξί μου
καὶ ἡ μελαγχολία μου ἐμεγάλωναν. Τί ἐπαθα;
'Αλλῃ φορὰ τὸ Σχολεῖον δὲν μοῦ ἦταν τόσο
δυσάρεστο. Γιατὶ σήμερα νὰ ἦμαι ἔτσι ἀπρό-
σεκτος, ἄθυμος, ἀφηρημένος;

Ἦταν ἀπὸ μακρυνὴ ἀργία καὶ ἐλευθερία,
ἢ πρῶτες ὥρες τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ περιορι-
σμοῦ εἶνε βέβαια ὄχληρὸς καὶ δύσκολος. Αὐτὸ
πρῶτα. Ἐπειτὰ μ' ἔθλιβε ἡ πρώτη ἀπομά-
κρυσί μου ἀπὸ τὴ Λιλῆ. Γι' αὐτὸ ἀνήσυχος ὁ

νοῦς ἐξέφευγε ἀπὸ κάθε περιορισμὸ καὶ ξεπε-
τοῦσε μακρυνὰ ἄσπρη ἐξοχὴ τὴ σμαραγδένια, ἐκεῖ
κόντὰ 'ς τὴ θάλασσα, 'ς τὸ ἄσπρο σπιτάκι μὲ
τῆς ροδοδάφνης, μέσα 'ς τὴν κάμαρα ποῦ βρι-
σκούνταν ἡ κουνίτσα τῆς ἀδελφοῦλας μου...

Μ' αὐτὰ τάνησχα αἰσθήματα ἐπέρασεν ὅλη
ἐκείνη ἡ ἑβδομάδα. Εἶδα κ' ἐπαθα ὡς ποῦ νὰ
συνειθίσω τὴ μαθητικὴ ζωὴ, τὴ μοναξιά τῆς
χώρας, τὴ βραδυνὴ μελέτη μὲ τὴν πρῶτην
λαμποῦλα 'ς τὸ ἔρμον καὶ ἀπέραντο σπιτί, ποῦ
ἔμενα μονάχα μὲ τὸ Νίκο καὶ μὲ μιάν ὑπη-
ρέτρια... Ἐφθάσε τέλος πάντων τὸ σαββατό-
βραδον καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὴν ἐξοχὴ μὲ τὸ κα-
ροτσάκι μᾶς. 'Ο Νίκος κόντὰ μου κρατοῦσε
τὰ χαλινάρια καὶ ὁ Πέτρος, ἓνας μικρὸς ὑπη-
ρέτης, κάθονταν 'ς τὴν πισινὴ σάρπα μὲ τὰ
ψῶνια. Ἡ χαρὰ μου ἦταν ἀπεριγραπτή. Σπά-
νιες λέξεις ἀλλάξα μὲ τὸν ἀδελφὸ μου. 'Ο ἡ-
λιὸς κατέβαινε 'ς τὸ βουνὸ νὰ βασιλέψῃ. Ἐν'
ἀεράκι μωσχοβολισμένο μ' ἐδρόσισε. Τί ἔμμορ-
φα ἦταν τὰ μέρη ποῦ περνοῦσαμε τρέχοντας,
ἢ γοργές εἰκόνες ποῦ φεύγαν ἀπ' τὰ μάτια
μᾶς σὰν ἀστραπὴ... ἐκείνη ἡ σταθόφυλλη
χουρμαδιά πᾶνω ἀπὸ τὸ ἐρειπωμένο καμπανα-
ριό... ἐκεῖνος ὁ μακρόχειρος ἀνεμόμυλος, ἀκί-
νητος 'ς τὴ σιγαλιά τοῦ βραδουοῦ... ἐκεῖνο
τὸ κάρρα, ποῦ ἔτρεξε μπροστὰ μᾶς γεμάτο
παιδιὰ καὶ τραγοῦδια... ἓνα πηγᾶδι κόντὰ
σὲ μιά λεῦκα ὑπερύψηλη σὰν τὴ δική μας,
τριγυρισμένο ἀπὸ ἀμάξια, ἀπὸ κάρρα, ἀπὸ ἄ-
λογα, ἀπὸ κορίτσια, ἀπὸ γρηῆς μὲ τίς στά-
μες... τοῦρανὸν τὰ γλυκὰ κοκκινόχρυσα χρώ-
ματα ποῦ ἔλαμπαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μαύρα δέν-
δρα... τὰ φῶτα ποῦ ἀναβάν σκόρπια ἐδῶ κ'
ἐκεῖ σὰν ἀστέρια ὅσω κατέβαιναν τὰ σκοτάδια
τῆς νύχτας καὶ ἡ πεισματάρικη συναυλία τῶν
γρύλλων, ποῦ ἔτριζαν κάτω ἀπὸ τὰ φυλλώμα-
τα... Τί χαρὰ, Θεέ μου, ἀλλὰ καὶ τί ἀνυπο-
μονησία! Τὸ ἀμαξάκι μᾶς, κίτρινον μὲ δύο με-
γάλους τροχοῦς, ἐκυλοῦσε γρηγορὰ 'ς τὸν κατή-
φορον. Ἡ φάντασία μου ὅμως ἔτρεχε πολὺ γρη-
γορώτερα κ' ἐφθανε χίλιες φορές κ' ἐγύριζε καὶ
πάλιν ἔτρεχε 'ς τὴν ἀδελφοῦλα μου... Ἐπα-
ρατηρήσατε ποτέ, ὕστερα ἀπὸ μακρυνὸ χωρι-
σμὸ ὅταν ξεκινήσατε νὰ γυρίσετε 'στὸ σπιτί σας,
πῶς σας φαίνονται ἀληθινοὶ αἰῶνες ἢ λίγες
στιγμὲς ποῦ σας χωρίζουν ἀκόμα;

Ἄξαφνα, χωρὶς νὰ θέλω, ἀρχισὰν νὰ με

τριγυρίζουν κακά προαισθήματα. Μιά άνησυχία άρχισε νά με βασανίζει. Χίλιων ειδών ύποψίες πού της έτρεφε τό σκότος, περνούσαν από τό μυαλό μου, και όσο βράδυαζε τόσο επλήθαιναν και αυτές, σαν τές νυχτερίδες πού πετούσαν τριγύρω μας. Έφοβούμουν, χωρίς νά ξέρω γιατί, ότι κάτι κακό θα πάθε ή αδελφούλα μου, ότι δέ θα την εύρισκα όπως την άφισα. Έγύρισα κ' έρώτησα τό Νίκο :

«Τί σου γράφει ή μητέρα ; Είνε καλά ή Λιλή μας ;

— Ναι, σου είπα. Γιατί ρωτάς ;»

Δέν έθάρρεφα νάποκριθώ. Χωρίς νά έχη τόρα και πολύ άδικο ή αδελφός μου θα μ' έλεγεν άνόητο... και όμως ή άγωνία μου κατανούσε μαρτύριο.

Αλλά νά! περάσαμε την καυμένη έληά — έτσι έλεγαν εκείνο τό μέρος έξ αίτίας μιανής έληας πού την έκαψ' εκεί τό άστροπελέκι — και μπήκαμε 'ς τό στενό και γυριστό δρόμο μέ τούς άγκαθωτούς όχθους . . .

Υστερ' από λίγο διακρίνω 'ς τό σκοτάδι νάσπριξη ένας όγκος. Είνε τό σπίτι μας. Έφθάσαμε . . . Η ύποψίες μου δέν είχαν καθόλου διασκεδασθή και μ' έκρατούσε ή άνυπομονησία νά μάθω, νά ιδώ . . . Έπήδησα πρώτος από τ' άμαξάκι και μια και δυό άπάνω 'ς τό σπίτι. Δέν έσταμάτησα κανένα, δέν έχαιρέτησα κανένα, δέν έπρόφερα λέξι. Έτρέξα ίσια 'ς την κάμαρα τής μητέρας μου σαν τρελός, άνοιξα την πόρτα και δέν έσταμάτησα παρά μπροστά 'ς την κούνια τής αδελφούλας μου. Μ' έβλεπαν έκστατικοί. Η καρδιά μου κτυπούσε δυνατά, τό κεφάλι μου έβόϊζε. Απομάκρυνα τό άσπρο παραπέτασμα και είδα . . .

Τί χαρά ! Μέσα ήταν ή Λιλή και έκμοιούνταν ήσυχά, ήσυχά. Κάτω άπ' τό κοκκινωπό φώς τού κανδηλιού είδα, τό γλυκό πρόσωπάκι της, τή μυτίτσα της νάνοιγοκλή εις την άναπνοή, τό χειλάκι της ύγρό και τό μέτωπό της σπαρμένο μέ σταλαγματιές από ιδρώτα, μικρές, σαν μαργαριταράκια . . .

* *

Ακόμα θυμάται την παράξενη αυτή σκηνή ή μητέρα μου και την διηγείται συχνά μέ άπορία. «Αμα τύχη νά ήμαι έμπρός, άφού τελείωση την περιγραφή τής άγωνίας μου και

τού τρόμου, γυρίζει και μ' έρωτά μέ μεγάλην άφέλεια :

«Τ' είχες πάθη, παιδί μου ;

— Κ' έγώ δέν ξέρω, μητέρα μου.» τής άπάντησα μια φορά άπ' τές πολλές. «Ήταν πραγματικώς άνοησία μου νάνησυχήσω τόσο. Μά ή νούς εκείνου πού άγαπά, δέν είναι υπεύθυνος για τά φαντάσματα πού πλάττει.»

Ε'

ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΜΑΣ

Τά χρόνια περνούσαν γοργά ή Λιλή έμεγάλωνε. Ήταν τόρα πειά σωστό κοριτσάκι, μικρή θεσποινίς μέ μακρυά κατάμαυρα μαλλιά και μ' ένα στόματάκι κερασένιο μικρό, άλλ' άκούραστο.

Τί παιδρή και άγαπημένη ζωή πού την περνούσαμε 'ς τό σπίτι ! Τό πρωτό ένωρίς, μόλις ξυπνούσαμε, κατεβαίναμε όλοι μας 'ς την τραπέζα — μια μακρυά σάλα μέ κόκκινη τοιχοστρωσιά και μέ δυό μεγάλα παράθυρα άνοικτά 'ς τό γλυκό φώς και 'ς την πρασινάδα τού περιβολιού. Έκαθόμαστε γύρω 'ς τό μακροστρόγγυλο τραπέζι, — παράξενο έπιπλο καλαιό, πού μικραίνει ή μεγαλώνε, αλλάζοντας κάθε φορά μορφή σαν τόν Ηρωτέα, — σέ κάτι καρέκλες μέ άψηλά άκουμπιστήρια, καθέννας μπροστά 'ς τή τσάσκα του γεμάτη καφέ μέ γάλα άχριστό. Για πολύν καιρό ή Λιλή έπιγε μονάχα γάλα, γιατί ή καλός μας ή γιατρός έμπόδιζε πολύ 'ς τά παιδιά κάθε έρεθιστικό ποτό, καφέ ή τσάι κρασί ή μύρτα. Ήταν δροσερή και εύθυμη ή αδελφούλα μου σαν τό πρωινό πουλάκι. Έβαζε τά γέλια αϊφνίδια, μάς έκανε μορφομούς κωμικούς, έλεγε άστείότητες από κείνες πού όλο τους τό άστείο ύπάρχει 'ς τόν παράξενο τόνο και 'ς την παιδική έλαφρότητα. Αν και ένα πρωτό, θυμούμαι, είπε ένα νόστιμο πραγματικώς, μέ όλη του την άφέλεια :

«Η μητέρα μου παραπονιούνταν ότι κρύνει και έστελνε την ύπνέτρια νά ιδή μήν είχαν άφίση καμμιά πόρτα άνοικτή.

«Όχι, κυρία, καμμιά» είπε κείνη όταν γύρισε ύστερ' από λίγο.

«Ανόητη !» έφώναζε τότε ή Λιλή «δέν βλέπεις την πόρτα τού κλουβιού ;»

Πραγματικώς ή πόρτα τού κλουβιού ήταν

άνοικτή, γιατί την προηγούμενη μέρα είχε φοφήση τό καναρινάκι μας.

Υστερ' από τόν καφέ, έγώ έπερνα τά βιβλία μου και έφευγα για τό σχολείο. Η Λιλή έμενε 'ς τό σπίτι, γιατί τού πατέρα δέν του άρεσαν τά Παρθεναγωγεία τής πατρίδας μας, όπως ήταν τότε, και της είχε δυό δασκάλους προσωρινά, μέ σκοπό νά την στείλη άργότερα 'ς τό Άρσάκειο. Τό μεσημέρι την εύρισκα πάλι 'ς τό τραπέζι. Η Λιλή έτρωγε πολύ και μιλούσε περισσότερο. Τά φτάνει πειά τής θειά-Κατερίνας εδιναν κ' έπερναν. Αλλά τί τά θέλετε πού μάς έδιασκεδάζε όλους ! Μάλιστα έμα τύχαινε νάχουμε ξένους ή εύθυμία της ήταν άλλο πράγμα. Ο νουνός της, ή κ. Κοσμάτος, ή τακτικώτερος ξένος μας, ήταν ένθουσιασμένος μαζί της και εύρισκε τόρα πολύ συχνότερα τό κέφι του. Σχεδόν κάθε μέρα ήθελε νά της στείλη από ένα δώρο, κανένα στολίδι, κανένα βιβλίο, κανένα γλυκισμα. Μια μέρα πού της έχαιρισε ένα μανσόν, ή Λιλή τού είπε : «Σας εύχαριστώ πολύ, νουνέ μου, και εις άνώτερα !» Ο άγαθός Κοσμάτος δέν έπεριωρίσθηκε μονάχα νά γελάση, παρά τής έστειλε την άλλη μέρα ένα παλτουδάκι κομψότατο, άσπρο και χνουδωτό.

«Α, γι' αυτό τού είπες και εις άνώτερα !» τής είπα.

«Όχι, καλέ» μού άποκρίθηκε. «Αμα κανή κανείς κανένα καλό, δέν του λένε και εις άνώτερα ; άμή πώς ; Όταν έπρόβιβάσθηκες ή παπά-Πολύκαρπος δέν σου είπε μπροστά μου και εις άνώτερα ;»

Υστερ' από τό γεύμα, όσες φορές τό έσυχωρούσε ή καιρός — και εις τή Ζάκυνθο, ξέρετε, τό συχωρά τόλιγώτερο 350 ήμέρες 'ς ένα χρόνο — βγαίναμε 'ς τό περιβόλι. Ο πατέρας μάς άφινε νά τρέχουμε, νά σκάπτουμε, νά σκαρφαλώνουμε 'ς τά δένδρα, νά σφενδονίζουμε λεμονάκια γιατί ή καλός, μάς γιατρός τού έλεγε συχνά ότι ή γυμναστική αυτή εις τό ύπαιθρο, 'ς τό ξέφωτο, όφελεί πολύ τά παιδιά και μάλιστα ύστερ' από τό φαγι. Τί έμμορφο περιβολάκι ! Σας βεβαιώνω ότι ή μοναχή τού χάρη δέν ήταν ότι έτυχε πατρικό μου και ναστήθηκα μέσα 'ς αυτό . . . Οι παληροί μαυρισμένοι τοίχοι πού το έτριγύριζαν, ήταν σκεπασμένοι μέ μούσκουλη και μέ περικοκλάδες από άγιο-

κλήματα και κισσούς. Μέ πλαταιά και κατάσπρα στρατόνια, ήταν χωρισμένο σέ δώδεκα μεγάλα τμήματα. Σέ κάθε τμήμα ήταν φυτεμένη από μια πελώρια λεμονιά ή πορτοκαλιά 'ς τή μέση, μέ άλλα μικρότερα καρποφόρα δένδρα τριγύρω ή άνοφορά φυτά. Σ τά στρατόνια γλάστρες, πεζούλια και χαμόδενδρα. Σέ μιάν έκρη τραβηγμένη μια θεόρατη χουμαδιά, άπλωνε τούς μυτερούς της κλώνους πάνω άπ' όλα τά δένδρα, σαν άγρια βασίλισσα. Και όταν έφυσούσε άέρας, τούς έκούνοσε μέ τέτοια μανία, πού έλεγεσ ότι καταριούνταν την Τύχη της, πού την έξώρισε από τή χώρα τού φλογερού ήλιου, σέ άτυχο κλίμα, πού την είχε καταδικασμένη νά ζή σέ μια παντοτεινή άκαρπία . . . Σ τή ρίζα της είχαν κάμη ένα κίσκι μικρό καλαμπόπλεχτό, την άγαπημένη μοναξιά τής μητέρας μου. Εκεί κοντά έπρασίνιζε μια όρραία γιασεμιά, πού κάθε βράδυ έπρόβαλλε καμαρωτή, χιονάτη, μωσχοβλισμένη σά νουφούλα. Απάνω από τό τοίχινο περίφραγμα τού περιβολιού μας έβλεπες γύρω γύρω σπίτια και αύλεις και παράθυρα και κεραιμίδια. Η καταπράσινη αυτή βασί βρισκούνταν μοναχική μέσα 'ς την έρημιά και 'ς την ξερασιά τής χώρας και γι' αυτό είχε για μάς μεγαλύτερη αξία.

* *

Είνε, νομίζω, έν από τά πειό εύχάριστα και πειό όφέλιμα πράγματα νά περνά κανείς λίγες ώρες κάθε μέρα 'ς τό περιβόλι του. Στό έλεύθερο και άνοιχτό αυτό κομμάτι τού φυτικού και ζωικού κόσμου, κάτω άπ' τόν ούρανό τόν άπέραντο, βρίσκεται έτσι κανείς μέσα εις αυτή την ένέργεια τής Φύσης, βλέπει καθαρά και πιάνει τό έργο της, άναπνέει την πνοή της, έννοεί τās δυνάμεις της, αισθάνεται την κίνηση τής άπειρης, τής θαυμαστής και μεγάλης αυτής ζωής και δέν λησμονάει ότι ένα μικρό της μέρος εινε και αυτό, ή μεγάλος και υπερέφανος.

Τέσσερες εποχές ή χρόνος, τέσσερες μορφές ξεχωριστές τό περιβόλι μας. Τό καλοκαίρι, όταν πειά έφεύγαμε για την έξοχή, άφίναμε τό περιβόλι μας κατάξερο. Λίγα φύλλα 'ς τά κοπιασμένα δένδρα, λίγα λουλουδία 'ς τά κτρινασμένα χαμόδενδρα. Τό χόμα φρυγμένο όλο από τές κάθετες, τές καυστικές άκτίνες τού ήλιου, έπιγε μέ λαίμαργία τό λίγο νερό

πού του έρχιγε τὸ κοντόβραδο ὁ κηπουρός. Μεγάλες πεταλούδες μὲ βαρεῖα ποικιλόχρωμα πτερὰ, πετούσαν ἐστὴ λαύρα τῆς ἡμέρας ἢ ἐστὴ ὄρασις τοῦ δειλινοῦ. Δυο-τρὲς γρύλλοι, κάτω ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς ἀγαπημένης τους ἀντρίκλας, ἐγέμιζαν τὸν ἀέρα τῆς νύκτας μὲ τὴ μεταλλικὴ τους φωνή. Τὴν ἴδια ὥρα ἢ κωλοφωτιές ἐφωσφορίζαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ζωνῆ, σάν μαγικά φανάρια. Ἡ ἀράχνες ἐγέμιζαν ἀπὸ πυκνά καὶ σκονισμένα πανιά τοὺς τοίχους καὶ τὰ δένδρα. Ἔντομα καὶ ἐρπετὰ ἀμέτρηται πολύχρωμα καὶ πολύμορφα, ἔτρεχαν ἀνάμεσα ἔς τὰ φύλλα, ἐπετούσαν, ἐτριζαν, ἐβομβούσαν. Ἀλλὰ ἡ Φύσι ἐφαίνονταν ὡς νὰ μὴ εἶχε πειρὰ ἄλλη ζωὴ καὶ ὡς νὰ ἐμαραίνονταν σιγὰ-σιγὰ. Καμμιά γέννησι, τίποτα σχεδὸν νέο, τίποτα πού νὰ ἐμπνέη ἑλπίδες. Ἡ ροδακινιὲς ἦταν φορτωμένες ἀπὸ τὰ χνουδωτά ροδάκινα, ἢ ἀχλαδιές ἀπὸ τὰ νεκρὸπαρένια ἀχλάδι, τὰ κλήματα ἀπὸ τὰ κέρια σταφύλια. Ὁ καρπός, δηλαδὴ τὸ τέλος... Καὶ τὰ φύλλα σχεδὸν ξερά καὶ οἱ βλαστοὶ ὀλοένα σπάνιοι.

Καὶ ὁμοίως, μέσα ἔς ἐκείνη τὴ νέκρωσι καὶ τῇ στάσι, ὁ σπόρος τῆς νέας ζωῆς ἦταν κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ περιμένε. Ἡ Γῆ ὀλοένα γυρνούσε ἐπὶ τὸ ἀπειροῦ ἢ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐπεφταν τότε ἀπάνω ἔς τὴ χώρα μας περὶ πλαγιαστές καὶ περὶ ἀδύνατες ἐστὴν ἀτμοσφαίρα μας ἐσηματίζονταν σύννεφα μύρα καὶ πυκνά, πού ξεσπούσαν ἐπιτέλους σὲ βροχή. Ἀ, ἢ πρώτες βροχὲς τοῦ φθινοπώρου, βροχὲς ἀρμητικῆς, μ' ἀστραπόβροντα, μὲ ἀστροπελέκια, ἀλλὰ περαστικῆς, ὄρασις, εὐχάριστες.

Τὸ περιβόλι μας ἐλούζονταν μιά χαρὰ καὶ ἀνάπνευε καὶ ἐλαμπε ὑστερὰ ἔς τὸν ἥλιο μὲ τὰ μισοκίτρινα ὑγρά του φύλλα, σάν νὰ ἦ-θελε νὰ μας ὑποδεχθῆ μὲ στολὴ καθάρια πού γυρίζαμε τότε ἀπ' τὴν ἐξοχή. Οἱ σάλιαγκοὶ ἐγέμιζαν μὲ τὰ γυαλιστερά τους ἀχνάρια τοὺς τοίχους καὶ τὴ γῆ σπαρμένη ἀπὸ κίτρινα φύλλα. Ἡ πεταλούδες πετούσαν εὐκολόπιαστες μὲ βρεγμένα φτερά. Τότε ἐπρόβαινε ἢ πρώτη βλάστησι ἢ βροχὴ ἐξαγονοῦσε τὸ σπόρο καὶ ὄλο τὸ περιβόλι ἐσκεπάζονταν ἀπὸ ἀραιὴ πρασινάδα, ἀπὸ μικροσκοπικὰ βλαστάρια, ἀπὸ φυτράδια τὸ περισσώτερο δικοσυλήθωνα, μὲ τὰ δυὸ ἀρχικὰ καταπράσινα φυλλάκια πάνω ἀπ' τὸ χῶμα καὶ τὴν κατασπρη τρυφερὴ ριζούλα

ἀπὸ κάτω. Ἦτανε λαχανικά τὰ περισσότερα, ἢ ἀγριοχόρτα, ραδικία καὶ τσουκνίδες καὶ ζαχοὶ καὶ ἀγριοκρῖνοι καὶ ἀγριοκισσοί—τὰ περισσότερα καταδικασμένα νὰ πεθάνουν πρόωρα καὶ λίγα νὰ κλέψουν περισσότερὴ ζωὴ, λησμονημένα ἐστὴς ἀκρες τῶν στρατωνιῶν καὶ τῶν τοίχων... Καὶ ὀλοένα τὰ φύλλα ἐπεφταν καὶ ἐσωριαζόνταν κάτω καὶ ὁ ἀνεμὸς τὰ ἐστρηφό-γυρίζε μὲ ἦχο ξερὸ καὶ ἢ βροχὴ τὰ παράσερνε ἔς αὐλάκια καὶ τὸ κρῦο ἐγίνονταν δυνατώτερο καὶ ἢ ἐρήμωσι ὀλοένα μεγαλύτερη.

Χειμῶνας!... ἐρχότου ἐπιτέλους ὁ χειμῶνας, πολὺ σύντομος ἀλλὰ καὶ ὄχι ὀλίγο δυνατός. Ἐπὶ τὸ περιβόλι μας ἔβλεπε μιά ἀφθονία ἀπὸ κλώνους γυμνοὺς. Τὰ φύλλα ἐκιτρίνιζαν λιγοστά ἐδῶ κ' ἐκεῖ, πάνω ἔς τὰ ἀειθαλῆ δένδρα καὶ ἔς τὰ χειμωνιάτικα φυτὰ. Ἡ θάλασσα ἦταν σκεπασμένη ἀπὸ τὰ θάνατα τους τὰ καλλιτεχνικά, μὲ τὰ πολλὰ σγουρὰ φυλλάκια, ἀλλὰ ἄσπρα, ἄλλα κίτρινα καὶ ἄλλα κόκκινα. Ὁ ἀνεμὸς ἐλούζε ὡς κάτω τὲς κορυφῆς τῶν κυπαρισσιῶν καὶ ἢ φοινικιά ἐκινούσε τοὺς κλώνους τῆς σάν χεῖρα δαιμονισμένου. Οἱ σπουργίτες καὶ οἱ καλόγιοινοὶ κατέβαιναν πενησμένοι νὰ σκαλίσουν τὸ χῶμα. Καὶ νερὰ καὶ κρῦα καὶ πάγοι καὶ κάπου-κάπου καὶ χιόνια. Ἡ βλάστησι τοῦ φθινοπώρου ἐσταμάτησε. Μιὰ νάρκωσι ἦταν χυμένη σὲ ὄλα ἢ φύσι. Ἐλεγε, κοιμοῦνταν... Καὶ ὁμοίως ἢ ἐργασία τῆς ἐγίνονταν ὀλοένα μυστικὴ ἢ ζωὴ ἐδιατηροῦνταν ὅπως ἢ σπῖθα, ἢ κρυμμένη ἐστὴ στάχτη οἱ χυμοὶ ἐκυκλοφοροῦσαν ἀθώρητοι μέσα ἔς τοὺς γυμνοὺς κλώνους καὶ δὲν ἐπερίμεναν γιὰ νὰ ξεπετρητοῦν παρὰ τὸ πρῶτο χαμογέλιο τῆς ἀνοιξῆς.

Ἀνοιξὴ! ἢ νεοτῆ τοῦ χρόνου—εἶπε ὁ Πιτράρχης. Τὴν ἐκφρασί του τὴν ἐνθυμούμουν συχνά μέσα ἐπὶ τὸ περιβόλι μας. Τί δύναμι! τί ζωηρότη! τί ὄρασις! Ἀπὸ τὸ Γενάρη ἀκόμα ἄρχιζε ἢ φανέρωσι τῆς ἀκράτητης ζωῆς. Ἡ ἀνυπόμονες ἀμυγδαλιές, πού ἐμπνευσαν τόσους ποιητὰς, καὶ ἢ ντροπαλοῦλες ροδακινιὲς πού ἐμπνευσαν τόσους ζωγράφους, ἐπρόλαβαν νὰ πετάξουν πρώτες-πρώτες τὰ μπουμπουκάκια τους; γιὰ νὰ γεμίσουν τοὺς λεπτοὺς ἀφυλλοὺς κλώνους τους ὑστερ' ἀπὸ λίγες μέρες μὲ τὰ σπρη καὶ κόκκινα ἀνθάκια. Ἀσπρη καὶ κόκκινη καὶ πράσινη, τριχρωμὴ εἶνε ἢ σημαία τῆς ἀνοιξῆς...

Τὴ Λιλή τὴν τρέλλαιναν περισσότερο ἀπ'

ὄλα τὰ θάνατα τῆς ροδακινιάς, ρόδινα, διάφανα, ὄρασις, λαμπρά, σάν φτεράκια ἀπὸ φανταστικῆς πεταλούδες, πού κάθησαν πλῆθος ἀπάνω ἐπὶ τὸ ἀφυλλο δένδρο, ἢ σάν φῶτα μαγικά πού ἀναψαν γλωμὰ κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο, σὲ πολυέλαιο ἀπὸ κλώνους. Εἶχε δίκχη. Τί παρηγοριά πού τὴν δίνει ἢ ἀνοῖσι αὐτὴ ἢ γλυκειά, μέσα ἔς τὸν κατάξερο ἀκόμα κῆπο, μέσα ἔς τὰ κρῦα τοῦ χειμῶνα! Ἦταν ὁ προάγγελος τῆς ἀγαπητῆς ἀνοιξῆς, πού ἐρχονταν ἀπὸ μακριά...

Μέρα τὴν ἡμέρα ἢ χώρα μας γύριζε πάλι τὸ πρόσωπό της κατὰ τὸν ἥλιο καὶ ἢ ἀκτίνες τοῦ ἐπεφταν πάνω τῆς ὀλοένα περὶ καθέτες, περὶ θερμῆς. Καὶ ἔς τὸ πατρικό του φιλι ξεπετιοῦνταν τὰ μπουμπουκία ἀφθονα κ' ἐξεβλάσταιναν τὰ νέα τρυφερά φύλλα, κ' ἐγυρίζαν πίσω τὰ πουλιά κ' ἐπλήθαιναν τὰ ζωοφῶτα καὶ ἀρχιζε μιά ἢ κρηρὴ καὶ πολυσύνθετη ζωὴ μέσα ἔς τοὺς τέσσερους τοίχους, τοὺς σκεπασμένους ἀπὸ μούσκουλη καταπράσινη, κάτω ἀπ' τὸν γαλάζιο καὶ γέλαστον οὐρανό.

Καὶ ἔφθανεν ἔτσι ὁ Μάρης ὁ ὄμορφονεῖος, τὸ βασιλόπουλο, καὶ τὸν ὑποδέχονταν τὸ περιβόλι μας σάν στολισμένον παλάτι. Ὅπου γυμνὰ τὴν σκέπαζε φύλλωμα νέο καὶ πυκνὸ ὅπου φύλλωμα νέο καὶ πυκνὸ τὸ ἐστόλιζαν λογιῶν-λογιῶν ἀνθη. Ἡ τριανταφυλλιάς, σὲ μακρονῆς σειρῆς, ἀνοῖγαν τὰριστοκρατικὰ τους μπουμπουκία ἀνοῖγαν ζωηρὸ τὸ ἀγιοκλήμα, ἢ σήκωναν λευκότατο κεφάλι οἱ κρῖνοι καὶ τὰ χαμοδένδρα ἦταν φορτωμένα ἀπὸ λουλούδια χωρὶς εὐωδιά ἀλλὰ μὲ χάρι καὶ χρώματα... Καὶ ἔς τὸ μωσχοβολισμένον ἀέρα πετούσαν μὲ γλυκύτατα τραγοῦδια τὰ πουλιά καὶ ἐβομβούσαν ἀμέτρητα χρυσοπράσινα ἔντομα...

Βλέπω ἀκόμα μπροστά μου τὸ χαρούμενο, τὸ ἀπερίγραπτο αὐτὸ πανηγύρι. Ἀκούραστοι καὶ ἀχόρταγοι ἐτρέχαμε ἀπάνω κάτω μὲ τὴν ἀδελφοῦλα μου... Ἡ Φύσι μας μιλούσε μὲ χίλια στόματα, μὲ χίλιες φωνές. Καὶ σύμφωνες ὄλες ἐσηματίζαν ἔς τὰ παιδικὰ μας αὐτιά μιὰν ἀρμονία ἀσύγκριτη, μιὰ μαγεία ἀνέκφραστη. Μὰς πλημμυροῦσε τῆς ζωῆς ἢ εὐφροσύνη καὶ τῆς ἀγάπης. « Ζήσετε, ὡς νὰ μὰς ἔλεγαν, παιδιὰ μου! Ζήσετε ἀγαπημένα καὶ χαρούμενα. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἢ μόνη ἀληθινὴ εὐτυχία ἔς αὐτὸ τὸν κόσμο! »

Τὸ ἀπόγευμα, ἀμὰ γύριζα ἀπ' τὸ σχολεῖο, θγαίναμε περίπατο τότε ὄλη ἢ οἰκογένεια μαζί, τότε ἐγὼ μὲ τὴν ἀδελφοῦλα μου. Ἐπὶ τὴν πρώτη περίπασι τραβούσαμε κατὰ τοὺς κήπους, ἔς τὰ Λαζαρέτα; ἔς τὸν παραθαλάσσιο ὄρομο τοῦ Ἀργασιῦ. Ἐπὶ τὴν ἄλλη περίπασι, πού τὴν ἐπροτιμοῦσα, τραβούσαμε κατὰ τὰ Ψηλάματα, πού εἶνε, καθὼς ἔσως ἔχετε ἀκούσει, ὁ περὶ ὠραῖος περίπατος τοῦ τόπου μας. Ὁ μακρονῆς αὐτὸς ὄρομος—καινούργια ὄρασις, γιὰτ' εἶνε λίγα χρόνια πού χαράχτηκε—ἀλλοῦ καμπυλωτός, ἀλλοῦ ἴσιος, ἐδῶ ἀνηφορικός, ἐκεῖ κατηφορικός, περιφραγμένος ἀλλοῦ μὲ δένδρα, μὲ τοίχους καὶ μὲ χαμοδένδρα, ἀλλοῦ μὲ βάτους, μὲ ὄχθους καὶ μὲ πεζούλια, περὶ ἀνάμεισ ἀπὸ λόφους κατάφυτους, μὲ νέο πάντα δρίζοντά, μὲ νέο πάντα βάθος, ὅστε σὲ κάθε βῆμα νὰ ἔχης καὶ ἄλλην εἰκόνα θελκτικὴ μπροστά ἔς τὰ μάτια σου. Ἐδῶ μὰρεσε πολὺ νὰ ἐρχομαι καὶ ἢ Λιλή τὸ ἴδιο ἦταν μαγεμένη. Ἀγαποῦσε νὰ βλέπη καὶ τὴν ὠραία φύσι καὶ τὸν καλὸ κόσμον καὶ καθὼς ἀπὸ μικρῆ εἶχε ἓνα κάποιον ἀέρα μεγάλης, ἐπροτιμοῦσε νὰ φαίνεται ἐπὶ τὸν περίπατο αὐτὸ πού εὕρισκε καὶ τὰ δυὸ, σφιγμένη στὰ κομψὰ της φορέματα, περπατώντας κοντὰ μὲ μὲ τὰ χερσὶν μέσα ἔς τὸ μανσόν, σωστὴ περὶ, καθὼς σὰς εἶπα, θεοποιεῖς. Ὁ κόσμος τῆς εἰδείνε μεγάλη συμπάθεια καὶ ἔς τὴν ἐπαρχιακὴ πόλι ὅπου ὄλοι σχεδὸν ἤμαστε γνώριμοι, μικροῦλα ἢ Λιλή εἶχε γίνη δημοτικὴ, σάν πολιτευόμενος. Μὰς ἐσταματοῦσαν σὲ κάθε βῆμα νὰ τῆς δώσουν τὸ χεῖρ καὶ νὰ τῆς μιλῆσουν μὲ χίλια χάδια καὶ μὲ χίλια φιλοφρονήματα. Οἱ τρόποι τῆς εὐχαριστοῦσαν ὄλους καθὼς καὶ τὸ πνεῦμά της, πού ὀλοένα ἐφανερόνουνταν. Δὲν ἦταν βέβαια ἐκτακτο, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἡλικία τῆς ἦταν κατετι. Μιὰ μέρα π.χ. ἓνας κύριος, φίλος τοῦ πατέρα, τὴν ἐσταμάτησε καὶ τῆς εἶπε:

« Τὸ ξεύρεις ὅτι εἶσαι ἓνα πολὺ ἐμμορφο καὶ καλὸ κοριτσάκι ;

— Ὅχι, κύριε ! ἀποκρίθηκε εὐθὺς ἢ Λιλή.

— Μπα ! πὼς δὲν σου τῶπε κανεὶς ἔως τώρα ;

— Καὶ τί ; θαρρεῖτε πὼς ὄλος ὁ κόσμος κολακεῖ σάν ἐσὰς ; »

Μιὰν ἄλλη μέρα δ.κ. Κοσμάτος καὶ ἢ Λιλή ἐκαμαν ἀναμεταξύ τους τὴν παρακάτω συνομιλία :

« Πὼς εἶσαι, Λιλή μου ;

« Πὼς εἶσαι, Λιλή μου ;

— 'Όχι τόσο καλά, νονέ μου. Μου πονεῖ ἕνα δόντι καὶ δὲ θέλει νὰ βγῆ.

— Καὶ τί πειράζει τάχα σάν σου πονεῖ;

— Μου πονεῖ πολύ, νά!

— Καὶ σάν σου πονεῖ πολύ;

— Μὰ μού πονεῖ πάρα πολύ.

— Καὶ σάν σου πονεῖ πάρα πολύ;

— Μὰ μου πονεῖ ἀνυπόφορα.

— Καὶ σάν σου πονεῖ ἀνυπόφ...

— Οὐφ, νονέ μου!

Αὐτὸ τὸ «οὐφ, νονέ μου» ἔμεινε στὸ σπιτι ἱστορικό.

Καὶ ἄφ' οὗ ἤλθε λόγος γιὰ ἔξυπνες ἀποκρι-
σεις θὰ σας διηγηθῶ, σάν πὲ παρένθεσι κλει-
σμένο, ἀκόμη ἐν ἀνέκδοτο τῆς Λιλῆς, πού συνέ-
θηκε ἐστὴν ἴδια ἐποχῇ. Εἶχαμε ἕναν ὑπηρέτη,
καλὸ παιδί ἀλλὰ ὄχι πολὺ ἔξυπνο τὸ κακόμοιρο,
πού διασκεδάζαμε καμμιά φορά μὲ τὴν κουτα-
μάρα του. Τὸ Μεγάλον Σάββατον πρῶτ-
πρῶτ ἐπαλάβωσα νὰ τρέξῃ ἐστὸν Ἄμμο, νὰ προφθάσῃ
νὰ ἰδῆ πού σφάζουν τὰ βώδια στὰ μακελλεῖα,
μάμ' μὲ τὸν πρῶτον πυροβολισμό τοῦ Ἀνάστα
ὁ Θεός, ἢ καθὼς λέμε μεῖς μὲ τὸ κομματι.

«Πρόσεξε, καὶ μένε Τάση, μὴν τὸ μετανοιώ-
σης» τοῦ εἶπεν ἡ Λιλῆ.

«Γιατί, κυρά μου;

«Ἄ, τίποτα, ἔτσι τῶπα» καὶ γυρίζοντας
κατὰ μᾶς ἐπρόσθεσε κρυφά:

«Ἄμ μπαρεῖ νὰ τον πάρουν γιὰ βώδι τὸν
καφερό, καὶ νὰ φάῃ καὶ αὐτὸς καμμιά τσε-
κουριά.»

Στὸν περίπατον τοῦ Ψηλώματος ἀπαντούσαμε
τότε συχνὰ καὶ τὸ Χαρίλαο—τὸν θυμάστε. Εἶχε
γίνῃ ψηλό, καλοκαμωμένο παλληκάρι, μελα-
χροινό, μὲ ζωρὰ μαῦρα μάτια, ἀλλὰ πρῶτης

τάξεως μάγας. Ἡ γυναῖκες, ὅσες φορές μι-
λοῦσαν γι' αὐτόν, ἔλεγαν: «Ἐπῆρε, γιέ μου,
κακὴ στρατά» ἢ δὲ μητέρα του, ἢ καλὴ ἐ-
κείνη γυναῖκα μὲ τὴν αἰώνια κάλτσα ἐστὸ χέρι,
ἦταν ἀπαρηγόρητη. Ἐγὼ ἔπαυσα παιὰ νὰ τον
ἔχω φίλο καὶ νὰ τον προσκαλῶ στίτι, ἄφ' οὗ
μάλιστα ἔπαυσα νὰ τον ἔχω καὶ συμμαθητή,
γιατὶ ἀμελής καὶ ἀτακτος καθὼς ἦταν, εἶχε
μείνῃ πολλές τάξεις ὀπίσω μου. Τόρα τοῦ ἔ-
ρρεσε νὰ σχηματίσῃ σάν ἀρχηγὸς μεγάλες παρέες
ἀπὸ παιδιά, πού τῶχαν ρίξῃ ἔξω σάν κι' αὐτόν,
καὶ νὰ τα πέρνῃ ἐστὴν ἐξοχῇ νὰ παίξουν πε-
τροπόλεμον. Ξεურτετε πολὺ καλά ὅτι τέτοιαι
ἱστορίες ἔχουνε πάντα δυσάρεστα ἀποτελέσματα.
Μιά μέρα ἀπὸ τὲς πολλές, τὸν εἶδαμε τὸν καλὸ
σου πού γυρίζε ἀπὸ τὰ Ψηλώματα ἐλεεινός, λε-
ρωμένος, πληγωμένος. Μιά πέτρα τὸν εἶχε κτυ-
πήσῃ ἐστὸ μέτωπον καὶ τὸ εἶχε δεμένο μ' ἕνα
μανδύλι, κατακόκκινον ἀπὸ αἷματα. Ἐφορούσε
στραβά τὴν ρεπούμπλικά του καὶ τὰ φορέματά
του ἦταν κατασκομισμένα. Ἡ παρουσία μας
τὸν ἐξάφνισε. Ἐρρίξε τὰ μάτια του κάτω καὶ
ἐπέρασε χωρὶς νὰ μας χαιρετίσῃ. Ἄν καὶ αὐτὸ
τὸ κίνημα ἐμετρίασε κάπως τὴν κακὴν ἐντύ-
πωσιν, —γιατὶ ἔβλεπα ὅτι ἀνεγνώριζε καὶ ὁ ἴδιος
πόσον ἡ διαγωγή του ἦταν κακὴ—ἐγύρισα ἐστὴν
ἀδελφοῦλα μου καὶ τῆς εἶπα:

«Καλ' αὐτὸς, Λιλῆ μου, ἔγινε τοῦ σχοι-
νίου καὶ τοῦ παλουκίου.

— Χμ! δὲ ντρέπεται! Καὶ τὸν εἶχες μιὰ
φορά φίλο...

— Λυπούμαι πού ἐνθά τελειώσῃ καλά.

— Κ' ἐγώ.»

[Ἐπεταὶ συνέχισις.]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΓΟΝΙΚΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

Ὁ Σωκράτης βλέπων τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμέ-
νον διὰ τὰ πλοῦτά του καὶ μεγαλοφρονούντα διὰ τὰ
κτῆματά του, ὠδήγησεν αὐτόν εἰς τινὰ τόπον, ἔνθα
ἦτο μικρὸς γεωγραφικὸς χάρτης καὶ τῷ εἶπε:

«Ἀλκιβιάδη, δεῖξέ μου ἐπὶ τοῦ χάρτου τούτου τὴν
Ἄττικὴν.

— Ἰδοῦ, εἶπεν ἐκεῖνος δεκνύων ἐπὶ τοῦ χάρτου.

— Τώρα σὲ παρακαλῶ νὰ μου δείξῃς καὶ τὰ κτῆ-
ματά σου.

— Ἀλλὰ δὲν εἶπε σημειωμένα πουθενά, εἶπεν ὁ
Ἀλκιβιάδης.

— Καὶ λοιπόν, εἶπεν ὁ Σωκράτης, κάθου καὶ με-

γαλόφρονεῖς διὰ πράγματα τὰ ὅποια εἰς οὐδὲν μέρος
τῆς γῆς εἶνε;»

✠

Ὁ Σόλων ἐρωτηθεὶς πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ
γίνεταί ἀδικημα ἐν τῇ πόλει, εἶπεν: Ἐὰν ἀγανα-
κτώσιν οἱ μὴ ἀδικούμενοι ὁμοίως μὲ τοὺς ἀδικου-
μένους.

✠

Ὁ Σωκράτης ἐρωτηθεὶς κατὰ τί διαφέρει τῶν ἄλ-
λων ἀνθρώπων; εἶπε: Καθ' ὅσον οἱ μὲν λοιποὶ ἄνθρω-
ποι ζῶσι ἵνα τρώγωσιν, ἐγὼ δὲ τρώγω διὰ νὰ ζῶ.